

Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.

za 2008 rok

Spis treści

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.

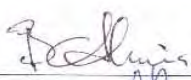
Skonsolidowany rachunek zysków i strat.....	1
Skonsolidowany bilans.....	2
Zestawienie zmian w skonsolidowanym kapitale własnym.....	4
Skonsolidowany rachunek przepływów pieniężnych.....	5
Dane informacyjne o Banku i Grupie kapitałowej.....	6
Wybrane dane finansowe ze skonsolidowanego sprawozdania finansowego.....	7
Znaczące zasady rachunkowości.....	8
Porównywalność danych finansowych	38
Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.....	40
1. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności.....	40
2. Wynik z tytułu odsetek.....	44
3. Wynik z tytułu prowizji.....	45
4. Wynik na inwestycyjnych aktywach finansowych.....	46
5. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz rewaluacja.....	46
6. Wynik na pozostałej działalności podstawowej.....	48
7. Koszty działania banku	49
8. Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych.....	49
9. Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe.....	50
10. Udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności.....	51
11. Podatek dochodowy.....	52
12. Zysk przypadający na jedną akcję.....	53
13. Dywidendy wypłacone / zaproponowane do wypłaty.....	53
14. Kasa, środki w Banku Centralnym.....	53
15. Kredyty i inne należności udzielone innym bankom.....	54
16. Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.....	55
17. Inwestycje.....	58
18. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań.....	62
19. Pochodne instrumenty zabezpieczające.....	63
20. Kredyty i inne należności udzielone klientom.....	64
21. Jakość portfela kredytów i innych należności.....	67
22. Inwestycje w jednostki podporządkowane wyceniane metodą praw własności.....	69
23. Nieruchomości inwestycyjne.....	70
24. Rzeczowe aktywa trwałe.....	71
25. Wartości niematerialne	74
26. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży.....	76
27. Aktywa i rezerwa z tytułu podatku odroczonego.....	77
28. Inne aktywa.....	81
29. Świadczenia dla pracowników.....	81
30. Zobowiązania wobec Banku Centralnego.....	82
31. Zobowiązania wobec innych banków.....	82
32. Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat..	83
33. Zobowiązania wobec klientów.....	84
34. Rezerwy.....	87
35. Inne zobowiązania.....	90
36. Kapitał akcyjny.....	91
37. Kapitał z aktualizacji wyceny.....	92
38. Zyski zatrzymane.....	93
39. Struktura bilansu według walut.....	94

40. Pozycje pozabilansowe.....	97
41. Zobowiązania warunkowe.....	97
42. Pozabilansowe instrumenty finansowe.....	98
43. Rachunkowość zabezpieczeń.....	100
44. Wartość godziwa.....	102
45. Działalność powiernicza.....	106
46. Leasing operacyjny.....	107
47. Gotówka i jej ekwiwalenty.....	108
48. Objasnienie podziału działalności Grupy na działalność operacyjną, inwestycyjną i finansową w rachunku przepływów pieniężnych.....	108
49. Przyczyny występowania różnic pomiędzy bilansowymi zmianami stanu niektórych pozycji oraz zmianami stanu tych pozycji wykazanymi w rachunku przepływów pieniężnych.....	109
50. Jednostki powiązane.....	111
51. Transakcje z personelem zarządczym i pracownikami.....	113
52. Zatrudnienie.....	114
53. Zdarzenia po dacie bilansowej.....	114
54. Zmiany w strukturze jednostki gospodarczej / grupy kapitałowej.....	115
55. Zatwierdzenie sprawozdania.....	115
Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.	116

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT (w tys. PLN)	Numer noty	okres od 01.01.2008 do 31.12.2008	okres od 01.01.2007 do 31.12.2007 (dane porównywalne)
Przychody z tytułu odsetek	2	3 398 102	2 480 688
Koszty odsetek	2	2 246 085	1 432 818
Wynik z tytułu odsetek	2	1 152 017	1 047 870
Przychody z tytułu prowizji	3	1 034 184	1 020 148
Koszty prowizji	3	144 461	121 385
Wynik z tytułu prowizji	3	889 723	898 763
Wynik na inwestycyjnych aktywach finansowych	4	44 723	25 780
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz rewaluacja	5	-26 012	36 121
Wynik na pozostałej działalności podstawowej	6	19 013	20 770
Wynik na działalności podstawowej		2 079 464	2 029 304
Koszty działania banku	7	1 506 880	1 380 573
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	8	-7 848	8 537
Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	9	65 601	-103 197
Udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności	10	48 232	43 598
Zysk (strata) brutto		563 063	786 989
Podatek dochodowy	11	117 645	150 167
Zysk (strata) netto		445 418	636 822
- przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej		445 413	630 724
- przypadający na udziały mniejszości		5	6 098
Zysk (strata) netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej		445 413	630 724
Średnia ważona liczba akcji zwykłych		13 010 000	13 010 000
Zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł)^{*)}	12	34,24	48,48

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.

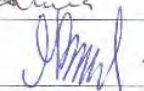
Brunon Bartkiewicz
Prezes

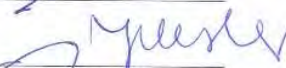
Miroslaw Boda
Wiceprezes

Michał Bolesławski
Wiceprezes

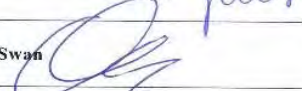
Justyna Kesler
Wiceprezes

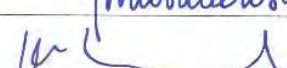
Małgorzata Kołakowska
Wiceprezes

Oscar Edward Swan
Wiceprezes

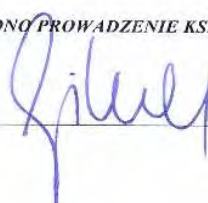

Michał Szczurek
Wiceprezes

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

Eugenia Sikora
Dyrektor Banku
Główny Księgowy Banku

Katowice, dnia 25.02.2009 r.

Skonsolidowany rachunek zysków i strat należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

*) W roku 2008 oraz 2007 nie wystąpiły w Grupie przyczyny rozwodnienia dlatego wartość rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję pokrywa się z wartością podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję.

SKONSOLIDOWANY BILANS

(w tys. PLN)

Numer
noty

stan na
31.12.2008

stan na
31.12.2007

A K T Y W A

- Kasa, środki w Banku Centralnym	14	1 369 795	1 841 725
- Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	15	7 787 225	15 183 665
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	16	15 128 584	7 907 564
- Inwestycje	17	18 050 922	9 388 273
- dostępne do sprzedaży	17	10 739 090	8 547 497
- utrzymywane do terminu wymagalności	17	7 311 832	840 776
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	19	197 003	4 572
- Kredyty i inne należności udzielone klientom	20	25 742 839	16 379 138
- Inwestycje w jednostki podporządkowane wyceniane metodą praw własności	22	107 261	97 326
- Nieruchomości inwestycyjne	23	151 458	144 713
- Rzeczowe aktywa trwałe	24	544 163	532 938
- Wartości niematerialne	25	316 187	318 825
- Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	26	248	241
- Aktywa z tytułu bieżącego podatku dochodowego		142	25 256
- Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	27	48 651	49 292
- Inne aktywa	28	165 997	137 332
A k t y w a r a z e m		69 610 475	52 010 860

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.

Brunon Bartkiewicz
Prezes

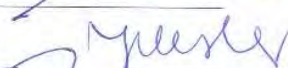
Mirosław Boda
Wiceprezes

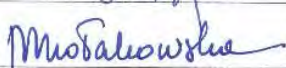
Michał Bolesławski
Wiceprezes

Justyna Kesler
Wiceprezes

Małgorzata Kołakowska
Wiceprezes

Oscar Edward Swan
Wiceprezes

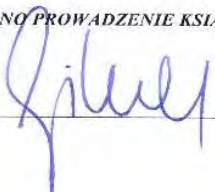

Michał Szczurek
Wiceprezes

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

Eugenia Sikora
Dyrektor Banku
Główny Księgowy Banku

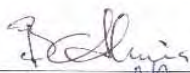
Katowice, dnia 25.02.2009 r.

Skonsolidowany bilans należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

SKONSOLIDOWANY BILANS (w tys. PLN)	<i>Numer noty</i>	<i>stan na 31.12.2008</i>	<i>stan na 31.12.2007</i>
P A S Y W A			
ZOBOWIĄZANIA			
- Zobowiązania wobec Banku Centralnego	30	5 932 116	0
- Zobowiązania wobec innych banków	31	6 060 868	1 810 195
- Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	32	5 146 698	1 214 981
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	19	420 047	0
- Zobowiązania wobec klientów	33	47 066 918	44 501 837
- Rezerwy	34	50 579	72 507
- Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		39 148	126
- Inne zobowiązania	35	669 672	570 712
Zobowiązania ogółem		65 386 046	48 170 358
KAPITAŁY			
- Kapitał akcyjny	36	130 100	130 100
- Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej		956 250	956 250
- Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	37	-100 981	-149 591
- Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów trwałych	37	52 864	57 998
- Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	37	45 581	0
- Zyski zatrzymane	38	3 138 316	2 844 026
Kapitał własny przypadający na jednostkę dominującą		4 222 130	3 838 783
- Kapitały mniejszości		2 299	1 719
Kapitały ogółem		4 224 429	3 840 502
Pasywa razem		69 610 475	52 010 860
Współczynnik wypłacalności			
		10,39%	13,12%
Wartość księgowa			
		4 222 130	3 838 783
Liczba akcji			
		13 010 000	13 010 000
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł)			
		324,53	295,06

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.

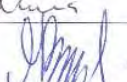
Brunon Bartkiewicz
Prezes

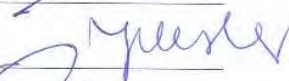
Mirosław Boda
Wiceprezes

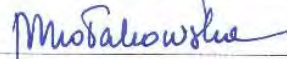
Michał Bolesławski
Wiceprezes

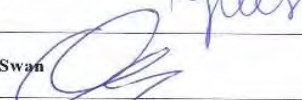
Justyna Kesler
Wiceprezes

Małgorzata Kołakowska
Wiceprezes

Oscar Edward Swan
Wiceprezes

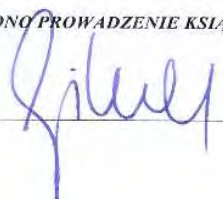

Michał Szczurek
Wiceprezes

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

Eugenia Sikora
Dyrektor Banku
Główny Księgowy Banku

Katowice, dnia 25.02.2009 r.

Skonsolidowany bilans należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

ZESTAWIENIE ZMIAN W SKONSOLIDOWANYM KAPITALE WŁASNYM (w tys. PLN)

okres od 01.01.2008 do 31.12.2008

	Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów trwałych	Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpiecza- jących przepływy pieniężne	Zyski zatrzymane	Kapitały mniejszości	Kapitały razem
Kapitał na początek okresu	130 100	956 250	-149 591	57 998	0	2 844 026	1 719	3 840 502
- zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	-	-	240 366	-	-	-	-	240 366
- przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	-	-	-192 191	-	-	-	-	-192 191
- korekta wyceny papierów reklasifikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela kredytów i należności	-	-	435	-	-	-	-	435
- zbycie środków trwałych	-	-	-	-569	-	1 094	-	525
- aktualizacja wyceny środków trwałych	-	-	-	-4 565	-	-	575	-3 990
- efektywna część powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	-	-	-	45 581	-	-	45 581
- wypłata dywidendy	-	-	-	-	-	-152 217	-	-152 217
Zyski / straty rozpoznane w kapitale własnym	0	0	48 610	-5 134	45 581	-151 123	575	-61 491
Wynik netto bieżącego okresu	-	-	-	-	-	445 418	-	445 418
Udział akcjonariuszy mniejszościowych w wyniku finansowym netto	-	-	-	-	-	-5	5	0
Kapitał na koniec okresu	130 100	956 250	-100 981	52 864	45 581	3 138 316	2 299	4 224 429

Numer noty: 36,37,38

okres od 01.01.2007 do 31.12.2007

	Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów trwałych	Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpiecza- jących przepływy pieniężne	Zyski zatrzymane	Kapitały mniejszości	Kapitały razem
Kapitał na początek okresu	130 100	956 250	42 830	52 263	0	2 574 251	22 699	3 778 393
- zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	-	-	-174 090	-	-	-	-	-174 090
- przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	-	-	-18 331	-	-	-	-	-18 331
- zbycie środków trwałych	-	-	-	-257	-	2 030	-	1 773
- aktualizacja wyceny środków trwałych	-	-	-	-2 979	-	-	1 098	-1 881
- nabycie od udziałowców mniejszościowych udziałów w jednostce zależnej	-	-	-	8 971	-	-	-28 176	-19 205
- wypłata dywidendy	-	-	-	-	-	-362 979	-	-362 979
Zyski / straty rozpoznane w kapitale własnym	0	0	-192 421	5 735	0	-360 949	-27 078	-574 713
Wynik netto bieżącego okresu	-	-	-	-	-	636 822	-	636 822
Udział akcjonariuszy mniejszościowych w wyniku finansowym netto	-	-	-	-	-	-6 098	6 098	0
Kapitał na koniec okresu	130 100	956 250	-149 591	57 998	0	2 844 026	1 719	3 840 502

Numer noty: 36,37,38

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.

Brunon Bartkiewicz
Prezes

Mirosław Boda
Wiceprezes

Michał Bolesławski
Wiceprezes

Justyna Kesler
Wiceprezes

Małgorzata Kołakowska
Wiceprezes

Oscar Edward Swan
Wiceprezes

Michał Szczurek
Wiceprezes

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

Eugenia Sikora
Dyrektor Banku
Główny Księgowy Banku

Katowice, dnia 25.02.2009 r.

Zestawienie zmian w skonsolidowanym kapitale własnym należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH (w tys. PLN)	Numer noty	okres od 01.01.2008 do 31.12.2008	okres od 01.01.2007 do 31.12.2007
DZIAŁALNOŚĆ OPERACYJNA			
Zysk (strata) netto		445 413	630 724
Korekty		-891 097	-3 395 827
- Zyski (straty) udziałowców mniejszościowych ujęte w wyniku finansowym	38	5	6 098
- Udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych	10	-48 232	-43 598
- Amortyzacja	7	133 797	154 799
- Odsetki naliczone (z rachunku zysków i strat)	2	1 152 017	1 047 870
- Odsetki zapłacone		2 142 243	1 425 679
- Odsetki otrzymane		-3 064 794	-2 480 177
- Dywidendy otrzymane	4	-7 235	-2 761
- Zyski (straty) z działalności inwestycyjnej		-671	6
- Podatek dochodowy (z rachunku zysków i strat)	11	117 645	150 167
- Podatek dochodowy zapłacony		-52 868	-253 989
- Zmiana stanu rezerw	34	-21 928	-17 817
- Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom	15	7 651 699	-5 723 813
- Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	16	-7 274 474	-887 290
- Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	17	-4 759 887	3 976 334
- Zmiana stanu aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	17	-6 639 365	-850 837
- Zmiana stanu pochodnych instrumentów zabezpieczających	19	273 197	-1 243
- Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych klientom	20	-7 381 064	-3 495 251
- Zmiana stanu pozostałych aktywów		6 429	4 760
- Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	31	10 198 857	-279 671
- Zmiana stanu zobowiązań wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	32	3 931 717	-1 896 232
- Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	33	2 652 855	5 961 332
- Zmiana stanu pozostałych zobowiązań		98 960	-190 193
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		-445 684	-2 765 103
DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNA			
- Nabycie rzeczowych aktywów trwałych	24	-97 661	-71 216
- Zbycie rzeczowych aktywów trwałych		1 123	1 936
- Nabycie wartości niematerialnych	25	-52 705	-60 402
- Nabycie udziałów w jednostkach podporządkowanych		0	-18 971
- Zbycie aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży		516	4 416
- Otrzymane dywidendy	4	7 235	2 761
Przepływy netto związane z działalnością inwestycyjną		-141 492	-141 476
DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA			
- Spłata kredytów długoterminowych		0	-19 140
- Spłata odsetek od kredytów długoterminowych		0	-1 763
- Dywidendy wypłacone	13	-152 217	-362 979
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		-152 217	-383 882
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		283 545	-72 874
Zwiększenie / zmniejszenie środków pieniężnych netto		-739 393	-3 290 461
Środki pieniężne na początek okresu		4 872 755	8 163 216
Środki pieniężne na koniec okresu	47	4 133 362	4 872 755

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.

Brunon Bartkiewicz
Prezes

Michał Bolesławski
Wiceprezes

Małgorzata Kołakowska
Wiceprezes

Michał Szczurek
Wiceprezes

Mirosław Boda
Wiceprezes

Justyna Kesler
Wiceprezes

Oscar Edward Swan
Wiceprezes

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

Eugenia Sikora
Dyrektor Banku
Główny Księgowy Banku

Katowice, dnia 25.02.2009 r.

Skonsolidowany rachunek przepływów pieniężnych należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Dane informacyjne o Banku i Grupie kapitałowej

ING Bank Śląski S.A. („Spółka dominująca”, „Jednostka dominująca”, „Bank”) z siedzibą Centrali w Katowicach, przy ul. Sokolskiej 34, został wpisany do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Katowicach, Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS 5459.

Spółce dominującej nadano numer statystyczny REGON 271514909 oraz numer identyfikacji podatkowej NIP 634-013-54-75. Podmiotem uprawnionym do badania jest Ernst & Young Audit Spółka z o.o. z siedzibą w Warszawie, Rondo ONZ 1, wpisanym na listę pod nr 130.

Czas trwania Spółki dominującej oraz jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej jest nieoznaczony.

Kapitał akcyjny ING Banku Śląskiego S.A. wynosi 130 100 000 zł i dzieli się na 13 010 000 sztuk akcji zwykłych na okaziciela o wartości nominalnej 10,00 zł każda. Akcje Banku są notowane na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych (sektor banki).

ING Bank Śląski S.A. jest spółką zależną od ING Bank NV, który według stanu na dzień 31 grudnia 2008 roku posiadał 75% udziału w kapitale zakładowym ING Banku Śląskiego oraz 75% udziałów w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy. W 2008 r. nie zaszły istotne zmiany w strukturze akcjonariatu Jednostki dominującej.

ING Bank Śląski S.A. oferuje szeroki zakres usług bankowych świadczonych na rzecz klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych zgodnie z zakresem usług określonym w statucie Banku. Bank prowadzi operacje zarówno w złotych, jak i w walutach obcych oraz aktywnie uczestniczy w obrocie na krajowym i zagranicznych rynkach finansowych. Spółka zależna ING Bank Hipoteczny S.A. prowadzi również działalność bankową, w tym udzielanie kredytów pod zastaw hipoteczny. Ponadto poprzez pozostałe podmioty zależne Grupa prowadzi również działalność maklerską, pośrednictwa i obrotu nieruchomości, wynajmu nieruchomości, doradztwa i pośrednictwa finansowego oraz świadczy inne usługi finansowe.

ING Bank Śląski S.A. jest podmiotem dominującym Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. („Grupa”; „Grupa Kapitałowa”), w skład której na dzień 31 grudnia 2008 r. wchodzi:

- ING Securities S.A. (jednostka zależna, 100% udziału),
- ING Bank Hipoteczny S.A. (jednostka zależna, 100% udziału),
- ING BSK Development Sp. z o.o. (jednostka zależna, 100% udziału),
- Centrum Banku Śląskiego Sp. z o.o. w likwidacji (jednostka zależna, 100% udziału),
- Solver Sp. z o.o. (jednostka zależna, 82,3% udziału).

Ponadto na dzień bilansowy Bank posiadał akcje następującej jednostki stowarzyszonej:

- ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A. (jednostka stowarzyszona, 20% udziału).

Skład Grupy Kapitałowej nie uległ zmianie w stosunku do stanu na dzień 31 grudnia 2007 r.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej za 2008 r. zawiera dane Banku, jego jednostek zależnych (razem zwanych „Grupą”) oraz udziały w jednostce stowarzyszonej.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej za rok 2007 zostało zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Banku w dniu 24 kwietnia 2008 r.

Wybrane dane finansowe ze skonsolidowanego sprawozdania finansowego

	w tys. zł		w tys. EUR	
	<i>okres od 01.01.2008 do 31.12.2008</i>	<i>okres od 01.01.2007 do 31.12.2007</i>	<i>okres od 01.01.2008 do 31.12.2008</i>	<i>okres od 01.01.2007 do 31.12.2007</i>
Przychody z tytułu odsetek	3 398 102	2 480 688	962 063	656 823
Przychody z tytułu prowizji	1 034 184	1 020 148	292 796	270 109
Wynik na działalności podstawowej	2 079 464	2 029 304	588 733	537 308
Wynik brutto	563 063	786 989	159 413	208 375
Wynik netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	445 413	630 724	126 104	167 000
Wynik netto przypadający na udziały mniejszości	5	6 098	1	1 615
Przepływy pieniężne netto	-739 393	-3 290 461	-209 335	-871 230
Zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł / EUR)	34,24	48,48	9,69	12,84

	w tys. zł		w tys. EUR	
	<i>stan na 31.12.2008</i>	<i>stan na 31.12.2007</i>	<i>stan na 31.12.2008</i>	<i>stan na 31.12.2007</i>
Aktywa razem	69 610 475	52 010 860	16 683 557	14 520 061
Kapitał własny jednostki dominującej	4 222 130	3 838 783	1 011 919	1 071 687
Kapitał akcyjny	130 100	130 100	31 181	36 320
Liczba akcji	13 010 000	13 010 000	-	-
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł / EUR)	324,53	295,06	77,78	82,37
Współczynnik wypłacalności (w %)	10,39%	13,12%	-	-

Dla celów ustalenia podstawowych wielkości w EUR zastosowano następujące kursy:

- dla pozycji bilansowych – 4,1724 zł, kurs NBP z dnia 31.12.2008 r., 3,5820 kurs NBP z dnia 31.12.2007 r.,
- dla pozycji rachunku zysków i strat oraz rachunku przepływów pieniężnych za 2008 rok – 3,5321 zł, kurs wyliczony jako średnia z kursów NBP, obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca 2008 r., 3,7768 kurs wyliczony jako średnia z kursów NBP, obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca 2007 r.

Znaczące zasady rachunkowości

(a) Zgodność z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) oraz MSSF zatwierdzonymi przez UE. Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania do publikacji, biorąc pod uwagę toczący się w UE proces wprowadzania standardów MSSF oraz prowadzoną przez Spółkę działalność, w zakresie stosowanych przez Spółkę zasad rachunkowości nie ma różnicy między standardami MSSF, które weszły w życie, a standardami MSSF zatwierdzonymi przez UE. MSSF obejmują standardy i interpretacje zaakceptowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości („RMSR”) oraz Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej („KIMSF”).

Skonsolidowany bilans, skonsolidowany rachunek zysków i strat, zestawienie zmian w skonsolidowanym kapitale własnym oraz skonsolidowany rachunek przepływów pieniężnych za rok obrotowy zakończony dnia 31.12.2008 r. wraz z porównywalnymi danymi finansowymi zostały sporządzone przy zastosowaniu takich samych zasad rachunkowości dla każdego z okresów.

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzane w złotych polskich w zaokrągleniu do tysiąca złotych (chyba, że zaznaczono inaczej).

W 2008 roku Grupa uwzględniła następujące zmiany w obowiązujących standardach rachunkowości oraz nowe interpretacje:

- Zmiany w MSR 39 Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena – obowiązuje ze skutkiem od dnia 1 lipca 2008 roku,
- Zmiany w MSSF 7 Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji – obowiązuje ze skutkiem od dnia 1 lipca 2008 roku,
- Interpretacja KIMSF 11 – MSSF 2 Wydanie akcji w ramach grupy i transakcje w nabytych akcjach własnych, obowiązujące za roczne okresy rozpoczynające się po 1 marca 2007 r.,
- Interpretacja KIMSF 12 Porozumienia o świadczeniu usług publicznych, obowiązujące za roczne okresy rozpoczynające się po 1 stycznia 2008 roku,
- Interpretacja KIMSF 13 Programy lojalnościowe – obowiązuje od dnia 1 lipca 2008 roku,
- Interpretacja KIMSF 14 MSR 19 – Limit wyceny aktywów z tytułu określonych świadczeń, minimalne wymogi finansowania oraz ich wzajemne zależności – obowiązujące za roczne okresy rozpoczynające się po 1 stycznia 2008 r.

Przyjęcie wskazanych powyżej nowych interpretacji standardów rachunkowości nie spowodowało znaczących zmian w zasadach rachunkowości Grupy, za wyjątkiem zmian MSR 39 oraz MSSF 7 w postaci możliwości reklasyfikowania posiadanych instrumentów finansowych, z którego Grupa skorzystała.

(b) Okres i zakres sprawozdania

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. obejmuje okres od 1 stycznia 2008 roku do 31 grudnia 2008 roku i zawiera dane porównawcze:

- dla pozycji bilansowych na dzień 31 grudnia 2007 roku,

- dla pozycji rachunku zysków i strat, zestawienia zmian w kapitale własnym oraz rachunku przepływów pieniężnych za okres od 1 stycznia 2007 roku do 31 grudnia 2007 roku.

(c) Wcześniejsze zastosowanie standardów, które nie są obowiązujące na dzień bilansowy

Grupa nie skorzystała z możliwości wcześniejszego zastosowania standardów i interpretacji, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, ale weszły lub wejdą w życie dopiero po dniu bilansowym. Na dzień bilansowy Grupa nie zakończyła procesu szacowania wpływu tych standardów i interpretacji na skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres, w którym będą one zastosowane po raz pierwszy:

- Zmiany w MSR 1 Prezentacja sprawozdań finansowych (zaktualizowany w 2007 r.) – obowiązuje za roczne okresy rozpoczynające się po 1 stycznia 2009 roku,
- Zmiany w MSR 23 Koszty finansowania zewnętrznego (zaktualizowany w 2007 r.) – obowiązuje za roczne okresy rozpoczynające się po 1 stycznia 2009 roku,
- Zmiany w MSSF 2 Płatności w formie akcji (zaktualizowany w styczniu 2008 r.) – obowiązuje za roczne okresy rozpoczynające się po 1 stycznia 2009 roku,
- MSSF 8 Segmenty działalności – obowiązujące za roczne okresy rozpoczynające się po 1 stycznia 2009 roku.

Opublikowane Standardy i Interpretacje, które zostały wydane, ale jeszcze nie obowiązują ponieważ nie zostały jeszcze zatwierdzone przez Unię Europejską i które nie zostały wcześniej zastosowane przez Grupę:

- Zmiany w MSSF 1 Zastosowanie Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy (zaktualizowany w maju 2008 r.) – obowiązuje za roczne okresy rozpoczynające się po 1 stycznia 2009 roku,
- Zmiany w MSSF 1 Zastosowanie Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy (zaktualizowany w listopadzie 2008 r.) – obowiązuje za roczne okresy rozpoczynające się po 1 lipca 2009 roku,
- Zmiany w MSSF 3 Połączenie jednostek gospodarczych (zaktualizowany w styczniu 2008 r.) – obowiązuje za roczne okresy rozpoczynające się po 1 lipca 2009 roku,
- Zmiany w MSR 1 Prezentacja sprawozdań finansowych (zaktualizowany w lutym 2008 r.) – obowiązuje za roczne okresy rozpoczynające się po 1 stycznia 2009 roku,
- Zmiany w MSR 27 Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe (zaktualizowany w styczniu 2008 r.) – obowiązuje za roczne okresy rozpoczynające się po 1 stycznia 2009 roku,
- Zmiany w MSR 27 Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe (zaktualizowany w maju 2008 r.) – obowiązuje za roczne okresy rozpoczynające się po 1 lipca 2009 roku,
- Zmiany w MSR 32 Instrumenty finansowe: prezentacja (zaktualizowany w lutym 2008 r.) – obowiązuje za roczne okresy rozpoczynające się po 1 stycznia 2009 roku,
- Zmiany w MSR 39 Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena (zaktualizowany w lipcu 2008 r.) – obowiązuje za roczne okresy rozpoczynające się po 1 lipca 2009 roku,
- Interpretacja KIMSF 15 Umowy dotyczące budowy nieruchomości – obowiązuje za roczne okresy rozpoczynające się po 1 stycznia 2009 roku,
- Interpretacja KIMSF 16 Zabezpieczenie udziałów w aktywach netto w podmiocie zagranicznym – obowiązuje za roczne okresy rozpoczynające się po 1 października 2008 roku,

- Interpretacja KIMSF 17 podział aktywów niepieniężnych na rzecz właścicieli – obowiązuje za roczne okresy rozpoczynające się po 1 stycznia 2009 roku,
- Interpretacja KIMSF 18 Aktywa otrzymane od klientów – mająca zastosowanie od 1 lipca 2009 roku.

(d) Kontynuacja działalności

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez jednostki wchodzące w skład Grupy (poza kwestią opisaną poniżej) w dającej się przewidzieć przyszłości, tzn. przez okres co najmniej 1 roku od dnia bilansowego. Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania przez Zarząd Banku nie stwierdza się istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez Grupę Kapitałową.

W dniu 23 grudnia 2008 r. na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników spółki ING BSK Development Sp. z o.o. podjęta została uchwała w sprawie rozwiązania tej Spółki i postawienia jej w stan likwidacji począwszy od dnia 1 stycznia 2009 r.

(e) Podstawy sporządzania sprawozdania finansowego

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zastosowano koncepcję wartości godziwej dla nieruchomości i nieruchomości inwestycyjnych oraz aktywów finansowych i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej, w tym instrumentów pochodnych, oraz aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, za wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej. Pozostałe składniki aktywów finansowych (w tym kredyty i pożyczki) wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości lub cenie nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości.

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży wykazywane są w kwocie niższej z ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

(f) Zastosowanie szacunków

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga dokonania przez Grupę pewnych szacunków oraz przyjęcia założeń, które mają wpływ na kwoty prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym oraz w notach objaśniających.

Szacunki i założenia, przyjęte do prezentowania wartości aktywów i pasywów oraz przychodów i kosztów, dokonywane są w oparciu o dostępne dane historyczne oraz szereg innych czynników, które są uważane za właściwe w danych warunkach. Przyjęte założenia dotyczące przyszłości i dostępne źródła danych tworzą podstawę do dokonywania szacunków odnośnie wartości bilansowych aktywów i pasywów, których nie da się określić w jednoznaczny sposób na podstawie innych źródeł. Szacunki uwzględniają przewidywane na dzień bilansowy przyczyny/źródła niepewności. Wyniki rzeczywiste mogą się różnić od wartości szacunkowych. Szacunki i założenia podlegają bieżącym przeglądom. Korekty w szacunkach są rozpoznawane w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku pod warunkiem, że korekta dotyczy tylko tego okresu lub w okresie, w którym dokonano zmiany i okresach przyszłych, jeśli korekta wpływa zarówno na bieżący jak i przyszłe okresy.

Najistotniejsze szacunki księgowe dokonane przez Grupę dotyczą:

Utrata wartości kredytów

Grupa ocenia czy na datę bilansową istnieją obiektywne dowody utraty wartości pojedynczych składników aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Aktywa finansowe lub grupa aktywów finansowych utraciła wartość, a straty z tytułu utraty wartości zostały poniesione, gdy istnieje obiektywny dowód utraty wartości jako następstwo jednego lub większej ilości zdarzeń. Wystąpienie takiego zdarzenia lub szeregu zdarzeń wpływa bezpośrednio na szacowanie przyszłych przepływów finansowych związanych z tymi aktywami. Szacunki mogą uwzględniać możliwe do zaobserwowania dane wskazujące na wystąpienie niekorzystnej zmiany sytuacji płatniczej kredytobiorców należących do określonej grupy lub sytuacji gospodarczej w danym kraju lub jego części, co ma związek z problemami występującymi w tej grupie aktywów. Historyczne parametry strat są korygowane na podstawie danych pochodzących z bieżących obserwacji w celu uwzględnienia wpływu aktualnych czynników rynkowych, które nie miały miejsca w okresie, którego dotyczą obserwacje historyczne, oraz wyłączenia skutków okoliczności, które miały miejsce w okresie historycznym, a które nie zachodzą obecnie.

Do określenia utraty wartości lub jej odwrócenia niezbędne jest wyliczenie bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych. W sytuacji, gdy istnieje obiektywny dowód, że nastąpiła utrata wartości kredytów i należności wykazywanych według zamortyzowanego kosztu, wielkość straty ustalana jest jako różnica między wartością księgową aktywów a bieżącą wartością oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych według efektywnej stopy. Jeżeli w następnym okresie strata z tytułu utraty wartości ulegnie zmniejszeniu, a zmniejszenie to można w sposób obiektywny powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu utraty wartości, to uprzednio ujętą stratę z tego tytułu odwraca się poprzez skorygowanie wartości bilansowej aktywa. Kwotę odwróconej straty ujmuje się w rachunku zysków i strat do wartości nie wyższej niż kwota uprzedniego odpisu.

Metodologia i założenia wykorzystywane przy szacowaniu zarówno wysokości jak i momentów przyszłych przepływów pieniężnych są regularnie przeglądane i uaktualniane w razie potrzeby. Ponadto dokonuje się testowania na danych historycznych celem porównania wartości rzeczywistych z szacunkami utraty wartości kredytów.

Ryzyko kredytowe związane z instrumentami pochodnymi

W związku ze znaczącym wzrostem ryzyka kredytowego w zawartych przez Grupę z klientami transakcjach opcji walutowych, Grupa postanowiła dokonać przeglądu znaczącej części portfela tych instrumentów. Aby wyniki przeglądu pozwoliły precyzyjnie odzwierciedlić poziom ryzyka, Grupa ustrukturyzowała zastosowane podejście w sposób opisany poniżej.

Podejście zastosowane przez Grupę do szacowania ryzyka kredytowego związanego z instrumentami pochodnymi mającymi datę rozliczenia w przyszłości (transakcje aktywne, nierozliczone wg stanu na dzień bilansowy) jest zgodne z podejściem stosowanym przez Grupę dla celów oceny ryzyka kredytowego wynikającego z należności kredytowych. Korekty wycen są szacowane na poziomie pojedynczego kontrahenta z wykorzystaniem formuły bazującej na współczynnikach PD, LGD i EAD, gdzie:

- PD (probability of default, tzn. prawdopodobieństwo wystąpienia straty – wyrażone jako %) jest prawdopodobieństwem wynikającym z oceny ryzyka przypisanego klientowi przez Grupę opartemu na bieżącej ocenie sytuacji finansowej klienta. Dla dokonania

prawidłowej oceny, w danych finansowych klientów uwzględniane są efekty wycen instrumentów pochodnych zawartych z Grupą oraz, jeśli Grupa posiada taką wiedzę, efekty wycen transakcji zawartych z innymi bankami. Ten sam parametr PD jest wykorzystywany w procesie tworzenia rezerw na ryzyko kredytowe.

- EAD (exposure at default, tzn. ekspozycja w momencie zidentyfikowania zagrożenia – wyrażona jako kwota w PLN): aktualna, na dzień dokonania szacunków wycena rynkowa ekspozycji wynikającej z transakcji na instrumentach pochodnych zawartych z Grupą, jest wykorzystywana jako miernik zaangażowania klienta w Grupie. W wyliczaniu EAD, Grupa bierze pod uwagę również fakt, czy klient podpisał umowę ramową z Grupą, która pozwala na netowanie transakcji z wycenami dodatnimi i ujemnymi, w momencie, kiedy umowa zostaje zerwana/przerwana przez Grupę lub klienta. Istnienie takich umów powoduje zmniejszenie parametru EAD.
- LGD (loss given default, tzn. strata oczekiwana – wyrażona %): parametr ten jest liczony z uwzględnieniem zabezpieczenia (jeśli istnieje) przedstawionego Grupie przez klienta, natomiast dla każdej ekspozycji niezabezpieczonej wykorzystywane jest LGD dla klasy ekspozycji niezabezpieczonych (ta sama wartość która jest wykorzystywana dla szacowania rezerw z tytułu ryzyka kredytowego dla ekspozycji kredytowych). W przypadku istotnej wartości należności, Grupa stosuje indywidualne podejście do kalkulacji LGD.

Dodatkowo, dla transakcji zapadłych lub zerwanych i nierozliczonych wg stanu na dzień bilansowy Grupa dokonała odpisów wykorzystując metodologię stosowaną dla oceny ryzyka kredytów, dla których stwierdzono utratę wartości.

Powyższe dwa typy korekt wartości godziwej zostały w różny sposób odzwierciedlone w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Korekty wartości godziwej z tytułu ryzyka dla transakcji niezapadłych zostały zaprezentowane w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz rewaluacja*, natomiast odpisy dla transakcji zapadłych w pozycji *Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe*.

Niepewność szacunków

Grupa dokonała w roku 2008 dodatkowego oszacowania poziomu ryzyka związanego z opcjami walutowymi. Ocena ta została przeprowadzona na dzień bilansowy przyjmując poziom wycen z tej daty i z uwzględnieniem oceny ryzyka przeprowadzonej na ten dzień. Grupa będzie dokonywała okresowych ocen sytuacji finansowej klientów posiadających podobne instrumenty. Głównymi czynnikami uwzględnianymi przy zmianach szacunków w zakresie ryzyka będą: (i) zmiany wyceny w wartości godziwej instrumentów pochodnych skorelowane z poziomem kursów walut (ii) zmiany w zakresie dokonywanej przez Grupę oceny ryzyka kredytowego kontrahentów. Biorąc jednakże pod uwagę silną zmienność otoczenia gospodarczego, niepewność w odniesieniu do dokonanych szacunków w ocenie Grupy nadal występuje.

Utrata wartości innych aktywów trwałych

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy nastąpiła utrata wartości składników aktywów trwałych. W przypadku zidentyfikowania takiej przesłanki, Grupa dokonuje oszacowania wartości odzyskiwanej. Oszacowanie wartości użytkowej składnika

aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne) wiąże się, między innymi, z przyjęciem założeń w zakresie szacunków co do kwot, terminów przyszłych przepływów pieniężnych, które Grupa może uzyskać z tytułu danego składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne), innych czynników. Przyjęcie odmiennych założeń wyceny mogłoby mieć wpływ na wartość bilansową niektórych składników aktywów trwałych. Szacując wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży Grupa opiera się na dostępnych danych rynkowych na ten temat lub wycenach sporządzonych przez niezależnych rzeczoznawców, które co do zasady również opierają się na szacunkach.

Wycena instrumentów finansowych nie notowanych na aktywnych rynkach

Wartość godziwą instrumentów finansowych nie notowanych na aktywnych rynkach ustala się poprzez zastosowanie technik wyceny. Dla instrumentów pochodnych o charakterze nieopcynym oraz dłużnych papierów wartościowych stosowane są modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych. Dla instrumentów pochodnych o charakterze opcynym stosuje się modele wyceny opcji z uwzględnieniem wyceny ryzyka kontrahenta.

Modele wyceny stosowane przez Grupę, podlegają sprawdzeniu przed ich zastosowaniem. W miarę możliwości do modeli wprowadzane są wyłącznie dane możliwe do obserwacji pochodzące z aktywnego rynku, jednakże w pewnych okolicznościach stosowane jest oszacowanie niepewności przez Grupę (takich jak ryzyko kontrahenta, zmienności i korelacje rynkowe). Zmiana założeń dotyczących tych czynników może wpłynąć na wyceny niektórych instrumentów finansowych.

Rezerwy na odprawy emerytalne i rentowe

Rezerwa na odprawy emerytalne i rentowe wyliczana jest metodą aktuarialną przez niezależnego aktuarium jako wartość obecna przyszłych zobowiązań Grupy wobec pracowników według stanu zatrudnienia i płac na dzień aktualizacji. Wyliczenie rezerw jest oparte na szeregu założeń, zarówno co do warunków makroekonomicznych jak i założeń dotyczących rotacji pracowników, ryzyka śmierci i innych. Rezerwa będąca efektem wyceny aktuarialnej aktualizowana jest w okresach rocznych.

Grupa przyjmuje podejście korytarzowe dla ujmowania ustalonej części skumulowanej wartości netto zysków i strat aktuarialnych. Zgodnie z tą metodą ustalając zobowiązanie z tytułu określonych świadczeń, Grupa ujmuje ustaloną część zysków/strat aktuarialnych jako przychody lub koszty, jeśli wartość netto skumulowanych nie ujętych zysków i strat aktuarialnych na koniec poprzedniego okresu sprawozdawczego przekracza wyższą z następujących dwóch wielkości:

- a) 10% wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonych świadczeń na ten dzień (przed odliczeniem aktywów programu)
- b) 10% wartości godziwej aktywów programu na ten dzień.

Część zysków i strat aktuarialnych, przekraczająca tak określony limit jest ujmowana w rachunku zysków i strat w wysokości równej ilorazowi nadwyżki wymienionej powyżej i przewidywanego średniego, pozostałego okresu zatrudnienia pracowników Grupy. W związku z dokonaną zmianą Grupa prezentuje w bilansie wartość netto zobowiązania, na które składa się wartość bieżąca zobowiązania oraz nieujęte zyski /straty aktuarialne.

Rezerwy na premie dla pracowników i wyższej kadry kierowniczej

Rezerwę na premie dla pracowników ustala się w kwocie wynikającej z obowiązującego regulaminu premiowania.

Rezerwa na premie dla wyższej kadry kierowniczej jest szacowana przez Zarząd jednostki dominującej Grupy, który dokonuje szacunków wysokości świadczeń na dzień bilansowy. Ostateczna kwota przedmiotowych świadczeń pracowniczych jest ustalana decyzjami Rad Nadzorczych Spółek Grupy.

(g) Podstawy konsolidacji

(i) Jednostki zależne

Jednostkami zależnymi są te podmioty, które są kontrolowane przez Bank. Kontrola ta istnieje wówczas, gdy Bank ma bezpośredni lub pośredni wpływ na politykę finansową i operacyjną podmiotu, który pozwala mu na osiąganie korzyści ekonomicznych z działalności tego podmiotu. O sprawowaniu kontroli można mówić również wtedy, gdy jednostka dominująca posiada połowę lub mniej praw głosu w danej jednostce gospodarczej i jeżeli:

- a) dysponuje więcej niż połową praw głosu na mocy umowy z innymi inwestorami,
- b) posiada zdolność kierowania polityką finansową i operacyjną jednostki gospodarczej na mocy statutu lub umowy,
- c) posiada zdolność mianowania lub odwoływania większości członków zarządu lub odpowiadającego mu organu, gdzie taki zarząd lub organ sprawuje kontrolę nad jednostką lub
- d) dysponuje większością głosów na posiedzeniach zarządu lub odpowiadającego mu organu gdzie taki zarząd lub organ sprawuje kontrolę nad jednostką.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych są zawarte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym od momentu przejęcia kontroli do chwili jej ustania.

(ii) Metoda nabycia

Metoda nabycia stosowana jest przy rozliczaniu nabycia jednostek zależnych przez Grupę. Koszt połączenia określany jest jako suma wartości godziwej na dzień wymiany aktywów wydanych, wyemitowanych instrumentów kapitałowych oraz zobowiązań zaciągniętych lub przyjętych oraz kosztów, które można bezpośrednio przypisać połączeniu jednostek gospodarczych. Aktywa, zobowiązania oraz zobowiązania warunkowe przejęte w procesie połączenia jednostek są początkowo wyceniane w wartości godziwej na dzień nabycia, niezależnie od wielkości udziałów mniejszości. Nadwyżka kosztu połączenia nad wartością godziwą udziału Grupy w przejmowanych aktywach netto jednostki stanowi wartość firmy. Jeśli koszt połączenia jest mniejszy niż wartość godziwa aktywów netto nabywanej jednostki, to różnica jest ujmowana bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

(iii) Jednostki stowarzyszone

Jednostkami stowarzyszonymi są te jednostki, na które Grupa wywiera znaczący wpływ, ale nie sprawuje kontroli nad polityką finansową i operacyjną, co zwykle towarzyszy posiadaniu od 20% do 50% ogólnej liczby głosów w organach stanowiących. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zawiera udział Grupy w zyskach i stratach jednostki stowarzyszonej według wielkości posiadanych udziałów w kapitale własnym, począwszy od dnia rozpoczęcia wywierania znaczącego wpływu do dnia, w którym znaczący wpływ wygasa.

Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych ujmuje się początkowo według ceny nabycia, a następnie rozlicza się metodą praw własności. Inwestycja Grupy w jednostkach stowarzyszonych obejmuje wartość firmy (pomniejszoną o ewentualne skumulowane odpisy z tytułu utraty wartości), określoną na dzień nabycia. Udział Grupy w wyniku finansowym jednostek stowarzyszonych od dnia nabycia ujmuje się w rachunku zysków i strat, zaś jej udział w zmianach stanu innych kapitałów od dnia nabycia – w innych kapitałach. Wartość bilansową inwestycji koryguje się o łączne zmiany stanu poszczególnych elementów kapitału od dnia ich nabycia.

W przypadku, gdy udział Grupy w stratach przewyższa wartość udziałów w jednostce stowarzyszonej, Grupa zaprzestaje ujmowania swojego udziału w dalszych stratach lub tworzy na wszelkie dodatkowe straty rezerwy tylko w takiej wysokości, w jakiej inwestor podjął prawny lub zwyczajowy obowiązek lub dokonał płatności w imieniu spółki stowarzyszonej.

(iv) Transakcje podlegające wyłączeniu przy konsolidacji

Salda wewnątrzgrupowe oraz zyski i straty lub przychody i koszty powstałe w wyniku transakcji wewnątrzgrupowych podlegają wyłączeniu w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

(h) Waluty obce

(i) Waluta funkcjonalna i waluta prezentacji

Pozycje zawarte w sprawozdaniach finansowych poszczególnych jednostek Grupy wycenia się w walucie podstawowego środowiska gospodarczego, w którym dana jednostka prowadzi działalność („waluta funkcjonalna”). Skonsolidowane sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych, które są walutą funkcjonalną i walutą prezentacji Grupy.

(ii) Transakcje w walutach obcych

Transakcje w walutach obcych są przeliczane po kursie obowiązującym w dniu transakcji. Wynikające z tych transakcji aktywa i zobowiązania pieniężne denominowane w walutach obcych, przeliczane są po kursie obowiązującym w danym dniu. Różnice kursowe powstające z rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych rozpoznawane są w rachunku wyników.

Element wyceny aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat wynikający ze zmiany kursów walut wykazuje się w ramach zysków i strat z tytułu zmian wartości godziwej.

Różnice kursowe z tytułu takich pozycji, jak instrumenty kapitałowe zaklasyfikowane do aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży ujmuje się w kapitale z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

(iii) Sprawozdania finansowe jednostek działających za granicą

Grupa nie posiada jednostek działających za granicą.

(i) Aktywa i zobowiązania finansowe

(i) Klasyfikacja

Grupa klasyfikuje instrumenty finansowe do następujących kategorii: składniki aktywów

finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności, pożyczki i należności, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

(a) Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Są to składniki aktywów lub zobowiązań finansowych spełniające jeden z poniższych warunków:

- Są klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu. Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu, jeśli są nabyte lub zaciągnięte głównie w celu sprzedaży lub odkupienia w nieodległym terminie lub są częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie w celu generowania zysków osiąganych w krótkich terminach. Instrumenty pochodne klasyfikuje się również jako przeznaczone do obrotu, chyba że instrument pochodny jest wyznaczonym i efektywnym instrumentem zabezpieczającym.
- Przy początkowym ujęciu został wyznaczony przez Grupę jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy. Wyznaczenie takie Grupa może zastosować tylko wówczas gdy: (i) wyznaczony składnik aktywów lub zobowiązań finansowych jest instrumentem łącznym zawierającym jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych kwalifikujących się do odrębnego ich ujmowania, przy czym wbudowany instrument pochodny nie może zmieniać znacząco przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej lub wydzielenie instrumentu pochodnego jest zabronione; (ii) zastosowanie takiej kwalifikacji aktywa lub zobowiązania eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania (tzw. niedopasowanie księgowe na skutek innego sposobu wyceny aktywów lub zobowiązań lub odmiennego ujmowania związanych z nimi zysków lub strat); (iii) grupa aktywów lub zobowiązań finansowych lub obu tych kategorii jest odpowiednio zarządzana, a jej wyniki oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania ryzykiem lub strategią inwestycyjną Grupy.

(b) Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności

Są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami oraz o ustalonym terminie wymagalności, względem których Grupa ma stanowczy zamiar i jest w stanie utrzymać w posiadaniu do upływu terminu wymagalności. W przypadku sprzedaży lub przekwalifikowania inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności o wartości większej niż nieznaczną w stosunku do całkowitej kwoty inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności przed terminem wymagalności, cała kategoria inwestycji podlega przeklasyfikowaniu do kategorii aktywów dostępnych do sprzedaży. W takim przypadku przez okres 2 lat Grupa nie może kwalifikować do kategorii inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności żadnych aktywów finansowych.

(c) Pożyczki i należności

Pożyczki i należności są aktywami finansowymi niebędącymi instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż:

- aktywa finansowe, które jednostka zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie i które klasyfikowane są jako przeznaczone do obrotu bądź te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- aktywa finansowe wyznaczone przez jednostkę przy początkowym ujęciu jako dostępne

do sprzedaży lub,

- aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które klasyfikuje się jako dostępne do sprzedaży.

Do kategorii pożyczek i należności należą kredyty i pożyczki udzielone innym bankom i klientom włączając skupione wierzytelności oraz dłużne papiery wartościowe reklasyfikowane z portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

(d) Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały wyznaczone jako dostępne do sprzedaży lub niebędące pożyczkami i należnościami, inwestycjami utrzymywanymi do terminu wymagalności, ani aktywami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez wynik finansowy.

(e) Pozostałe zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe będące wynikającym z umowy obowiązkiem wydania środków pieniężnych lub innego składnika aktywów finansowych innej jednostce nie zakwalifikowane do grupy wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy mające charakter depozytu lub pożyczki otrzymanej.

(f) Gwarancje finansowe

Gwarancja finansowa jest kontraktem, na mocy którego wystawca zobowiązuje się do wykonania na rzecz beneficjenta określonych płatności w celu zrekompensowania poniesionych przez beneficjenta strat, spowodowanych zaniechaniem przez określonego dłużnika spłat wynikających z oryginalnych bądź zmodyfikowanych warunków umowy instrumentu dłużnego.

(ii) Ujmowanie

Grupa ujmuje składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe w bilansie, gdy staje się stroną umowy tego instrumentu. Transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, utrzymywanymi do terminu zapadalności i dostępnych do sprzedaży ujmuje się stosownie z przyjętą dla wszystkich tego typu operacji metodą księgowania w dniu rozliczenia transakcji – dniu, w którym składnik aktywów jest dostarczony jednostce lub dostarczony przez jednostkę. Pożyczki i należności są rozpoznawane w momencie wypłaty środków do kredytobiorcy.

(iii) Usunięcie z bilansu

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany z bilansu Grupy w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy Grupa przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych.

Przenosząc składnik aktywów finansowych Grupa ocenia, w jakim stopniu zachowuje ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. W tym przypadku:

- jeżeli Grupa przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych to wyłącza składnik aktywów finansowych z bilansu,

- jeżeli Grupa zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych to w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów

finansowych w bilansie,

- jeżeli Grupa nie przenosi ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych to Grupa ustala, czy zachowała kontrolę nad tym składnikiem aktywów finansowych. W przypadku zachowania kontroli składnik aktywów finansowych jest nadal ujmowany w bilansie Grupy, odpowiednio w przypadku braku kontroli jest z bilansu wyłączany do wysokości wynikającej z utrzymania zaangażowania (*continuing involvement*).

Grupa wyłącza ze swojego bilansu zobowiązanie finansowe (lub jego część), gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygaś.

W szczególności Grupa usuwa pożyczki i należności lub ich części z bilansu, jeżeli prawa dotyczące umowy kredytowej wygasają, Grupa zrzeknie się tych praw lub dokona sprzedaży kredytu.

Najczęściej Grupa spisuje należności w ciężar odpisów utworzonych z tytułu utraty wartości w przypadku stwierdzenia nieściągalności aktywów finansowych.

Kwoty należności spisanych odzyskane w późniejszych okresach pomniejszają wartość odpisów utworzonych z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat.

(iv) Wycena

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się w wartości godziwej, powiększonej w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego nie klasyfikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy o istotne koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Po początkowym ujęciu, Grupa wycenia aktywa finansowe, w tym instrumenty pochodne będące aktywami, w wartości godziwej, nie dokonując pomniejszania o koszty transakcji, jakie mogą być poniesione przy sprzedaży lub innym sposobie usunięcia z aktywów, za wyjątkiem:

- pożyczek i należności, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej;
- inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej oraz
- inwestycji w instrumenty kapitałowe nie posiadające kwotowań cen rynkowych z aktywnego rynku i których wartość godziwa nie może być wiarygodnie zmierzona, a także powiązane z nimi instrumenty pochodne, które muszą zostać rozliczone przez dostawę nie kwotowanych instrumentów kapitałowych, które wycenia się według kosztu.

Po początkowym ujęciu zobowiązania finansowe są wyceniane według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, za wyjątkiem:

- zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Takie zobowiązania, w tym instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, wycenia się w wartości godziwej z wyjątkiem zobowiązania będącego instrumentem pochodnym powiązanym z instrumentem kapitałowym nie kwotowanym na aktywnym rynku, które musi być rozliczone przez dostawę tego instrumentu, wycenianego według kosztu, gdyż jego wartość godziwa nie może być wiarygodnie zmierzona;
- zobowiązań finansowych powstałych w wyniku przeniesienia składnika aktywów finansowych, które nie kwalifikuje się do wyłączenia z bilansu lub ujmowanych z zastosowaniem podejścia wynikającego

z utrzymania zaangażowania (*continuing involvement*).

Pozostałe zobowiązania finansowe wyceniane są według zamortyzowanego kosztu lub w kwocie wymaganej zapłaty.

Udzielone gwarancje finansowe wyceniane są w kwocie wyższej z:

- (a) kwoty będącej najbardziej właściwym szacunkiem nakładów niezbędnych do wypełnienia obecnego obowiązku wynikającego z gwarancji finansowej, przy uwzględnieniu prawdopodobieństwa jej realizacji;
- (b) kwoty rozpoznanej w momencie początkowego ujęcia, skorygowanej o rozliczoną kwotę prowizji otrzymanej za udzielenie gwarancji.

(v) Przekwalifikowanie

Określony składnik aktywów finansowych zaklasyfikowany jako dostępny do sprzedaży, może zostać przeklasyfikowany z tej kategorii w przypadku, gdy spełnia definicję pożyczek i należności oraz gdy Grupa ma zamiar i możliwość utrzymać ten składnik aktywów finansowych w dającej się przewidzieć przyszłości lub do terminu jego wymagalności. Wartość godziwą składnika aktywów finansowych w dniu przekwalifikowania uznaje się odpowiednio za jego nowy koszt lub nowy zamortyzowany koszt.

W przypadku składnika aktywów finansowych z określonym terminem wymagalności, zyski lub straty ujęte w kapitałach własnych do dnia przekwalifikowania, amortyzuje się i ujmuje w rachunku zysków i strat przez okres pozostały do terminu wymagalności. Wszelkie różnice pomiędzy nowym zamortyzowanym kosztem a kwotą umorzeniową amortyzuje się przez okres do terminu wymagalności instrumentu, podobnie do amortyzacji premii lub dyskonta. Amortyzacja prowadzona jest przy wykorzystaniu metody efektywnej stopy procentowej.

W przypadku składnika aktywów o nieokreślonym terminie wymagalności zyski i straty pozostają w kapitale własnym do momentu sprzedaży lub wyzbycia się go w inny sposób, kiedy to ujmuje się je w rachunku zysków i strat.

(vi) Zyski i straty wynikające z wyceny w terminie późniejszym

Zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, nie stanowiących części powiązania zabezpieczającego, ujmuje się w następujący sposób:

- zyski lub straty wynikające ze składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, zakwalifikowanego jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, ujmuje się w rachunku zysków i strat.
- zyski lub straty wynikające z wyceny do wartości godziwej składnika aktywów finansowych zaliczonego do dostępnych do sprzedaży, ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym, poprzez zestawienie zmian w kapitale własnym.

Odsetki wyliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej ujmuje się w rachunku zysków i strat. Dywidendy wynikające z instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie, kiedy powstaje prawo jednostki do ich otrzymania.

Różnice kursowe wynikające ze zmian wartości składnika aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży wyrażonego w walucie obcej ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym tylko

w odniesieniu do aktywów niepieniężnych, natomiast różnice kursowe generowane przez aktywa pieniężne (np. papiery dłużne) zaliczane są do rachunku zysków i strat.

W momencie usunięcia składnika aktywów finansowych z bilansu skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w kapitale własnym ujmują się w rachunku zysków i strat.

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, iż nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych zaliczonego do dostępnych do sprzedaży to Grupa rozpoznaje odpis aktualizujący w sposób opisany w punkcie dotyczącym utraty wartości składników aktywów finansowych.

Wartość godziwa papierów wartościowych, dla których istnieje aktywny rynek wynika z bieżących cen kupna (bid price). Wartość godziwa pozostałych aktywów/zobowiązań finansowych kwotowanych na aktywnym rynku ustalana jest w oparciu o cenę kupna (bid price) dla pozycji długiej i sprzedaży (offer price) dla pozycji krótkiej. W przypadku braku aktywnego rynku dla danego instrumentu lub w przypadku papierów wartościowych, które nie są notowane na aktywnym rynku Grupa ustala wartość godziwą przy zastosowaniu technik wyceny, do których zalicza się wykorzystanie ostatnich transakcji rynkowych, analizę zdyskontowanych przepływów pieniężnych, modele wyceny opcji oraz inne techniki wyceny powszechnie używane przez uczestników rynku.

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów/zobowiązań finansowych klasyfikuje się do następujących kategorii:

Poziom I (Level I): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku lub techniki wyceny bazujące tylko i wyłącznie o informacje rynkowe.

Poziom II (Level II): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących informacje pochodzące z aktywnego rynku lub obserwacje rynkowe.

Poziom III (Level III): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o powszechnie stosowane przez uczestników rynku techniki wyceny, których założenia nie bazują na informacji pochodzącej z aktywnego rynku.

(j) Kompensowanie instrumentów finansowych

Składnik aktywów finansowych i zobowiązanie finansowe Grupa kompensuje i wykazuje w bilansie w kwocie netto wtedy i tylko wtedy, gdy istnieje ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty ujętych kwot oraz, gdy rozliczenie ma zostać dokonane w kwocie netto albo realizacja składnika aktywów i wykonanie zobowiązania następują jednocześnie.

W celu ograniczenia ryzyka strat kredytowych Grupa zawiera specjalne porozumienia ramowe z kontrahentami, z którymi zawiera transakcje o znacznym wolumenie. Specjalne porozumienia ramowe nie umożliwiają kompensowania aktywów i zobowiązań finansowych, ponieważ zazwyczaj rozliczane są w kwotach brutto.

(k) Transakcje repo, reverse repo i pożyczek papierów wartościowych

Grupa prezentuje w bilansie aktywa finansowe odsprzedane z klauzulą przyrzeczenia odkupu (transakcje typu repo, sell-buy-back) jednocześnie ujmując po stronie pasywów zobowiązania wynikające z udzielonego przyrzeczenia odkupu. Warunkiem stosowania takiego rozwiązania jest zachowanie przez Grupę ryzyk i korzyści wynikających z danego aktywa pomimo jego transferu. W przypadku transakcji zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem sprzedaży (reverse repo, buy-sell-back) posiadane aktywa finansowe prezentowane są jako należność wynikająca z klauzuli odkupu.

Transakcje repo i reverse repo są wyceniane wg zamortyzowanego kosztu, natomiast papiery wartościowe będące przedmiotem transakcji z przyrzeczeniem odkupu nie są usuwane z bilansu i podlegają wycenie wg zasad określonych dla poszczególnych portfeli papierów wartościowych. Różnica między ceną sprzedaży i odkupu jest traktowana odpowiednio jako koszty/ przychody odsetkowe i rozliczana jest w czasie trwania umowy z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Grupa desygnuje transakcje sell-buy-back oraz buy-sell-back do wyceny w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Zmiany wartości godziwej rozpoznanych aktywów i zobowiązań finansowych rozpoznawane są w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat”.

Pożyczone papiery wartościowe od innych jednostek nie są wykazywane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy. W przypadku ich sprzedaży przez Grupę powstają aktywa finansowe w postaci środków pieniężnych uzyskanych ze sprzedaży oraz wyceniane do wartości godziwej zobowiązanie odzwierciedlające obowiązek zwrotu pożyczonych papierów wartościowych. Wartość godziwa zobowiązania równa jest wartości godziwej pożyczonych papierów wartościowych.

(I) Pochodne instrumenty finansowe

Pochodne instrumenty finansowe wyceniane są w wartości godziwej bez uwzględniania kosztów transakcji, które będą poniesione przy ich sprzedaży. Podstawą do wyznaczenia wartości godziwej pochodnego instrumentu finansowego przy początkowym ujęciu jest cena transakcyjna, tj. wartość godziwa uiszczonej lub otrzymanej zapłaty.

Grupa oddziela i ujmuje w bilansie instrumenty pochodne będące składnikiem instrumentów hybrydowych. Instrument hybrydowy zawiera umowę zasadniczą niebędącą instrumentem pochodnym oraz instrument pochodny powodujący, że część lub całość przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej jest modyfikowana w oparciu o określoną stopę procentową, cenę instrumentu finansowego, cenę towaru, kurs waluty, indeks cen lub stóp lub inną zmienną.

Grupa oddziela wbudowane instrumenty pochodne od umowy zasadniczej i ujmuje je analogicznie jak pozostałe instrumenty pochodne, jeżeli cechy ekonomiczne i ryzyka związane z wbudowanymi instrumentami pochodnymi nie są ściśle powiązane z cechami ekonomicznymi i ryzykami właściwymi dla umowy zasadniczej oraz umowa zasadnicza nie jest wyceniana w wartości godziwej przez wynik finansowy. Wbudowane instrumenty pochodne wyceniane są w wartości godziwej, a jej zmiany są ujmowane w rachunku zysków i strat.

Grupa wykorzystuje pochodne instrumenty finansowe w celu zabezpieczenia przed ryzykiem walutowym oraz ryzykiem stóp procentowych wynikającymi z działalności Grupy. Instrumenty pochodne, które nie podlegają zasadom wyceny zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń, klasyfikowane są jako instrumenty przeznaczone do obrotu i wyceniane w wartości godziwej.

(i) Instrumenty pochodne nie spełniające kryteriów rachunkowości zabezpieczeń

Zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych nie spełniających kryteriów rachunkowości zabezpieczeń wykazywane są w rachunku zysków i strat bieżącego okresu. Zmiana wartości godziwej instrumentów pochodnych wyrażona w walutach obcych jest źródłem różnic kursowych, które ujmowane są w rachunku zysków i strat bieżącego okresu oraz prezentowane w wyniku z rewaluacji

pozycji bilansowych.

(ii) *Rachunkowość zabezpieczeń*

Rachunkowość zabezpieczeń ujmuje wpływające na rachunek zysków i strat skutki kompensowania zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego oraz pozycji zabezpieczanej.

Grupa wyznacza pewne instrumenty pochodne jako zabezpieczenie wartości godziwej lub zabezpieczenie przepływów pieniężnych. Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń, jeśli spełnione są następujące warunki:

- w momencie ustanowienia zabezpieczenia sporządzono sformalizowaną dokumentację powiązania zabezpieczającego, w której określono przyjęty przez Grupę cel zarządzania ryzykiem oraz strategię zabezpieczania. W dokumentacji Grupa wyznacza instrument zabezpieczający, który zabezpiecza daną pozycję lub transakcję oraz określa rodzaj ryzyka, przed którym się zabezpiecza. Grupa określa sposób, w jaki będzie oceniana skuteczność instrumentu zabezpieczającego w równoważeniu zmian przepływów środków pieniężnych z tytułu zabezpieczanej transakcji, w zakresie ograniczenia ryzyka, przed którym Grupa się zabezpiecza,
- zabezpieczający instrument finansowy będący przedmiotem kontraktu i zabezpieczane za jego pomocą aktywa lub pasywa charakteryzują się podobnymi cechami, a w szczególności wartością nominalną, datą zapadalności, wrażliwością na zmiany stopy procentowej lub na zmiany kursu waluty,
- Grupa przewiduje, że zabezpieczenie będzie odznaczało się wysoką skutecznością w równoważeniu przepływów środków pieniężnych, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego,
- zabezpieczenie przepływów środków pieniężnych dotyczy wysoce prawdopodobnej prognozowanej transakcji, która jest narażona na ryzyko zmian przepływów środków pieniężnych wpływających na poziom wyniku finansowego,
- skuteczność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, czyli można wiarygodnie wycenić wartość godziwą zabezpieczanej pozycji lub przepływy środków pieniężnych z niej pochodzące oraz wartość godziwą instrumentu zabezpieczającego,
- zabezpieczenie jest na bieżąco weryfikowane i stwierdza się jego wysoką skuteczność w całym okresie jego wykorzystania.

• *zabezpieczenie wartości godziwej*

Jest to zabezpieczenie przed ryzykiem zmiany wartości godziwej ujętego składnika aktywów lub zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie wartości godziwej ujmowane jest w następujący sposób: zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (dla pochodnego instrumentu zabezpieczającego) wykazuje się w rachunku zysków i strat; zyski lub straty związane z pozycją zabezpieczaną, wynikające z zabezpieczanego ryzyka, korygują wartość bilansową zabezpieczanej pozycji i są ujmowane w rachunku zysków i strat.

W przypadku pozycji zabezpieczanej będącej składnikiem aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, zyski lub straty wynikające z zabezpieczanego ryzyka ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej w celu zabezpieczenia zmian wartości godziwej instrumentów dłużnych o stałej stopie procentowej zakwalifikowanych do portfela aktywów

dostępnych do sprzedaży oraz instrumentów dłużnych o stałej stopie procentowej zaklasyfikowanych do portfela pożyczek i należności wynikających ze zmiany stóp procentowych.

- *zabezpieczenie przepływów pieniężnych*

Jest to zabezpieczenie przed ryzykiem zmienności przepływów pieniężnych, które (i) można przypisać konkretnemu rodzajowi ryzyka związanemu z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem (takimi, jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu) lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją i które (ii) może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych ujmowane jest w następujący sposób: część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym, który stanowi efektywne zabezpieczenie, ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym poprzez zestawienie zmian w kapitale własnym, zaś nieefektywną część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Zyski i straty ujęte w kapitale własnym (efektywne zabezpieczenie), w momencie ujęcia składnika aktywów lub zobowiązań finansowych będącego skutkiem zabezpieczanej planowanej transakcji, przenoszone są do rachunku zysków i strat w tym okresie lub w okresach, w których zabezpieczany składnik aktywów lub zobowiązań ma wpływ na rachunek zysków i strat.

W przypadku zabezpieczenia aktywów lub zobowiązań niefinansowych odniesione na kapitał, jako efektywne zabezpieczenie, zyski i straty odnoszone są do wyniku sukcesywnie, w okresach w których aktywo lub zobowiązanie niefinansowe ma wpływ na rachunek zysków i strat (np. w formie amortyzacji) lub jednorazowo w formie korekty początkowego kosztu nabycia lub wartości bilansowej zabezpieczanej pozycji.

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych w celu zabezpieczenia wielkości przyszłych przepływów pieniężnych określonego portfela aktywów/pasywów Grupy lub portfela wysoce prawdopodobnych planowanych transakcji przed ryzykiem wynikającym ze zmiany stóp procentowych.

(m) Utrata wartości

Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Składnik aktywa finansowego lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona wyłącznie, gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów ('zdarzenie powodujące stratę'), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe. Nie ujmuje się strat oczekiwanych w wyniku przyszłych zdarzeń bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia. Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów zalicza się uzyskane przez posiadacza składnika aktywów informacje dotyczące następujących zdarzeń powodujących stratę:

- (a) znaczące trudności finansowe emitenta lub dłużnika;
- (b) niedotrzymanie warunków umowy, w tym niespłacenie albo zaleganie ze spłaceniem odsetek lub należności głównej powyżej 90 dni;
- (c) przyznanie pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia, którego w innym

wypadku pożyczkodawca by nie udzielił;

- (d) wysoce prawdopodobna upadłość pożyczkobiorcy lub inna reorganizacja finansowa pożyczkobiorcy;
- (e) zanik aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe; lub
- (f) pozyskane informacje wskazują na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą aktywów finansowych od momentu początkowego ich ujęcia, mimo że nie można jeszcze ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy aktywów finansowych.

W pierwszej kolejności Grupa ocenia, czy występują obiektywne przesłanki utraty wartości dla istotnych składników aktywów finansowych, oraz czy dowody takie występują dla aktywów, które są indywidualnie nieistotne. Podstawą tego procesu jest podział portfela kredytowego Grupy na istotne ekspozycje kredytowe (kryterium wysokości zaangażowania) oraz pozostałe homogeniczne grupy kredytów. Jeżeli w wyniku oceny stwierdza się, że dla danego składnika aktywów finansowych ocenianego indywidualnie nie istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości lub istnieją przesłanki utraty wartości, ale oszacowane odpisy aktualizacyjne są równe zero, składnik ten włączany jest do grup aktywów finansowych o podobnych cechach ryzyka kredytowego, które wskazują na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy. Grupy te następnie podlegają kolektywnej ocenie pod kątem utraty wartości. Składniki aktywów finansowych, dla których wykazana została strata z tytułu utraty wartości w oparciu o analizę indywidualną, nie są uwzględniane w kolektywnej ocenie utraty wartości. Dla celów kolektywnej oceny utraty wartości, aktywa finansowe są grupowane według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego w ramach danego portfela.

Jeśli istnieją obiektywne dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości pożyczek i należności lub inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności wycenianych według zamortyzowanego kosztu, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej danego składnika instrumentu finansowego.

Jeżeli istniejące obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów lub grupy aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu wskazują, że oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające z w/w aktywów finansowych nie wystąpią, wtedy kwota odpisu aktualizującego wartość aktywów równa jest ich wartości bilansowej.

Przyszłe przepływy pieniężne w grupie aktywów finansowych, dla których utrata wartości oceniana jest kolektywnie, są szacowane na podstawie historii strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego. Dane historyczne dotyczące strat są korygowane na podstawie dostępnych bieżących danych (w celu odzwierciedlenia oddziaływania bieżących warunków, które nie miały wpływu w ocenianym okresie) jak też, korygowane poprzez wyeliminowanie czynników mających wpływ na dane historyczne, a nie występujących obecnie. Grupa regularnie sprawdza metodologię i założenia przyjęte od oszacowania przyszłych przepływów pieniężnych w celu zmniejszenia rozbieżności pomiędzy stratami szacowanymi a rzeczywistymi.

W celu wyliczenia kwoty rezerwy na ekspozycje bilansowe analizowane grupowo wykorzystuje się, między innymi, prawdopodobieństwo wystąpienia straty (zmodyfikowany parametr PD). Modyfikacje parametru PD pozwalają na uwzględnienie specyfiki poszczególnych produktów oraz okresów

ujawniania się strat na tych produktach. Podejście to w szczególności pozwala: 1) na wykrycie już zaistniałych strat jak również 2) strat, które wystąpiły na dzień oceny utraty wartości, lecz jeszcze nie zostały udokumentowane (tzw. rezerwa na straty kredytowe, dla których nastąpiła utrata wartości, ale nie zostały zaraportowane – IBNR).

Utrata wartości wykazywana jest jako zmniejszenie wartości bilansowej składnika aktywów poprzez dokonanie odpisów aktualizujących, zaś kwota straty (utworzonego w okresie odpisu aktualizującego) obciąża rachunek zysków i strat okresu.

Jeżeli w kolejnym okresie wysokość straty z tytułu utraty wartości zmniejszy się na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wystąpieniu utraty wartości (np. poprawy oceny zdolności kredytowej dłużnika), wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odwracany przez rachunek zysków i strat poprzez dokonanie odpowiedniej korekty odpisów aktualizujących.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Dla aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, jeśli zmniejszenie wartości godziwej tych aktywów ujmowane było bezpośrednio w kapitale własnym i występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości tego składnika, to skumulowane straty ujęte dotychczas bezpośrednio w kapitale własnym wyksięguje się z kapitału własnego i ujmuje w rachunku zysków i strat, nawet jeśli składnik aktywów finansowych nie został wyłączony z bilansu.

Kwota skumulowanych strat, która zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i ujęta w rachunku zysków i strat, stanowi różnicę pomiędzy kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie straty z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w rachunku zysków i strat.

Strat z tytułu utraty wartości inwestycji w instrument kapitałowy kwalifikowany jako dostępny do sprzedaży nie poddaje się odwróceniu przez rachunek zysków i strat.

Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Aktywa finansowe wyceniane według kosztu

Jeśli występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, albo instrumentu pochodnego, który jest powiązany i musi zostać rozliczony przez dostawę takiego nienotowanego instrumentu kapitałowego, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Tak ustalonych strat z tytułu utraty wartości nie poddaje się odwróceniu.

(n) Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomość inwestycyjna to nieruchomość (grunt, budynek, lub część budynku lub też oba te elementy), którą Grupa (działając jako właściciel lub leasingobiorca w leasingu finansowym) traktuje jako źródło przychodów z czynszów lub utrzymuje w posiadaniu ze względu na przyrost jej wartości, względnie obie te korzyści. Jednocześnie nieruchomość taka jest a) zajmowana przez Grupę tylko w nieznacznym stopniu oraz nie jest b) przeznaczona na sprzedaż w ramach zwykłej działalności

Grupy. W związku z tym przepływy środków pieniężnych uzyskiwane dzięki nieruchomości inwestycyjnej są w dużej mierze niezależne od pozostałych aktywów będących w posiadaniu Grupy.

Nieruchomość inwestycyjna początkowo ujmowana jest wg ceny nabycia lub kosztu wytworzenia. Po początkowym ujęciu wartość nieruchomości inwestycyjnej wyceniana jest w oparciu o model wartości godziwej. Zysk lub strata wynikająca ze zmiany wartości odnoszona jest do zysku lub straty netto okresu, w którym wystąpiła zmiana. Szacunek wartości godziwej nieruchomości inwestycyjnej odzwierciedla warunki rynkowe na dzień bilansowy.

(o) Rzeczowe aktywa trwałe

(i) Własne składniki rzeczowych aktywów trwałych

Rzeczowe aktywa trwałe stanowią kontrolowane środki trwałe oraz nakłady na ich budowę. Do środków trwałych zaliczane są składniki rzeczowych aktywów trwałych o przewidywanym okresie wykorzystywania dłuższym niż rok, które są utrzymywane z uwagi na ich wykorzystanie na własne potrzeby lub w celu oddania ich do użytkowania innym podmiotom na podstawie umowy najmu lub w celach administracyjnych.

Rzeczowe aktywa trwałe, za wyjątkiem budynków i gruntów wykazuje się według modelu opartego na cenie nabycia lub koszcie wytworzenia tzn. po początkowym ujęciu wykazuje się według kosztu historycznego pomniejszonego o odpisy amortyzacyjne / umorzeniowe oraz z tytułu trwałej utraty wartości. Na koszt historyczny składają się cena nabycia / koszt wytworzenia i koszty bezpośrednio związane z nabyciem danych aktywów.

Każda część składowa pozycji rzeczowych aktywów trwałych, której cena nabycia lub koszt wytworzenia jest istotny w porównaniu z ceną nabycia lub kosztem wytworzenia całej pozycji jest amortyzowana osobno. Grupa alokuje początkową wartość pozycji rzeczowych aktywów trwałych na jej istotne części.

Budynki i grunty wykazuje się według modelu opartego na wartości przeszacowanej tzn. po początkowym ujęciu wykazuje się w wartości przeszacowanej, stanowiącej jej wartość godziwą na dzień przeszacowania, pomniejszonej o kwotę późniejszej zakumulowanej amortyzacji i późniejszych zakumulowanych odpisów aktualizacyjnych z tytułu utraty wartości. Przeszacowania przeprowadza się na tyle regularnie, aby wartość bilansowa nie różniła w sposób istotny od wartości, która zostałaby ustalona przy zastosowaniu wartości godziwej na dzień bilansowy.

Efekt przeszacowania jest odzwierciedlony w rezerwie rewaluacyjnej/kapitale z aktualizacji w przypadku wzrostu wartości lub w rachunku zysków i strat w przypadku spadku wartości bilansowej składnika. Jednakże zwiększenie wartości ujmowane jest jako przychód w rachunku zysków i strat w takim zakresie, w jakim odwraca ono zmniejszenie wartości z tytułu przeszacowania tego samego składnika aktywów, które poprzednio ujęto jako koszt danego okresu w rachunku zysków i strat. Analogicznie zmniejszenie wartości aktywa wynikające z przeszacowania rozlicza się z odnośną nadwyżką powstałą w wyniku poprzednio dokonanego przeszacowania tego aktywa.

Całość nadwyżki z przeszacowania realizuje się w momencie wycofania z użycia lub zbycia składnika aktywów.

(ii) Nakłady ponoszone w terminie późniejszym

Grupa ujmuje w wartości bilansowej pozycji rzeczowych aktywów trwałych koszty wymiany części tych pozycji w momencie ich poniesienia, jeśli istnieje prawdopodobieństwo, że Grupa uzyska przyszłe korzyści ekonomiczne związane ze składnikiem aktywów, a cenę nabycia lub koszt

wytworzenia można wycenić w wiarygodny sposób. Pozostałe koszty są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie ich poniesienia.

(p) Wartości niematerialne

Składnik wartości niematerialnych to możliwy do zidentyfikowania niepieniężny składnik aktywów, który nie posiada postaci fizycznej.

Do wartości niematerialnych klasyfikowane są aktywa spełniające następujące wymagania:

- można je wyodrębnić lub wydzielić z jednostki gospodarczej i sprzedać, przekazać, licencjonować lub oddać do odpłatnego użytkowania osobom trzecim, zarówno indywidualnie, jak też łącznie z powiązanymi z nimi umowami, składnikami aktywów lub zobowiązań,
- wynikają z tytułów umownych lub innych tytułów prawnych, bez względu na to, czy podlegają one przeniesieniu lub wyodrębnieniu z jednostki gospodarczej lub innych praw i obowiązków.

(i) Wartość firmy

Wartość firmy z tytułu przejęcia jednostki gospodarczej jest początkowo ujmowana według ceny nabycia stanowiącej nadwyżkę kosztów połączenia jednostek gospodarczych nad udziałem jednostki przejmującej w wartości godziwej netto możliwych do zidentyfikowania aktywów, zobowiązań i zobowiązań warunkowych. Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Test na utratę wartości przeprowadza się na dzień bilansowy. Utrata wartości ustalana jest poprzez oszacowanie odzyskiwalnej wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, którego dotyczy dana wartość firmy. W przypadku, gdy odzyskiwalna wartość ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest niższa niż wartość bilansowa, tworzony jest odpis z tytułu utraty wartości.

(ii) Oprogramowanie komputerowe

Nabyte licencje na oprogramowanie komputerowe są aktywowane w wysokości poniesionych kosztów nabycia i jego zaimplementowania.

Nakłady związane z utrzymywaniem oprogramowania komputerowego są wykazywane jako koszty w momencie ich poniesienia.

(iii) Pozostałe wartości niematerialne

Pozostałe wartości niematerialne nabywane przez Grupę, wykazuje się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

(iv) Późniejsze nakłady

Nakłady poniesione po początkowym ujęciu nabytego składnika wartości niematerialnych są aktywowane tylko w przypadku, gdy te nakłady zwiększają przyszłe korzyści ekonomiczne danego składnika. W pozostałych przypadkach nakłady te są ujmowane w rachunku zysków i strat jako koszty w momencie ich poniesienia.

(q) Odpisy amortyzacyjne

Odpisy amortyzacyjne od wartości podlegającej amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych dokonywane są metodą liniową zgodnie z ustalonymi stawkami amortyzacji przez przewidywany okres ich użyteczności ekonomicznej. Przez wartość podlegającą

amortyzacji rozumie się cenę nabycia lub koszt wytworzenia danego składnika aktywów po pomniejszeniu o wartość końcową (rezydualną) tego składnika. Okres ekonomicznej użyteczności, stawki amortyzacji a także wartość końcowa rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych podlegających amortyzacji są corocznie weryfikowane. Wnioski z tej weryfikacji stanowią podstawę dla ewentualnej zmiany okresów amortyzacji rozpoznawanej prospektywnie od daty dostosowania (efekt takiej zmiany jest zgodnie z MSR 8 odnoszony do rachunku zysków i strat).

W przypadku budynków podlegających wycenie do wartości godziwej saldo zakumulowanego umorzenia w dniu przeszacowania jest eliminowane z wartości bilansowej brutto, a wartość bilansowa netto korygowana do wartości przeszacowanej.

Odpisy amortyzacyjne rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych są ujmowane w rachunku zysków i strat. Wartość firmy oraz inne wartości niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania są systematycznie testowane pod kątem trwałej utraty wartości na każdy dzień bilansowy. Szacowane okresy użytkowania są następujące:

• budynki i budowle	50 lat
• inwestycje w obce środki trwałe	okres najmu, dzierżawy, leasingu
• maszyny i urządzenia	3 - 5 lat
• wyposażenie	5 lat
• koszty wytworzenia oprogramowania	3 lata
• oprogramowanie komputerowe	3 lata

(r) Leasing

(i) Grupa jako leasingodawca

Grupa jest stroną umów leasingowych, na mocy których oddaje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków środki trwałe lub wartości niematerialne przez uzgodniony okres.

W przypadku umów leasingu na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem umowy (leasing finansowy), przedmiot leasingu przestaje być ujmowany w bilansie Grupy. Ujmowana jest natomiast należność w kwocie równej bieżącej wartości minimalnych opłat leasingowych. Rozliczenie opłat leasingowych (podział między przychody finansowe i zmniejszenie salda należności) następuje w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy zwrotu z pozostałej do spłaty należności.

Opłaty leasingowe z tytułu umów, które nie spełniają warunków umowy leasingu finansowego, ujmowane są jako przychody w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

(ii) Grupa jako leasingobiorca

Grupa jest również stroną umów leasingowych na podstawie, których przyjmuje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków obce środki trwałe przez uzgodniony okres.

W przypadku umów leasingu, na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem umowy, przedmiot leasingu jest ujmowany w aktywach jako środek trwały i jednocześnie ujmowane jest zobowiązanie w kwocie równej wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu. Opłaty leasingowe są dzielone między koszty finansowe i zmniejszenie salda zobowiązania w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek od pozostałego do spłaty zobowiązania. Koszty finansowe ujmowane są bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

Środki trwałe będące przedmiotem umowy leasingu finansowego są amortyzowane w sposób określony dla własnych środków trwałych. Jednakże, gdy brak jest pewności co do przejścia prawa własności przedmiotu umowy, wówczas środki trwałe używane na podstawie umów leasingu finansowego są amortyzowane przez krótszy z dwóch okresów: przewidywany okres użytkowania lub okres trwania leasingu.

Opłaty leasingowe z tytułu umów, które nie spełniają warunków umowy leasingu finansowego, ujmowane są jako koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

(s) Pozostałe składniki bilansu

(i) Pozostałe należności handlowe i inne należności

Należności handlowe i inne należności są ujmowane w kwocie wymaganej zapłaty pomniejszonej o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

(ii) Zobowiązania

Zobowiązania, inne niż zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu, są ujmowane w kwocie wymaganej zapłaty.

(iii) Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana

Do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży klasyfikowane są aktywa trwałe, w przypadku, jeśli ich wartość bilansowa zostanie odzyskana przede wszystkim w drodze transakcji sprzedaży, a nie poprzez ich dalsze wykorzystanie. Sytuacja taka ma miejsce, gdy pojedynczy składnik aktywów (lub grupa) jest dostępny do natychmiastowej sprzedaży w jego bieżącym stanie z uwzględnieniem jedynie normalnych i zwyczajowo przyjętych warunków dla sprzedaży tego typu aktywów oraz jego sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży danego składnika aktywów, rozpoczęto aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu zbycia. Ponadto, taki składnik aktywów jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów do tej kategorii.

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży ujmuje się w kwocie niższej z dwóch: wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Dla aktywów zaklasyfikowanych do tej kategorii nie nalicza się amortyzacji.

W przypadku gdy kryteria klasyfikacji do grupy aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży nie są dłużej spełniane, Grupa zaprzestaje klasyfikacji tego składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonego do sprzedaży oraz dokonuje reklasyfikacji do odpowiedniej kategorii aktywów. W takim przypadku Grupa wycenia składnik aktywów, który nie jest dłużej klasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży (lub nie wchodzi już w skład grupy przeznaczonej do sprzedaży) w kwocie niższej z:

1. jego wartości bilansowej z dnia poprzedzającego klasyfikację składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczony do sprzedaży, skorygowanej o amortyzację lub aktualizację wyceny, która zostałaby ujęta, gdyby składnik aktywów (lub grupa do zbycia) nie został zaklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży;
2. jego wartości odzyskiwalnej z dnia podjęcia decyzji o braku jego sprzedaży.

Działalność zaniechana to element przedsięwzięcia Grupy, który został zbyty lub jest zakwalifikowany jako przeznaczony do sprzedaży, jak również stanowi odrębną, ważną dziedzinę działalności lub jej geograficzny obszar działalności, albo jest jednostką zależną nabytą wyłącznie

z zamiarem jej odsprzedaży. Klasyfikacja do działalności zaniechanej następuje w momencie zbycia lub w momencie, gdy działalność spełnia kryteria działalności przeznaczonej do sprzedaży, jeśli ten moment nastąpił wcześniej. Grupa do zbycia, która ma zostać wycofana z użytkowania, również może się kwalifikować jako działalność zaniechana.

(iv) Środki pieniężne i ekwiwalent środków pieniężnych

Środki pieniężne i ekwiwalent środków pieniężnych – z punktu widzenia rachunku przepływów pieniężnych na stan środków pieniężnych składa się wartość gotówki (gotówka w kasach i Banku Centralnym) oraz jej ekwiwalentów, na które składają się salda na rachunkach bieżących i rachunkach lokat jednodniowych w innych bankach.

(t) Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości niefinansowych aktywów

Na każdy dzień bilansowy Grupa dokonuje oceny aktywów pod względem istnienia przesłanek wskazujących na utratę ich wartości. W przypadku istnienia takiej przesłanki, Grupa dokonuje formalnego oszacowania wartości odzyskiwalnej. W przypadku, gdy wartość bilansowa danego składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwaną, uznaje się utratę jego wartości i dokonuje odpisu aktualizującego jego wartość do poziomu wartości odzyskiwalnej.

W przypadku, gdy istnieją przesłanki, że nastąpiła utrata wartości majątku wspólnego, czyli aktywów, które nie wypracowują wpływów pieniężnych niezależne od innych aktywów lub zespołów aktywów oraz nie można ustalić wartości odzyskiwanej pojedynczego składnika aktywów zaliczanego do majątku wspólnego, Grupa ustala wartość odzyskiwaną na poziomie ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego dany składnik należy.

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany, jeżeli wartość księgowa aktywa lub jego ośrodka wypracowującego środki pieniężne przekracza wartość odzyskiwalną. Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat.

Odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości w przypadku ośrodków wypracowujących środki pieniężne w pierwszej kolejności redukują wartość firmy przypadającą na te ośrodki wypracowujące środki pieniężne (grupę ośrodków), a następnie redukują proporcjonalnie wartość księgową innych aktywów w ośrodku (grupie ośrodków).

Kalkulacja wartości odzyskiwalnej

Wartość odzyskiwalną stanowi wartość użytkowa lub wartość sprzedaży netto w zależności od tego, która z wyżej wymienionych wartości na moment przeprowadzania przeglądu jest wyższa. W celu wyznaczenia wartości użytkowej, oszacowane przyszłe przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy użyciu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla bieżące oczekiwania rynku co do wartości pieniądza oraz specyficznego ryzyka w odniesieniu do danego aktywa.

Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości w odniesieniu do wartości firmy nie podlega odwracaniu. W przypadku innych aktywów, odpis ten podlega odwracaniu, jeżeli nastąpiła zmiana w szacunkach służących do określenia wartości możliwej do odzyskania.

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości może być odwrócony tylko do poziomu, przy którym wartość księgowa aktywa nie przekracza wartości księgowej, która pomniejszona o kwotę amortyzacji, zostałaby wyznaczona, jeżeli nie zostałby ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości.

(u) Kapitały

Na kapitały własne składają się: kapitał zakładowy, kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej, kapitał z aktualizacji wyceny oraz zyski zatrzymane. Wszystkie kwoty kapitałów i funduszy wykazywane są w wartości nominalnej.

Kapitał zakładowy

Kapitał zakładowy wykazywany jest według wartości nominalnej, zgodnie ze statutem oraz wpisem do rejestru handlowego jednostki dominującej.

(i) Nabyte akcje własne

Jeśli Grupa nabywa własne instrumenty kapitałowe, to kwotę zapłaconą, łącznie z kosztami bezpośrednio się do tego odnoszącymi, ujmuje się jako zmianę w kapitale własnym. Nabyte akcje własne ujmuje się jako akcje własne i ujawnia się je jako zmniejszenie kapitału własnego.

(ii) Dywidendy

Dywidendy za dany rok, które zostały zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie, ale nie zostały wypłacone na dzień bilansowy, ujawnia się w pozycji zobowiązania z tytułu dywidendy w ramach „pozostałych zobowiązań”.

Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej

Tworzony jest z premii emisyjnej uzyskanej z emisji akcji, pomniejszonej o poniesione bezpośrednie koszty z nią związane.

Kapitał z aktualizacji wyceny

Kapitał z aktualizacji wyceny tworzony jest w wyniku:

- wyceny instrumentów finansowych zakwalifikowanych do kategorii „dostępne do sprzedaży”,
- wyceny instrumentów finansowych stanowiących zabezpieczenie przepływów pieniężnych,
- wyceny aktywów trwałych wycenianych według wartości godziwej.

Na kapitał z aktualizacji wyceny odnosi się odpisy z tytułu podatku odroczonego z tytułu ujęcia powyższych wycen. Kapitał z aktualizacji wyceny nie podlega dystrybucji.

Zyski zatrzymane

Zyski zatrzymane tworzone są z odpisów z zysku i są przeznaczone na cele określone w statucie lub innych przepisach prawach. Zyski zatrzymane obejmują:

- pozostały kapitał zapasowy,
- pozostałe kapitały rezerwowe,
- fundusz ryzyka ogólnego,
- niepodzielony wynik z lat ubiegłych,
- wynik finansowy netto przypadający na jednostkę dominującą.

Pozostały kapitał zapasowy, pozostały kapitał rezerwowy i fundusz ryzyka ogólnego tworzone są z odpisów z zysku i są przeznaczone na cele określone w statucie lub innych przepisach prawa.

Fundusz ogólnego ryzyka bankowego tworzony jest zgodnie z przepisami ustawy Prawo Bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. z późniejszymi zmianami, z zysku po opodatkowaniu.

Wynik finansowy netto przypadający na jednostkę dominującą stanowi wynik brutto z rachunku zysków i strat roku bieżącego skorygowany obciążeniem z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych oraz o wynik przypadający na udziały mniejszości.

(w) Rozliczenia międzyokresowe

Koszty rozliczane w czasie

Koszty rozliczane w czasie dotyczą poszczególnych rodzajów wydatków, których rozliczenie w ciężar rachunku zysków i strat nastąpi stosownie do upływu czasu w przyszłych okresach sprawozdawczych. Składnikami kosztów rozliczanych w czasie są przede wszystkim rezerwy na koszty rzeczowe wynikające ze świadczeń wykonanych na rzecz Grupy przez kontrahentów, oraz opłacone z góry koszty ubezpieczeń, które zostaną rozliczone w następnych okresach.

Koszty rozliczane w czasie prezentuje się w bilansie w pozycji „Pozostałe aktywa”.

Przychody przyszłych okresów

Pozycja obejmuje głównie prowizje rozliczane liniowo oraz inne dochody pobrane z góry, których rozliczenie do rachunku zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych. Przychody rozliczane w czasie prezentuje się w bilansie w pozycji „Inne zobowiązania”.

(x) Świadczenia pracownicze

(i) Programy określonych składek

Wydatki ponoszone w związku z programem określonych składek są ujmowane jako koszty w rachunku zysków i strat.

(ii) Krótkoterminowe świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze Grupy (inne niż świadczenia z tytułu rozwiązania umowy o pracę) zawierają wynagrodzenia, premie, płatne urlopy oraz składki na ubezpieczenie społeczne.

Grupa ujmuje przewidywaną nie dyskontowaną wartość krótkoterminowych świadczeń pracowniczych jako koszty w okresie, w którym pracownicy świadczyli związaną z nimi pracę (bez względu na termin zapłaty) w korespondencji z pozostałymi zobowiązaniami bilansu.

Kwota krótkoterminowych świadczeń pracowniczych z tytułu niewykorzystanych dni urlopowych przysługujących pracownikom Grupy jest wyliczana jako suma niewykorzystanych urlopów przysługujących poszczególnym pracownikom Grupy.

(iii) Długoterminowe świadczenia pracownicze

Zobowiązania Grupy z tytułu długoterminowych świadczeń pracowniczych, inne niż plany emerytalne, są kwotą przyszłych korzyści, które pracownik otrzyma w zamian za świadczenie swoich usług w bieżącym i wcześniejszych okresach, które nie są należne w całości w ciągu 12 miesięcy od wykonania pracy. Rezerwy na odprawy emerytalne przyznane w ramach świadczeń z tytułu regulacji wynikających z Kodeksu Pracy szacowane są na podstawie wyceny aktuarialnej. Rezerwa będąca efektem wyceny aktuarialnej ujmowana i aktualizowana jest w okresach rocznych. Rezerwy z tytułu długoterminowych świadczeń pracowniczych ujmuje się w pozycji „Rezerwy” bilansu w korespondencji z kosztami wynagrodzeń w rachunku zysków i strat.

Grupa przyjmuje podejście korytarzowe dla ujmowania ustalonej części skumulowanej wartości netto zysków i strat aktuarialnych. Zgodnie z tą metodą ustalając zobowiązanie z tytułu określonych świadczeń, Grupa ujmuje ustaloną część zysków/strat aktuarialnych jako przychody lub koszty, jeśli wartość netto skumulowanych nie ujętych zysków i strat aktuarialnych na koniec poprzedniego okresu sprawozdawczego przekracza wyższą z następujących dwóch wielkości:

- a) 10% wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonych świadczeń na ten dzień (przed odliczeniem aktywów programu)
- b) 10% wartości godziwej aktywów programu na ten dzień.

Część zysków i strat aktuarialnych, przekraczająca tak określony limit jest ujmowana w rachunku zysków i strat w wysokości równej ilorazowi nadwyżki wymienionej powyżej i przewidywanego średniego, pozostałego okresu zatrudnienia pracowników Grupy. W związku z dokonaną zmianą Grupa prezentuje w bilansie wartość netto zobowiązania, na które składa się wartość bieżącą zobowiązania oraz nieujęte zyski /straty aktuarialne.

Grupa jest uczestnikiem długoterminowego systemu motywacyjnego LEO (Long-term Equity Ownership), wprowadzonego przez Grupę ING. System ten motywuje pracowników jednostek Grupy ING poprzez powiązanie ich wyników finansowych z wynikami finansowymi Grupy. LEO kierowany jest do członków Zarządu Banku, kadry kierowniczej oraz specjalistów wysokiego szczebla. System ten funkcjonuje w dwóch wariantach:

- 1) Standard – pracownik może stać się posiadaczem akcji ING lub uzyskać świadczenie pieniężne; w ramach systemu Standard oferowane są dwa instrumenty:
 - Share options
 - Performance shares
- 2) Phantom – pracownik może uzyskać świadczenie pieniężne; w ramach systemu Phantom oferowane są dwa instrumenty:
 - Phantom options
 - Performance units

Share options / Phantom options posiadają dziesięcioletni okres zapadalności i mogą być zrealizowane po trzech latach od ich emisji pod warunkiem, że posiadacz opcji jest pracownikiem Banku (lub innej jednostki Grupy ING) lub przeszedł na emeryturę. Cena realizacji opcji jest różnicą pomiędzy ceną realizacji opcji, ustaloną przez Euronext Amsterdam w dniu realizacji w okresie tzw. open period po Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy Grupy ING a ceną początkową, zagwarantowaną w opcji (tzw. strike price).

Performance shares / Performance units są przyznawane warunkowo. Liczba otrzymanych instrumentów zależy od wyników, jakie uzyskała Grupa ING na koniec trzyletniego okresu. W tym celu wyznaczany jest tzw. Total Shareholder Return (TSR) dla każdego trzyletniego okresu w porównaniu do wskaźnika wyliczonego dla grupy podobnych do Grupy ING instytucji finansowych. W zależności od miejsca Grupy ING w rankingu liczba możliwych do zrealizowania Performance shares / Performance units może wynieść od 200% dla rankingu 1-3 do 0% dla rankingu 18-20. Cena realizacji wyznaczana jest jak dla Share options / Phantom options.

Na dzień bilansowy Grupa wykazuje w księgach wycenę opcji i performance shares będących w posiadaniu pracowników Grupy.

(y) Rezerwy

Rezerwy, w tym na zobowiązania pozabilansowe, są ujmowane w bilansie, jeżeli na Grupie ciąży obowiązek prawny lub wynikający z ogólnie przyjętych zwyczajów (prawo zwyczajowe) mający swe źródło w zdarzeniach przeszłych, jak również jeżeli prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków. Jeżeli skutek jest istotny, kwotę rezerwy wyznacza się za pomocą zdyskontowanych oczekiwanych przepływów pieniężnych według stopy przed opodatkowaniem, która odzwierciedla bieżącą ocenę rynku odnośnie wartości pieniądza w czasie oraz, tam gdzie to dotyczy, ryzyka związane z danym składnikiem zobowiązań. W oparciu o powyższą zasadę rozpoznawane są rezerwy na zobowiązania pozabilansowe obciążone ryzykiem takie jak: gwarancje, akredytywy dokumentowe, nieodwołalne niewykorzystane linie kredytowe. W związku z faktem, że nieodwołalne niewykorzystane linie kredytowe dla zaangażowań korporacyjnych są traktowane jako ekwiwalent zaangażowań bilansowych, rezerwy na tego rodzaju ekspozycje są tworzone i wykazywane łącznie z odpisami z tytułu utraty wartości należności kredytowych.

Grupa tworzy rezerwy na koszty restrukturyzacji tylko wtedy, gdy zostaną spełnione ogólne kryteria dotyczące ujmowania rezerw wynikające z MSR 37. Utworzone rezerwy obejmują tylko bezpośrednie i nieodzowne nakłady powstające w wyniku restrukturyzacji nie związane z bieżącą działalnością.

(z) Wynik z tytułu odsetek

Przychody i koszty z tytułu odsetek dla wszystkich instrumentów finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat. Przychody z tytułu odsetek od aktywów finansowych zaliczanych do kategorii dostępnych do sprzedaży, kredytów i pożyczek oraz utrzymywanych do terminu zapadalności ujmowane są w rachunku zysków i strat w wysokości zamortyzowanego kosztu przy użyciu efektywnej stopy procentowej.

Przychody/koszty odsetkowe od instrumentów pochodnych zaklasyfikowanych do kategorii przeznaczone do obrotu wykazywane są w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat”. Przychody odsetkowe od dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do kategorii przeznaczonych do obrotu bądź desygnowanych do wyceny w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat są ujmowane w przychodach z tytułu odsetek.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą naliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów lub zobowiązania finansowego (albo grupy aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych) oraz przypisania przychodów lub kosztów odsetkowych do odpowiednich okresów. Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach w okresie krótszym, do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej Grupa dokonuje oszacowania przepływów pieniężnych, uwzględniając wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane (zewnętrzne) przez strony umowy

prowinzje i opłaty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta.

Przychody z tytułu odsetek obejmują odsetki oraz prowizje (otrzymane lub należne) ujęte w kalkulacji efektywnej stopy procentowej z tytułu: kredytów z harmonogramami spłat, lokat międzybankowych oraz papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności i dostępnych do sprzedaży oraz przeznaczonych do obrotu.

W przypadku aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są naliczane od wartości bieżącej należności (to jest wartości pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość) przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

(aa) Przychody i koszty z tytułu prowizji

Przychody z tytułu prowizji powstają w wyniku świadczenia usług finansowych oferowanych przez Grupę i obejmują udzielenie kredytów, opłaty za zobowiązanie się Grupy do udzielenia kredytu, opłaty za wydanie kart, usługi zarządzania środkami pieniężnymi, usługi maklerskie oraz usługi zarządzania aktywami. Przychody z tytułu prowizji obejmują również marże transakcyjne na pochodnych instrumentach walutowych zawieranych z klientami korporacyjnymi.

Opłaty i prowizje (zarówno przychody, jak i koszty) bezpośrednio związane z powstaniem aktywów finansowych posiadających określone harmonogramy spłat są ujmowane w rachunku zysków i strat jako element efektywnej stopy procentowej i stanowią część przychodów odsetkowych. Inne integralnie związane z powstaniem aktywów bez określonych harmonogramów (np. prowizje od kredytów w rachunku bieżącym) rozliczane są liniowo w okresie trwania kontraktu. Opłaty za zobowiązanie się do udzielenia pożyczek, które najprawdopodobniej będą zaciągnięte, są odraczane i z chwilą powstania aktywów finansowych są rozliczane jako element efektywnej stopy procentowej lub liniowo przy uwzględnieniu wyżej wymienionego kryterium.

Pozostałe opłaty i prowizje związane z usługami finansowymi oferowanymi przez Grupę, takie jak usługi zarządzania środkami pieniężnymi, usługi maklerskie oraz usługi zarządzania aktywami, są rozpoznawane w rachunku zysków i strat w momencie wykonania usługi.

(bb) Wynik na inwestycyjnych aktywach finansowych

Na wynik na inwestycyjnych aktywach finansowych składają się zrealizowane zyski i straty powstałe na skutek zbycia aktywów finansowych zaklasyfikowanych do dostępnych do sprzedaży oraz przychody z tytułu dywidend. Przychody z tytułu dywidend są ujmowane w rachunku zysków i strat w dniu ustalenia praw udziałowców/akcjonariuszy do ich otrzymania.

(cc) Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz rewaluacja

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz rewaluacja zawiera zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmian wartości godziwej aktywów i zobowiązań przeznaczonych do obrotu oraz desygnowanych przy początkowym ujęciu do wyceny w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz rewaluacja obejmuje również punkty swapowe z transakcji pochodnych, które Grupa zawiera w celu zapewnienia płynności w obcych walutach.

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz rewaluacja obejmuje również korekty wartości godziwej z tytułu ryzyka dla niezrealizowanych transakcji FX Options.

Wynik z tytułu naliczenia odsetek oraz rozliczenia dyskonta bądź premii od dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu bądź klasyfikowanych do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy rozpoznawany jest jako wynik odsetkowy.

(dd) Wynik na pozostałej działalności podstawowej

Do wyniku na pozostałej działalności podstawowej zaliczane są koszty i przychody nie związane bezpośrednio z działalnością bankową i maklerską Grupy. Są to w szczególności wynik z tytułu posiadania nieruchomości inwestycyjnej, zbycia aktywów (środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych), przychody z tytułu sprzedaży pozostałych usług, przychody z tytułu odzyskanych należności nieściągalnych, otrzymane i zapłacone odszkodowania kary i grzywny.

(ee) Udziały mniejszości

Udziały mniejszości stanowią tę część zysku lub straty oraz wyników netto uzyskanych z działalności oraz aktywów netto jednostki zależnej, które można przyporządkować do udziałów nie należących (bezpośrednio lub pośrednio przez jednostki zależne) do jednostki dominującej.

(ff) Podatek dochodowy

Podatek dochodowy ujmowany jest jako podatek bieżący oraz podatek odroczony. Podatek dochodowy bieżący ujmowany jest w rachunku zysków i strat. Podatek dochodowy odroczony w zależności od źródła pochodzenia różnic przejściowych ujmowany jest w rachunku zysków i strat lub w kapitale.

Bieżący podatek jest zobowiązaniem podatkowym odnoszącym się do przychodu do opodatkowania przy użyciu stopy podatkowej obowiązującej na dzień bilansowy, wraz ze wszystkimi korektami zobowiązania podatkowego dotyczącego poprzednich lat.

(gg) Odroczony podatek dochodowy

Grupa tworzy rezerwę na przejściową różnicę z tytułu podatku dochodowego spowodowaną odmiennością momentu uznania przychodów za osiągnięte oraz kosztów za poniesione w myśl przepisów rachunkowych oraz przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych. Dodatnią różnicę netto wykazuje się w pasywach jako „Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego”. Ujemną różnicę netto wykazuje się w pozycji „Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego jest tworzona metodą zobowiązań bilansowych w stosunku do wszystkich dodatnich różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym, z wyjątkiem sytuacji, gdy rezerwa z tytułu podatku odroczonego wynika z:

- początkowego ujęcia wartości firmy;
- wartości firmy, której amortyzacja nie stanowi kosztów uzyskania przychodu;
- początkowego ujęcia danego składnika aktywów lub zobowiązań pochodzącego z transakcji, która nie jest połączeniem jednostek gospodarczych oraz w czasie wystąpienia transakcji nie ma

wpływu na wynik finansowy brutto, ani na dochód podlegający opodatkowaniu (stratę podatkową)

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym oraz niewykorzystanych strat podatkowych. Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są do wysokości, do której jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych, z wyjątkiem sytuacji, gdy składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynika z początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji, które nie jest połączeniem jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku podlega weryfikacji na każdy dzień bilansowy i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) prawnie lub faktycznie obowiązujące na dzień bilansowy.

Podatek dochodowy dotyczący pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym jest ujmowany w kapitale własnym.

Aktywa i rezerwy z tytułu podatku dochodowego Grupa wykazuje w bilansie po skompensowaniu na poziomie każdej ze spółek podlegającej konsolidacji. Grupa kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy, gdy posiada tytułu prawny do przeprowadzenia takiej kompensaty oraz aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczą tego samego podatnika.

(hh) Inne podatki

Przychody, koszty i aktywa ujmowane są w kwocie pomniejszonej o wartość podatku od towarów i usług, podatku od czynności cywilno-prawnych i innych podatków od sprzedaży, z wyjątkiem, gdy podatek od sprzedaży zapłacony przy zakupie towarów i usług nie jest możliwy do odzyskania od władz podatkowych; wtedy podatek od sprzedaży jest ujmowany odpowiednio jako część kosztów nabycia składnika aktywów lub jako element kosztów.

Kwota netto podatku od sprzedaży możliwa do odzyskania lub należna do zapłaty na rzecz władz podatkowych jest ujęta w bilansie jako część należności lub zobowiązań.

Porównywalność danych finansowych

W sporządzonym za okres od 1 stycznia 2008 r. do 31 grudnia 2008 r. skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupa dokonała zmian w stosunku do sprawozdania za okres od 1 stycznia 2007 r. do 31 grudnia 2007 r. w sposobie prezentacji niektórych pozycji rachunku zysków i strat. Jest to następstwem szczegółowej analizy treści ekonomicznej poszczególnych operacji oraz przypisania ich do odpowiednich pozycji rachunku zysków i strat. Największą zmianę stanowi przesunięcie brakującej części marży transakcyjnej w kwocie 30,7 mln zł z „Wyniku z tytułu prowizji” do „Wyniku z pozycji wymiany”.

Szczegółowe rozbieżności wprowadzonych zmian zostało przedstawione w poniższej tabeli.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.
za okres od 1 stycznia 2008 roku do 31 grudnia 2008 roku

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT (w tys. PLN)	Rok 2007 w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok 2008	Rok 2007 w zatwierdzonym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok 2007	ZMIANY	<i>Przeniesienie prowizji od sprzedaży usług na rzecz innych jednostek Grupy</i>	<i>Przeniesienie konta pozaproduktowego odsetek</i>	<i>Przeniesienie korekty marży transakcyjnej na transakcjach wymiany walut</i>	<i>Przeniesienie korekty wyniku zrealizowanego - FX forward - gospodarka własna</i>	<i>Zaprezentowanie netto przychodów i kosztów prowizyjnych dotyczących pośrednictwa</i>	<i>Przeniesienie prowizji od kredytów windykowanych</i>	<i>Przeniesienie kosztów spisania należności pozakredytowych</i>	<i>Przeniesienie kosztów z tyt. niedoborów i szkod dot. majątku trwałego</i>	<i>Przeniesienie kosztów kar i grzywn z tyt. podatku</i>	<i>Przeniesienie kosztów związanych z utrzymaniem nieruchomości inwestycyjnej</i>	<i>Przeniesienie prowizji na rzecz innych jednostek Grupy</i>	Razem
Przychody z tytułu odsetek	2 480 688	2 481 433	-745	-745											-745
Koszty odsetek	-1 432 818	-1 432 840	22	-92	70										-22
Przychody z tytułu prowizji	1 020 148	1 058 997	-38 849	745		-30 706	-1 861	-7 037	28					-18	-38 849
Koszty prowizji	-121 385	-128 239	6 854	92	-70			-7 037	161						-6 854
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz rewaluacja	36 121	3 554	32 567			30 706	1 861								32 567
Wynik na pozostałej działalności podstawowej	20 770	17 388	3 382						161	582	-452		3 051	40	3 382
Koszty działania banku	-1 380 573	-1 377 292	-3 281									222	3 051	8	3 281
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	-8 537	-9 201	664						28	-10	-452	-222		-8	-664
Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	103 197	103 811	-614							592				22	614

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności

Podstawowym wzorem sprawozdawczym Grupy są segmenty działalności. Wynika to z funkcjonującej w Grupie struktury zarządzania oraz systemu wewnętrznego raportowania.

Wycena aktywów i pasywów segmentu, przychodów i kosztów segmentu jest oparta na zasadach rachunkowości stosowanych przez Grupę, zawartych w notach opisujących stosowane zasady rachunkowości. W szczególności ustalenia dochodów i kosztów odsetkowych wewnętrznych i zewnętrznych dla poszczególnych segmentów dokonuje się przy wykorzystaniu systemu cen transferowych. Ceny transferowe wyznaczane są w oparciu o jedną krzywą rentowności dla danej waluty wspólną dla produktów aktywnych i pasywnych. Cena transferowa wyznaczona dla produktów aktywnych i pasywnych o tym samym położeniu na krzywej rentowności jest jednakowa. Możliwe są modyfikacje wyjściowej ceny transferowej otrzymane z wyceny produktu na krzywej rentowności, a czynnikami korygującymi cenę transferową mogą być: premia za pozyskanie długoterminowej płynności, dopasowanie pozycji Grupy, koszt zabezpieczenia w przypadku produktów skomplikowanych oraz polityka cenowa. Wykorzystując równania matematyczne – na podstawie stawek kwotowań dostępnych w serwisach informacyjnych – budowane są następnie krzywe dochodowości.

Przychody i koszty, wyniki, aktywa i pasywa segmentu zawierają te elementy, które bezpośrednio można przyporządkować do danego segmentu, jak również te, które można przypisać do danego segmentu w oparciu o racjonalne przesłanki.

Segmenty działalności (linie biznesowe)

Zarządzanie Grupą kapitałową ING Banku Śląskiego odbywa się poprzez podział działalności na następujące segmenty:

- detaliczny,
- korporacyjny,
- operacje własne.

Podstawą wydzielenia segmentu korporacyjnego i detalicznego jest kryterium finansowe (w szczególności wysokość obrotów, poziom zgromadzonych aktywów) i podmiotowe, określone wewnętrznymi regulacjami podmiotu dominującego Grupy.

W ramach działalności detalicznej Grupa Kapitałowa obsługuje osoby prywatne (segment klientów masowych i klientów zamożnych) oraz małe firmy. Działalność ta jest analizowana w ujęciu następujących produktów: produkty kredytowe (overdraft w ROR, kredyty związane z kartami, kredyty ratalne, kredyty mieszkaniowe, kredyty hipoteczne), kredyty kontraktowe udzielane przez Kasę Mieszkaniową, kredyty hipoteczne udzielane przez ING Bank Hipoteczny, produkty depozytowe (rachunki bieżące, lokaty terminowe, rachunki oszczędnościowe), jednostki uczestnictwa funduszy ING, usługi maklerskie realizowane przez ING Securities. SA, karty bankowe.

Działalność korporacyjna obejmuje obsługę klientów instytucjonalnych, w ramach której obsługiwani są klienci strategiczni, duże firmy oraz średnie firmy. Grupa Kapitałowa prowadzi dla działalności korporacyjnej sprawozdawczość w podziale na produkty kredytowe (kredyty obrotowe, inwestycyjne), produkty depozytowe (rachunki bieżące, lokaty terminowe i negocjowane, rachunki

oszczędnościowe), usługi w zakresie powiernictwa, operacje na rynku kapitałowym realizowane przez podmiot dominujący i ING Securities oraz pośrednictwo w usługach leasingowych.

Operacje własne realizowane są przez rynki finansowe i przez ALCO.

Rynki finansowe obejmują operacje dokonywane na rynkach pieniężnych i kapitałowych prowadzone zarówno na rachunek własny jak i na rzecz klientów. W ramach tej działalności wyróżnia się produkty rynków walutowych, pieniężnych i instrumentów pochodnych, operacje papierami wartościowymi (papiery skarbowe, akcje i obligacje). Pozycja *Rynki finansowe - przychody segmentu ogółem* przedstawia przychody z działalności handlowej na własny rachunek. Przychody ze sprzedaży produktów rynków finansowych dla segmentu korporacyjnego i segmentu detalicznego uwzględnione są w przychodach tych segmentów.

ALCO (Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami) zajmuje się przede wszystkim inwestowaniem środków pochodzących z funduszy własnych oraz finansowaniem niektórych aktywów podmiotu dominującego. Głównym elementem przychodów z działalności podstawowej ALCO są przychody z inwestowania funduszy własnych (kapitału księgowego). Przychody te korygowane są następnie o odsetki naliczone od kapitału ekonomicznego wymaganego przez poszczególne linie biznesowe (segment detaliczny, korporacyjny, rynki finansowe). Odsetki od kapitału ekonomicznego są alokowane z linii ALCO na poszczególne linie biznesowe według ich zapotrzebowania na kapitał ekonomiczny.

Segmenty geograficzne

Grupa Kapitałowa prowadzi działalność na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.
za okres od 1 stycznia 2008 roku do 31 grudnia 2008 roku

Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności – ciąg dalszy

w tysiącach zł	Rok zakończony dnia 31.12.2008						Rok zakończony dnia 31.12.2007					
	Segment klientów detalicznych	Segment klientów korporacyjnych	Operacje własne		Wielkości niealokowane	RAZEM	Segment klientów detalicznych	Segment klientów korporacyjnych	Operacje własne		Wielkości niealokowane	RAZEM
			Rynki finansowe	ALCO					Rynki finansowe	ALCO		
Przychody segmentu ogółem	1 271 880	814 076	59 181	-17 441		2 127 696	1 208 801	749 677	42 281	72 142		2 072 902
Działalność podstawowa	1 247 092	768 612	44 061	67 931		2 127 696	1 191 807	720 423	34 023	126 649		2 072 902
Dochody od kredytów i kart kredytowych	282 024	236 214				518 238	223 791	207 662				431 454
<i>Dochody odsetkowe zewnętrzne</i>	539 622	1 002 992					339 182	638 137				
<i>Koszty odsetkowe wewnętrzne</i>	-334 816	-840 003					-173 522	-512 229				
<i>Dochody prowizyjne/pozostałe dochody</i>	77 218	73 224					58 131	81 754				
Dochody od depozytów	640 919	309 728				950 647	616 007	276 522				892 529
<i>Koszty odsetkowe zewnętrzne</i>	-1 248 955	-369 972					-719 888	-368 122				
<i>Dochody odsetkowe wewnętrzne</i>	1 601 967	571 880					1 091 432	534 934				
<i>Dochody prowizyjne/pozostałe dochody</i>	287 907	107 820					244 462	109 710				
Dochody od funduszy powierniczych	108 728					108 728	203 096					203 096
Dochody z działalności maklerskiej i powierniczej	30 173	57 977				88 150	47 184	87 490				134 675
Pozostałe dochody z działalności podstawowej	-22 241	-7 599	375 610	67 931		413 701	-10 950	-2 077	253 929	126 649		367 551
Sprzedaż produktów FM	159 257	172 293	-331 549			0	69 081	150 825	-219 906			0
Dochody z tytułu udziałów w PTE	48 232					48 232	43 598					43 598
Wynik na kapitale ekonomicznym	24 788	45 464	15 120	-85 373		0	16 994	29 255	8 259	-54 507		0
Koszty segmentu ogółem	956 686	484 827	58 531	3 331	-4 343	1 499 032	884 173	451 646	54 850	2 561	-4 119	1 389 110
Koszty operacyjne	956 686	484 827	58 531	3 331	-4 343	1 499 032	884 173	451 646	54 850	2 561	-4 119	1 389 110
<i>w tym amortyzacja</i>	99 509	27 268	6 605	415		133 797	115 129	31 549	7 642	480		154 799
Wynik segmentu	315 195	329 249	650	-20 772	4 343	628 664	324 629	298 032	-12 569	69 581	4 119	683 792
Koszty ryzyka	10 181	55 420	0	0		65 601	-40 020	-63 177	0	0		-103 197
Wynik segmentu z uwzględnieniem kosztów ryzyka	305 014	273 829	650	-20 772	4 343	563 063	364 649	361 209	-12 569	69 581	4 119	786 989
Podatek						117 645						150 167
Wynik finansowy netto						445 418						636 822
- przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej						445 413						630 724
-przypadający na udziały mniejszości						5						6 098

*Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.
za okres od 1 stycznia 2008 roku do 31 grudnia 2008 roku*

	31.12.2008						31.12.2007					
	Segment klientów detalicznych	Segment klientów korpora- cyjnych	Rynki finansowe	ALCO	Wielkości niealokowane	RAZEM	Segment klientów detalicznych	Segment klientów korpora- cyjnych	Rynki finansowe	ALCO	Wielkości niealokowane	RAZEM
Aktywa i pasywa												
Aktywa segmentu	7 159 738	21 741 527	39 129 655	245 448		68 276 368	4 519 063	13 994 252	31 535 951	655 671		50 704 937
Inwestycje segmentu w jednostkach podporządkowanych	107 261					107 261	97 326					97 326
Pozostałe aktywa (nieprzypisane segmentom)					1 226 846	1 226 846					1 208 597	1 208 597
Aktywa ogółem						69 610 475						52 010 860
Zobowiązania segmentu	32 047 707	19 663 611	12 915 329			64 626 647	27 453 096	17 224 624	2 849 293			47 527 013
Pozostałe zobowiązania (nieprzypisane segmentom)					759 399	759 399					643 345	643 345
Kapitały własne				4 224 429		4 224 429				3 840 502		3 840 502
Pasywa ogółem						69 610 475						52 010 860
Nakłady inwestycyjne	164 338	83 283	9 881	0		257 501	134 212	68 557	8 089	0		210 859
Amortyzacja	99 509	27 268	6 605	415		133 797	115 129	31 549	7 642	479		154 799
Przepływy pieniężne – działalność operacyjna	1 259 156	-5 281 745	-14 461 557	17 786 309	252 153	-445 684	3 114 459	224 158	335 805	-5 972 903	-466 622	-2 765 103
Przepływy pieniężne - działalność inwestycyjna	-94 918	-48 102	-5 707	7 235		-141 492	-91 807	-46 896	-5 533	2 761		-141 476
Przepływy pieniężne – działalność finansowa	0	0	0	-152 217		-152 217	0	-20 903	0	-	-362 979	-383 882

2. Wynik z tytułu odsetek

Przychody odsetkowe i przychody o podobnym charakterze

	rok 2008	rok 2007
Odsetki od lokat, kredytów i pożyczek dla banków	664 248	869 739
Odsetki od kredytów i pożyczek dla klientów, w tym:	1 483 360	923 330
- odsetki od podmiotów sektora finansowego innych niż banki	167 608	101 752
- odsetki od podmiotów sektora niefinansowego	1 268 283	784 342
- odsetki od podmiotów sektora instytucji rządowych i samorządowych	47 469	37 236
Odsetki od dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	230 906	176 769
Odsetki od dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	669 515	492 095
Odsetki od dłużnych papierów wartościowych utrzymywanych do terminu wymagalności	320 864	13 922
Instrumenty reverse repo	27 754	3 148
Inne	1 455	1 685
Razem przychody odsetkowe	3 398 102	2 480 688

Z ww. przychodów odsetkowych za rok 2008 kwotę 19.967 tys. zł stanowią przychody od aktywów finansowych, dla których rozpoznano utratę wartości. Za rok 2007 kwota ta wynosiła 21.925 tys. zł. Przychody odsetkowe dla aktywów finansowych obliczane są w oparciu o kwoty zaangażowania netto, tzn. kwoty uwzględniające dokonane odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości.

Koszty odsetek i podobne koszty

	rok 2008	rok 2007
Odsetki od depozytów bankowych	191 565	109 445
Odsetki od depozytów klientów, w tym:	1 973 320	1 231 297
- odsetki od podmiotów sektora finansowego innych niż banki	97 633	103 184
- odsetki od podmiotów sektora niefinansowego	1 761 492	1 062 981
- odsetki od podmiotów sektora instytucji rządowych i samorządowych	114 195	65 132
Odsetki od kredytów i pożyczek otrzymanych	258	2 319
Instrumenty repo	80 942	89 757
Razem koszty odsetkowe	2 246 085	1 432 818

Wynik z tytułu odsetek	1 152 017	1 047 870
-------------------------------	------------------	------------------

3. Wynik z tytułu prowizji

Przychody z tytułu prowizji

	rok 2008	rok 2007
Prowizje związane z działalnością maklerską	75 410	124 861
Prowizje związane z prowadzeniem rachunków klientów	287 793	266 495
Prowizje związane z udzielaniem kredytów	122 882	109 915
Prowizje związane z ubezpieczeniem kredytów	17 625	0
Prowizje związane z kartami płatniczymi i kredytowymi	184 979	142 871
Prowizje związane z dystrybucją jednostek uczestnictwa	98 549	213 206
Prowizje za usługi powiernictwa i za przechowywanie papierów wartościowych	29 145	26 879
Prowizje za zagraniczne operacje handlowe	15 800	21 603
Prowizje związane z subskrypcją produktów strukturyzowanych	23 506	0
Marża transakcyjna na transakcjach wymiany walut	139 391	98 795
Prowizje z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów finansowych	19 362	4 209
Pozostałe prowizje	19 742	11 314
Razem przychody z tytułu prowizji	1 034 184	1 020 148

Koszty opłat i prowizji

	rok 2008	rok 2007
Prowizje maklerskie	25 343	28 392
Zapłacone prowizje od kart	51 203	38 347
Zapłacone prowizje z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów depozytowych	15 336	8 727
Zapłacone prowizje związane z ubezpieczeniem kredytów	8 861	0
Zapłacone prowizje związane z obrotem papierami wartościowymi	10 159	7 438
Zapłacone prowizje z tytułu udostępniania informacji kredytowych	6 428	5 008
Zapłacone prowizje związane z usługami bankowości elektronicznej	4 929	0
Koszty BFG	4 684	4 037
Koszty KIR	4 490	4 599
Pozostałe prowizje	13 028	24 837
Razem koszty opłat i prowizji	144 461	121 385

Wynik z tytułu prowizji	889 723	898 763
--------------------------------	----------------	----------------

4. Wynik na inwestycyjnych aktywach finansowych

	rok 2008	rok 2007
Instrumenty kapitałowe	27 974	14 640
Instrumenty dłużne	-4 388	7 600
Przychody z tytułu dywidend	7 235	2 761
Wycena transakcji zabezpieczanej w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych, w tym:	326 958	-5 317
- dotycząca dłużnych papierów wartościowych przekwalifikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela kredytów i innych należności	113 253	0
Wycena transakcji zabezpieczającej w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych	-313 056	6 096
Wynik na inwestycyjnych aktywach finansowych	44 723	25 780

5. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz rewaluacja

	rok 2008	rok 2007
Wynik na wycenie do wartości godziwej instrumentów przeznaczonych do obrotu, w tym:	20 073	371 973
- Wynik na instrumentach kapitałowych	-18 853	-3 127
- Wynik na instrumentach dłużnych	-82 583	-49 096
- Wynik na instrumentach pochodnych:	121 509	424 196
- transakcje pochodne walutowe	426 999	438 538
- transakcje pochodne na stopę procentową	-337 420	-31 775
- transakcje pochodne związane z papierami wartościowymi	31 930	17 433
Wynik z tytułu aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych wg wartości godziwej przy początkowym ujęciu, w tym:	2 838	6 345
- Wynik na instrumentach dłużnych	528	6 345
- Wynik na wycenie lokat desygnowanych do wyceny według wartości godziwej	2 310	0
Część nieefektywna w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	5	0
Wynik z rewaluacji pozycji bilansowych	-48 928	-342 197
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz rewaluacja	-26 012	36 121

Wynik na instrumentach kapitałowych zawiera wynik netto na obrocie kapitałowymi papierami wartościowymi.

Wynik na instrumentach dłużnych zawiera wynik netto na obrocie rządowymi papierami wartościowymi, dłużnymi instrumentami komercyjnymi oraz instrumentami rynku pieniężnego (bony skarbowe). Wynik na instrumentach pochodnych zawiera wynik netto na obrocie instrumentami na stopę procentową (FRA, IRS/CIRS), instrumentami walutowymi (swap, opcje) oraz opcjami na indeks giełdowy.

Wynik odsetkowy dla dłużnych papierów wartościowych zaprezentowany jest w wyniku z tytułu odsetek.

Znaczący wpływ na wyniki zaprezentowane w nocie powyżej miało kilka czynników. Na wynik na wycenie do wartości godziwej instrumentów przeznaczonych do obrotu w roku 2008 wpłynęły:

- wycena portfela euroobligacji Skarbu Państwa klasyfikowanych do portfela aktywów finansowych wycenianych wg wartości godziwej przy początkowym ujęciu (FVO):

Instrumenty te zostały nabyte przez Grupę w latach 2007 – 2008 w kwocie 417 mln EUR i równocześnie zabezpieczone przed ryzykiem stopy procentowej poprzez nabyte jednocześnie kontrakty Interest Rate Swap (IRS) o zbliżonej charakterystyce. W 2008 na wycenę tychże instrumentów zasadniczo wpłynął spadek płynności rynku, co skutkowało obniżeniem wartości godziwej obligacji w stosunku do wartości nominalnej tj. ujemną wyceną w kwocie 223 mln zł.

- wycena obligacji Skarbu Państwa i innych instrumentów finansowych:

Negatywny wpływ na wynik z tytułu wyceny do wartości godziwej instrumentów przeznaczonych do obrotu miały wyceny obligacji Skarbu Państwa oraz innych instrumentów finansowych będących w posiadaniu Grupy. W związku z niekorzystnymi zmianami w parametrach wykorzystywanych do wyceny oraz istotnym obniżeniem płynności rynku, ceny tych instrumentów znacznie spadły. Dało to dodatkowy efekt w postaci negatywnej wyceny w kwocie 70 mln zł.

- wycena instrumentów pochodnych (m.in. FX Options) zawartych z klientami Grupy:

Wycena niezapadłych transakcji pochodnych zawartych z klientami Grupy została skorygowana o odpis z tytułu ryzyka kontrahenta. Zostało ono wyznaczone poprzez ocenę standingu finansowego poszczególnych klientów Grupy oraz dokonane na tej podstawie oceny ratingów klientów będące odzwierciedleniem ryzyka związanego z ekspozycjami. Proporcjonalnie do oceny ryzyka wycena instrumentów pochodnych zawartych przez klienta została odpowiednio skorygowana. Całkowita kwota korekty wycen instrumentów pochodnych, odniesionych do wyniku na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat wyniosła 163 mln zł.

Podejście Grupy do szacowania wyceny opisanych transakcji zostało opisane w znaczących zasadach rachunkowości w punkcie ”zastosowanie szacunków”.

Istnieje niepewność co do wysokości przyszłych rozliczeń z tytułu powyższych transakcji pochodnych a poziom rzeczywistych strat zależy od dalszych zmian kursów walut oraz sytuacji finansowej kontrahentów.

6. Wynik na pozostałej działalności podstawowej

	rok 2008	rok 2007
Odszkodowania i straty związane z działalnością bankową	-630	-368
Sprzedaż pozostałych usług	4 683	5 043
Wynik z tytułu aktywów do zbycia i aktywów przeznaczonych do sprzedaży	331	-107
Wynik z tytułu zbycia aktywów (środków trwałych, wartości niematerialnych i nieruchomości własnych)	293	101
Odpis na utratę wartości innych aktywów niefinansowych	-175	-2 395
Wynik z tytułu nieruchomości inwestycyjnych, w tym:	13 704	5 172
- czynsze z tytułu najmu nieruchomości inwestycyjnej	12 966	14 391
- koszty bezpośredniego utrzymania nieruchomości inwestycyjnej	-4 896	-3 899
- wycena nieruchomości inwestycyjnej do wartości godziwej	5 634	-5 320
Korekta wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń	0	-8 214
Wycena transakcji zabezpieczającej w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej nieruchomości	0	7 813
Inne, w tym:	807	13 725
- składki na ubezpieczenie kredytów hipotecznych	-2 359	1 924
- zwroty, koszty rzeczowe i osobowe	855	826
- otrzymane odsetki naliczone pozabilansowo	377	1 841
- pozostałe	1 934	9 134
Razem	19 013	20 770

Pozycja "Sprzedaż pozostałych usług" dotyczy przede wszystkim sprzedaży usług w ośrodkach wypoczynkowych jednej ze spółek zależnych jednostki dominującej.

7. Koszty działania banku

	rok 2008	rok 2007
Koszty pracownicze, w tym:	782 539	700 442
- wynagrodzenia, w tym:	640 640	582 372
- odpawy emerytalne	1 611	2 894
- świadczenia na rzecz pracowników, w tym:	141 899	118 070
- koszty szkoleń	28 974	21 220
Koszty ogólnoadministracyjne, w tym:	590 544	525 332
- koszty rzeczowe	114 470	103 541
- podatki i opłaty (bez PFRON)	3 132	2 963
- koszty utrzymania i wynajmu budynków	145 442	137 620
- usługi łączności	69 604	63 596
- usługi leasingowe	14 415	12 022
- usługi remontowe	33 039	30 560
- licencje i patenty	18 151	17 198
- koszty doradztwa i konsultingu	72 756	82 965
- najem zasobów komputerowych	23 341	19 314
- pozostałe usługi obce	96 194	55 553
Amortyzacja, w tym:	133 797	154 799
- amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	79 964	96 509
- amortyzacja wartości niematerialnych	53 833	58 290
Razem	1 506 880	1 380 573

8. Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych

	rok 2008	rok 2007
Darowizny	3 002	2 492
Roszczenia sporne	-14 509	1 348
Wycena do wartości godziwej rzeczowych aktywów trwałych	-565	4 357
Inne	4 224	340
Razem	-7 848	8 537

Koszty operacyjne z tytułu roszczeń spornych obejmują koszty dotyczące spraw spornych związanych z nienależytym wykonaniem umów, spraw o charakterze przestępczym oraz spraw dotyczących roszczeń byłych pracowników.

9. Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe

	rok 2008	rok 2007
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności	508 423	194 403
Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności	-347 374	-217 486
Netto odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności, w tym:	161 049	-23 083
- dotyczące kredytów i innych należności zagrożonych utratą wartości	172 641	-29 943
- IBNR	-11 592	6 860
 Odpisanie należności nieściągalnych	 48 221	 79 118
Rozwiązanie odpisów z tytułu odzyskanych należności uprzednio spisanych	-129 017	-161 012
Netto odpisy z tytułu należności nieściągalnych	-80 796	-81 894
 Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	 0	 0
Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	0	-6
Netto odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	0	-6
 Odpisy na rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	 7 506	 14 651
Rozwiązanie rezerw na zobowiązania pozabilansowe	-22 158	-12 865
Netto odpisy na rezerwy na zobowiązania pozabilansowe, w tym:	-14 652	1 786
- dotyczące portfela zagrożonego utratą wartości	-436	1 786
- IBNR	-14 216	0
 Razem odpisy	 564 150	 288 172
Razem rozwiązanie odpisów	-498 549	-391 369
Netto odpisy na utratę wartości i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	65 601	-103 197

Na wysokość salda odpisów w 2008 r. wpłynęły większe niż w poprzednim roku odpisy na należności kredytowe oraz odpisy na ryzyko związane z transakcjami pochodnymi (głównie FX Options) – z tego tytułu utworzono 71,6 mln zł odpisów. Wyższe odpisy zostały częściowo skompensowane przez rozwiązanie odpisów na kwotę 43,0 mln zł w związku ze sprzedażą w I półroczu 2008 r. wierzytelności w sytuacji nieregularnej (umowa z Bison Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty oraz z firmą Bison II Sp. z o.o.).

Kwoty dotyczące utworzeń oraz rozwiązań odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności w podziale na klasy należności zaprezentowane są w poniższej tabeli.

	rok 2008	rok 2007
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności, w tym:	508 423	194 403
- banki	2 514	68
- inne niż banki podmioty sektora finansowego	237	2 737
- podmioty sektora niefinansowego, w tym:	504 565	188 023
- podmioty gospodarcze	417 402	151 351
- gospodarstwa domowe	87 163	36 672
- podmioty sektora instytucji rządowych i samorządowych	1 107	3 575
Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności, w tym:	-347 374	-217 486
- banki	-243	-113
- inne niż banki podmioty sektora finansowego	-3 208	-6 241
- podmioty sektora niefinansowego, w tym:	-331 279	-210 326
- podmioty gospodarcze	-198 493	-136 978
- gospodarstwa domowe	-132 786	-73 348
- podmioty sektora instytucji rządowych i samorządowych	-12 644	-806
Netto odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności, w tym:	161 049	-23 083
- banki	2 271	-45
- inne niż banki podmioty sektora finansowego	-2 971	-3 504
- podmioty sektora niefinansowego, w tym:	173 286	-22 303
- podmioty gospodarcze	218 909	14 373
- gospodarstwa domowe	-45 623	-36 676
- podmioty sektora instytucji rządowych i samorządowych	-11 537	2 769

10. Udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności

	rok 2008	rok 2007
ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	48 232	43 598
Razem	48 232	43 598

11. Podatek dochodowy

Ujęty w rachunku zysków i strat

	rok 2008	rok 2007
Podatek bieżący	137 746	123 550
- Bieżący rok	129 436	117 218
- Korekta rozliczenia podatkowego dotycząca roku ubiegłego	8 310	6 332
Podatek odroczony	-20 708	25 347
- Powstanie i odwrócenie się różnic przejściowych	-20 708	25 347
Zwiększenia/zmniejszenia należności z tytułu 8% ulgi dotyczącej rezerw celowych	607	1 270
Razem podatek księgowy ujęty w rachunku zysków i strat	117 645	150 167

Wyliczenie efektywnej stawki podatkowej

	rok 2008	rok 2007
Zysk brutto	563 063	786 989
Podatek dochodowy 19%	106 982	149 528
Zwiększenia - koszty nie stanowiące kosztów uzyskania przychodu	26 035	12 008
- utworzenie rezerw na roszczenia sporne	1 353	657
- PFRON	971	915
- rezerwy / impairment na należności w części nie pokrytej podatkiem odroczonym	311	96
- koszty reprezentacji	1 783	1 477
- koszty z tytułu płatności zagranicznych	202	264
- koszty spisania należności kredytowych i pozakredytowych	1 868	6 384
- strata podatkowa ze sprzedaży portfela należności	7 875	0
- umorzenie należności dotyczących instrumentów pochodnych	2 216	0
- cienka kapitalizacja	7 964	0
- inne	1 492	2 215
Zmniejszenia - przychody niepodlegające opodatkowaniu	15 979	12 639
- dochód zwolniony podmiotowo	777	592
- przychody z tytułu otrzymanych dywidend	423	523
- rozwiązanie rezerw na roszczenia sporne	3 929	424
- amortyzacja nieruchomości	0	2 073
- udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych wykazywanych metodą praw własności	9 164	8 284
- rozliczenie straty podatkowej z lat ubiegłych	898	0
- inne	788	743
Podatek dochodowy 19% +/- zwiększenia +/- zmniejszenia	117 038	148 897
zwiększenia/zmniejszenia należności z tytułu 8% ulgi dotyczącej rezerw celowych	607	1 270
Podatek księgowy ujęty w rachunku zysków i strat	117 645	150 167
Efektywna stawka podatkowa	20,89%	19,08%

12. Zysk przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję

Wyliczenie podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję jednostki dominującej za rok 2008 oparte było na zysku netto w kwocie 445.413 tys. zł (rok 2007: 630.724 tys. zł.) oraz średniej ważonej ilości akcji zwykłych występujących w analogicznym okresie w liczbie 13.010.000 (rok 2007: 13.010.000).

	rok 2008	rok 2007
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	445 413	630 724
Średnia ważona ilość akcji zwykłych	13 010 000	13 010 000
Zysk przypadający na jedną akcję (w zł)	34,24	48,48

Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję

W ciągu roku 2008 jak również w ciągu roku 2007 ilość akcji składających się na kapitał akcyjny jednostki dominującej nie uległa zmianie. W opisywanym okresie ING Bank Śląski S.A. nie emitował obligacji zamiennych na akcje oraz opcji na akcje. Kapitał zakładowy dzieli się w całości na akcje zwykłe (nie ma akcji uprzywilejowanych). Ze względu na powyższe wartość rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję pokrywa się z wartością podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję.

13. Dywidendy wypłacone / zaproponowane do wypłaty

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Banku w dniu 24 kwietnia 2008 r. zatwierdziło wypłatę dywidendy za rok 2007 w wysokości 11,70 zł brutto za 1 akcję, co stanowi 152.217 tys. zł. Wypłata dywidendy miała miejsce w dniu 2 czerwca 2008 r.

Zarząd ING Banku Śląskiego S.A. postanowił zaproponować Walnemu Zgromadzeniu Akcjonariuszy przeznaczenie całości zysku netto Jednostki dominującej za rok 2008 na zasilenie funduszy własnych.

14. Kasa, środki w Banku Centralnym

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Gotówka i pozostałe środki pieniężne	946 212	678 072
Środki na rachunkach w Banku Centralnym	423 583	1 163 653
Razem	1 369 795	1 841 725

Podmiot dominujący Grupy utrzymuje na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim rezerwę obowiązkową w wysokości 3,5% wartości depozytów otrzymanych przez jednostkę dominującą. Kwota naliczonej rezerwy pomniejszana jest o równowartość 500 tys. EUR co stanowiło w przeliczeniu kwotę:

- 1.879 tys. zł według stanu na 28.11.2008 r.,
- 1.813 tys. zł według stanu na 30.11.2007 r.,

Średnia arytmetyczna stanu środków rezerwy obowiązkowej, którą podmiot dominujący Grupy zobligowany jest utrzymywać w danym okresie na rachunku bieżącym w NBP wynosi:

- 1.831.271 tys. zł dla okresu od 31.12.2008 do 01.02.2009 r.,
- 1.497.935 tys. zł dla okresu od 31.12.2007 do 30.01.2008 r.,

Grupa ma możliwość wykorzystania limitu zadłużenia w Narodowym Banku Polskim w wysokości 0,85 wartości nominalnej rządowych papierów wartościowych obciążonych zastawem, co stanowiło na dzień 31.12.2008 r. kwotę 11.076.025 tys. zł w porównaniu z 9.388.779 tys. zł według stanu na 31.12.2007 r.

15. Kredyty i inne należności udzielone innym bankom

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
rachunki bieżące	276 550	359 874
lokaty międzybankowe, w tym:	5 699 110	14 452 714
- lokaty jednodniowe	2 447 474	2 605 695
pozostałe należności, w tym:	1 814 232	371 768
- kredyty i pożyczki	459 114	305 938
- transakcje z przyrzeczeniem odkupu	796 138	0
- dłużne papiery wartościowe przekwalifikowane z portfela dostępnych do sprzedaży	518 910	0
- inne należności	40 070	65 830
Razem (brutto)	7 789 892	15 184 356
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	-2 667	-691
Razem (netto)	7 787 225	15 183 665

W pozycji 'transakcje z przyrzeczeniem odkupu' prezentowane są transakcje reverse repo. Grupa dokonuje zakupu instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odsprzedaży w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Transakcje reverse repo są używane jako narzędzie zarządzania płynnością i służą do krótkoterminowego lokowania nadwyżki środków.

Przedmiotem transakcji reverse repo zawartych z bankami były następujące aktywa:

koniec roku 2008

	Data odkupu	Wartość nominalna	Wartość bilansowa	odsetki
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2009-01-12	792 210	793 247	2 891
Razem		792 210	793 247	2 891

W roku 2008 Grupa dokonała reklasyfikacji części dłużnych papierów wartościowych z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredytów i innych należności. Wśród wspomnianych papierów wartościowych znalazły się m.in. obligacje NBP, które po reklasyfikacji prezentowane są w niniejszej notce. Szczegółowe ujawnienia na temat dokonanej reklasyfikacji znajdują się w notce nr 17.

Kredyty i inne należności udzielone innym bankom według terminów zapadalności

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
do 1 miesiąca	5 975 339	11 932 736
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	535 270	737 561
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	150 000	2 512 354
powyżej 1 roku do 5 lat	1 129 283	1 705
Razem	7 789 892	15 184 356

16. Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	10 696 683	6 062 786
Aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu	4 431 901	1 844 778
Razem	15 128 584	7 907 564

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Instrumenty dłużne, w tym:	6 115 950	4 373 230
- Obligacje i bony wyemitowane przez:	6 115 950	4 373 230
- Skarb Państwa	6 114 950	4 373 230
- NBP	1 000	0
Instrumenty dłużne razem, w tym:	6 115 950	4 373 230
- notowane na giełdzie	4 990 831	4 292 647
- nienotowane na giełdzie	1 125 119	80 583
Instrumenty kapitałowe, w tym:	968	38 530
- notowane na giełdzie	968	38 530
- nienotowane na giełdzie	0	0
Pochodne instrumenty finansowe	4 579 765	1 651 026
Razem	10 696 683	6 062 786

Aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Lokaty	2 246 725	0
Instrumenty dłużne, w tym:	1 822 654	1 513 211
- Obligacje i bony wyemitowane przez:	1 822 654	1 513 211
- Skarb Państwa	1 630 504	1 381 685
- Podmioty niefinansowe	192 150	131 526
Instrumenty dłużne razem, w tym:	1 822 654	1 513 211
- notowane na giełdzie	1 695 294	1 381 685
- nienotowane na giełdzie	127 360	131 526
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	362 522	331 567
Razem	4 431 901	1 844 778

Grupa wyznaczyła następujące składniki aktywów i zobowiązań finansowych do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat: dłużne papiery wartościowe w formie obligacji emitowanych przez jeden podmiot niefinansowy i przez Skarb Państwa, wszystkie transakcje typu buy-sell-back i sell-buy-back oraz wybrane depozyty/ lokaty międzybankowe.

Desygnowanie ww. obligacji do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat prowadzi do uzyskania bardziej przydatnych informacji z uwagi na eliminację niedopasowania księgowego. Niedopasowanie polegałoby na niespójności w zakresie ujmowania efektów wyceny pozycji inwestycyjnej w formie ww. obligacji i transakcji IRS, wycenianej w wartości godziwej przez wynik finansowy, zabezpieczającej ryzyko stopy procentowej płynące z inwestycji.

Grupa transakcji sell-buy-back oraz buy-sell-back wskazana została do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat z uwagi na ich zaliczanie do portfela zarządzanego przez Departament Operacji Rynków Finansowych i Klientów Strategicznych. Pozycje aktywów i zobowiązań finansowych w ramach tego portfela zgodnie z zasadami zarządzania ryzykiem oraz strategią inwestycyjną obowiązującymi w Banku wyceniane są i zarządzane na bazie wartości godziwej.

W przypadku transakcji z przyrzeczeniem odkupu, wszelkie korzyści oraz ryzyka związane z posiadaniem aktywów oraz możliwość ich sprzedaży pozostają po stronie Grupy.

Grupa, poprzez desygnację depozytów / lokat międzybankowych do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, zamierza wyeliminować lub znacząco zmniejszyć niedopasowanie księgowe wynikające z odmiennego sposobu wyceny depozytów / lokat międzybankowych oraz instrumentów finansowych, z którymi identyfikuje relację tj. transakcji pochodnych typu FX SWAP, FX Forward, IRS i OIS.

W kwocie wyceny na dzień bilansowy depozytów / lokat międzybankowych wyznaczonych do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat nie rozpoznano kwoty zmian wartości godziwej, którą można przypisać do zmian ryzyka kredytowego. W ocenie Grupy cała kwota zmiany wartości godziwej wynika ze zmian warunków rynkowych powodujących ryzyko rynkowe.

Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat według terminów zapadalności

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
do 1 miesiąca	2 944 296	872 840
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	691 349	192 738
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	3 944 112	743 798
powyżej 1 roku do 5 lat	5 563 257	4 382 511
powyżej 5 lat	1 985 570	1 715 677
Razem	15 128 584	7 907 564

Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

	rok 2008	rok 2007
Saldo na początek okresu	7 907 564	7 067 422
Zwiększenia	367 588 500	419 485 442
- zakup dłużnych papierów wartościowych	360 675 061	417 766 495
- zakup akcji i udziałów w pozostałych jednostkach	1 161 831	823 811
- zwiększenie wartości papierów wartościowych	576 145	205 353
- wycena pozabilansowych instrumentów pochodnych	2 928 738	689 783
- desygnacja lokat międzybankowych do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 246 725	0
Zmniejszenia	360 367 480	418 645 300
- sprzedaż dłużnych papierów wartościowych	331 494 315	362 666 224
- wykup dłużnych papierów wartościowych	27 207 064	50 683 369
- sprzedaż akcji i udziałów w pozostałych jednostkach	1 200 031	801 632
- zmniejszenie wartości papierów wartościowych	466 070	4 494 075
Saldo na koniec okresu	15 128 584	7 907 564

Przychody o charakterze odsetkowym z instrumentów dłużnych ujmowane są w wyniku odsetkowym. Przychody z instrumentów kapitałowych są ujmowane w pozycji przychodów z tytułu dywidend. Zyski i straty powstające z tytułu transakcji na pochodnych instrumentach finansowych oraz z tytułu zmian wartości godziwej innych instrumentów przeznaczonych do obrotu są ujmowane w pozycji "wynik na instrumentach wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz rewaluacja".

Szczegółowe informacje odnośnie wartości nominalnej poszczególnych rodzajów pozabilansowych instrumentów finansowych, których wycena prezentowana jest w niniejszej notce w pozycji "pochodne instrumenty finansowe" oraz informacje o terminach pozostających do realizacji zaprezentowane zostały w notce nr 42.

17. Inwestycje

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	10 739 090	8 547 497
- pozycje zabezpieczone w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	3 235 793	435 531
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	7 311 832	840 776
Razem	18 050 922	9 388 273

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Instrumenty dłużne, w tym:	10 730 536	8 524 148
- Instrumenty dłużne o stałym oprocentowaniu, w tym:	10 057 405	7 365 286
- Obligacje Skarbu Państwa	9 811 957	7 224 265
- Bony Skarbu Państwa	245 448	141 021
- Instrumenty dłużne o zmiennym oprocentowaniu, w tym:	673 131	1 158 862
- Obligacje Skarbu Państwa	673 131	389 829
- Obligacje NBP	0	514 650
- Pozostałe	0	254 383
Instrumenty dłużne razem, w tym:	10 730 536	8 524 148
- notowane na giełdzie	10 485 088	7 614 094
- nienotowane na giełdzie	245 448	910 054
Instrumenty kapitałowe	8 554	23 349
- Instrumenty kapitałowe w cenie nabycia	9 195	15 441
- Wycena do wartości rynkowej	1 902	21 142
- Utrata wartości	-2 543	-13 234
Instrumenty kapitałowe - wartość bilansowa, w tym:	8 554	23 349
- notowane na giełdzie	1 607	78
- nienotowane na giełdzie	6 947	23 271
Razem	10 739 090	8 547 497

W pozycji "Instrumenty kapitałowe" prezentowane są akcje i udziały kilkunastu podmiotów nienotowanych na giełdzie. Grupa nie wycenia ich do wartości godziwej. Wyjątek stanowią akcje dwóch spółek, w których Grupa posiada akcje serii nie notowanej na giełdzie, natomiast wycena dokonywana jest w oparciu o kurs akcji serii znajdującej się w obrocie regulowanym.

Posiadanie części akcji i udziałów związane jest z funkcjonowaniem jednostek Grupy. Są to akcje i udziały m.in. w GPW, CeTO, KIR, SWIFT, BIK. Pozostałe udziały Grupa kwalifikuje do zbycia w drodze sprzedaży lub likwidacji.

Pozycje zabezpieczane w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Instrumenty dłużne o stałym oprocentowaniu, w tym:	3 235 793	435 531
- Obligacje wyemitowane przez:	3 235 793	435 531
- Skarb Państwa	3 235 793	435 531
Razem	3 235 793	435 531

Szczegółowe informacje na temat stosowanej w Grupie rachunkowości zabezpieczeń zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w nocy nr 43 "Rachunkowość zabezpieczeń".

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Instrumenty dłużne o stałym oprocentowaniu, w tym:	7 311 832	840 776
- Obligacje wyemitowane przez:	7 311 832	840 776
- Skarb Państwa	7 311 832	840 776
Razem	7 311 832	840 776

Inwestycje według terminów zapadalności

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
do 1 miesiąca	0	7 976
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	19 810	0
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	892 464	1 877 186
powyżej 1 roku do 5 lat	13 725 453	4 928 319
powyżej 5 lat	3 413 195	2 574 792
Razem	18 050 922	9 388 273

Zmiana stanu inwestycji

	rok 2008	rok 2007
Saldo na początek okresu	9 388 273	12 614 914
Zwiększenia	21 137 721	4 099 684
- zakup dłużnych papierów wartościowych	19 778 964	3 586 939
- zwiększenie wartości papierów wartościowych	1 358 295	512 729
- zakup akcji i udziałów	462	10
- rozwiązanie rezerwy na akcje i udziały	0	6
Zmniejszenia	12 475 072	7 326 325
- sprzedaż dłużnych papierów wartościowych	8 657 366	5 975 318
- wykup dłużnych papierów wartościowych	491 869	465 489
- zmniejszenie wartości papierów wartościowych	820 516	873 536
- sprzedaż akcji i udziałów	3 883	11 982
- reklasyfikacja do portfela kredytów i innych należności	2 501 438	0
Saldo na koniec okresu	18 050 922	9 388 273

W roku 2008 Grupa sprzedała akcje, których wartość według ceny nabycia wynosiła 3.882 tys. zł. Na kwotę tę składała się wartość zaangażowania w następujących podmiotach:

- Master Card Inc.
- Mostostal Zabrze S.A.
- Centrozap S.A. (sprzedaż części posiadanych akcji)

Grupa osiągnęła wynik na sprzedaży powyższych akcji w kwocie 27.974 tys. zł.

W roku 2007 Grupa sprzedała akcje 2 spółek, których wartość według ceny nabycia wynosiła 11.982 tys. zł, natomiast uzyskany przychód wyniósł 15.036 tys. zł.

Reklasyfikacja dłużnych papierów wartościowych

W roku 2008 Grupa dokonała reklasyfikacji części dłużnych papierów wartościowych z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredytów i innych należności.

Przesłanką reklasyfikacji był brak lub zanik aktywności rynku, co w opinii Grupy powoduje, że powyższe papiery wartościowe spełniają definicję pożyczek i należności zgodną z MSR tj. „są aktywami finansowymi nie będącymi instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku” oraz nie zmieniła się intencja Banku w ich zakresie tzn. zamiar i możliwości ich utrzymywania w dającej się przewidzieć przyszłości.

Poprzez reklasyfikację zmianie uległy zasady wyceny dłużnych papierów wartościowych, tj. z wycenianych do wartości godziwej na wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Wartość godziwa dłużnych papierów wartościowych na dzień reklasyfikacji stanowiła ich nowy zamortyzowany koszt.

Dłużne papiery wartościowe reklasyfikowane z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredytów i innych należności

Rodzaj papieru wartościowego	Dzień reklasyfikacji	Wartość godziwa na dzień reklasyfikacji	Wartość bilansowa na dzień 31.12.2008	Wartość godziwa na dzień 31.12.2008	Pozycja w sprawozdaniu po reklasyfikacji
Obligacje Skarbu Państwa (euroobligacje)	01.10.2008	1 242 866	1 654 003	1 620 049	Kredyty i inne należności udzielone klientom
Obligacje NBP	19.12.2008	518 870	518 910	518 910	Kredyty i inne należności udzielone bankom
Obligacje komercyjne	19.12.2008	294 163	294 184	294 184	Kredyty i inne należności udzielone klientom
Obligacje komunalne	19.12.2008	34 402	34 404	34 404	Kredyty i inne należności udzielone klientom
Razem		2 090 301	2 501 501	2 467 547	

Obligacje Skarbu Państwa denominowane w EUR (euroobligacje) zaklasyfikowane na moment zakupu do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży były wyznaczone jako instrumenty zabezpieczone w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej przed ryzykiem stopy procentowej. Z chwilą reklasyfikacji pierwotna strategia zabezpieczenia papierów wartościowych z portfela dostępnych do sprzedaży została zakończona. Z uwagi na to, że intencją Grupy było utrzymanie powiązania zabezpieczającego, rozpoczęto z dniem reklasyfikacji nową strategię zabezpieczającą polegającą na zabezpieczeniu wartości godziwej przed ryzykiem stopy procentowej papierów wartościowych klasyfikowanych do kategorii kredytów i innych należności.

Poniższa tabelka prezentuje wartość godziwą zysku lub straty związaną z reklasyfikowanymi papierami wartościowymi, jaka została ujęta w kapitale własnym oraz w rachunku zysków i strat Grupy za rok kończący się dnia 31.12.2008 r.

Wycena do wartości godziwej ujęta w kapitale własnym oraz w rachunku zysków i strat za rok kończący się 31.12.2008 r.

Rodzaj papieru wartościowego	Wycena do wartości godziwej ujęta w kapitale własnym	Wycena do wartości godziwej ujęta w rachunku zysków i strat	w tym kwoty wynikające z rachunkowości zabezpieczeń
Obligacje Skarbu Państwa (euroobligacje)	2 196	13 652	13 652
Obligacje NBP	-3 875	0	0
Obligacje komercyjne	2 659	0	0
Obligacje komunalne	-443	0	0
Razem	537	13 652	13 652

W przypadku nie dokonania reklasyfikacji wyżej wymienionych papierów wartościowych do kategorii kredytów i innych należności i pozostawienia ich w kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży kwota wyceny do wartości godziwej według stanu na dzień 31.12.2008 r. wyniosłaby -33.954 tys. zł i zostałaby w całości ujęta w kapitale z aktualizacji wyceny. Powyższa wartość została oszacowana bez uwzględnienia wpływu na rachunek zysków i strat oraz na kapitały dalszego stosowania rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej, gdyż w opinii Grupy wyliczenie takie obarczone byłoby błędem i opierało się na hipotetycznych i trudnych do zweryfikowania założeniach.

Koszty i przychody ujęte w rachunku zysków i strat za rok kończący się 31.12.2008 r.

Rodzaj papieru wartościowego	naliczone odsetki (kupon odsetkowy)	zamortyzowane dyskonto	zamortyzowana premia
Obligacje Skarbu Państwa (euroobligacje)	39 807	1 326	-555
Obligacje NBP	24 182	0	0
Obligacje komercyjne	2 547	166	0
Obligacje komunalne	147	0	0
Razem	66 683	1 492	-555

Efektywna stopa procentowa oraz szacunkowe kwoty przepływów pieniężnych, które Grupa spodziewała się odzyskać na dzień reklasyfikacji aktywów finansowych

Rodzaj papieru wartościowego	do 1 m-ca	od 1 m-ca do 3 m-cy	od 3 m-cy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	efektywna stopa procentowa
Obligacje Skarbu Państwa (euroobligacje)*)	0	11 871	74 136	464 551	0	5,12%
Obligacje komercyjne	207	2 432	140 257	176 359	12 804	7,34%
Obligacje komunalne	4	0	2 149	18 052	29 647	6,68%
Obligacje NBP**)	0	5 685	0	585 139	0	5,89%

*) dla euroobligacji kwoty przepływów wyrażone są w tys. EUR

**) w związku z działaniami mającymi na celu zwiększenie płynności banków, Narodowy Bank Polski podjął decyzję o przedterminowym wykupie obligacji NBP. Wykup nastąpił w dniu 22 stycznia 2009 r..

18. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań

W portfelu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu znajdują się obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu. Wartość nominalną obligacji prezentuje tabela poniżej. Korekta z tytułu wyceny transakcji do wartości godziwej wynosiła:

- według stanu na 31.12.2008 r.: 8.802 tys. zł,
- według stanu na 31.12.2007 r.: -298 tys. zł,

Wielkość zobowiązań podlegających zabezpieczeniu ww. aktywami wynosiła:

- według stanu na 31.12.2008 r.: 644.102 tys. zł,
- według stanu na 31.12.2007 r.: 103.014 tys. zł,

Wartość nominalna aktywów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Z portfela aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu:		
- obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	661 534	102 939
- obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie kredytu lombardowego	1 750 000	0
Z portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży:		
- bony skarbowe stanowiące zabezpieczenie na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	133 200	117 900

Blokowanie papierów wartościowych odbywa się z uwzględnieniem warunków wynikających z:

- Ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (Dz. U. 183 z 2005 roku, poz. 1538),
- Umowy z Narodowym Bankiem Polskim o udzielenie kredytu lombardowego i o zastaw zabezpieczający ten kredyt z 30 grudnia 2003 roku,
- Regulaminu refinansowania banków kredytem lombardowym przez Narodowy Bank Polski, stanowiącego załącznik do uchwały nr 42/2003 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 3 października 2003 roku,
- z istoty transakcji.

19. Pochodne instrumenty zabezpieczające

Instrumenty zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń

Wycena dodatnia

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Wycena bilansowa instrumentów zabezpieczających wartość godziwą papierów wartościowych	0	4 572
- transakcja Interest Rate Swap	0	4 572
Wycena bilansowa instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	197 003	0
- transakcja Interest Rate Swap	197 003	0
Razem	197 003	4 572

Wycena ujemna

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Wycena bilansowa instrumentów zabezpieczających wartość godziwą papierów wartościowych	420 047	0
- transakcja Interest Rate Swap	420 047	0
Razem	420 047	0

Wycena dodatnia prezentowana jest w pozycji "Pochodne instrumenty zabezpieczające" w aktywach bilansu natomiast wycena ujemna prezentowana jest w pozycji "Pochodne instrumenty zabezpieczające" w pasywach bilansu.

20. Kredyty i inne należności udzielone klientom

Kredyty i inne należności udzielone innym niż banki podmiotom sektora finansowego

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Kredyty i pożyczki, w tym:	2 925 110	2 232 613
- w rachunku bieżącym	382 674	378 971
- terminowe	2 542 436	1 853 642
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	158 159	0
Pozostałe należności	98 173	110 040
Razem (brutto)	3 181 442	2 342 653
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	-2 045	-5 840
Razem (netto)	3 179 397	2 336 813

Kredyty i inne należności udzielone podmiotom sektora niefinansowego

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Kredyty i pożyczki udzielone podmiotom gospodarczym, w tym:	12 286 418	8 905 640
- w rachunku bieżącym	3 931 464	3 104 227
- terminowe	8 354 954	5 801 413
Kredyty i pożyczki udzielone gospodarstwom domowym, w tym:	7 439 430	4 937 935
- w rachunku bieżącym	1 091 580	968 528
- terminowe	6 347 850	3 969 407
Dłużne papiery wartościowe, w tym:	559 378	0
- przekwalifikowane z portfela dostępnych do sprzedaży	294 184	0
Pozostałe należności	69 436	57 128
Razem (brutto)	20 354 662	13 900 703
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	-482 274	-526 101
Razem (netto)	19 872 388	13 374 602

Kredyty i inne należności udzielone podmiotom sektora instytucji rządowych i samorządowych

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Kredyty i pożyczki, w tym:	973 899	697 219
- w rachunku bieżącym	11 854	9 872
- terminowe	962 045	687 347
Dłużne papiery wartościowe, w tym:	1 735 062	0
- przekwalifikowane z portfela dostępnych do sprzedaży, w tym:	1 688 407	0
- pozycje zabezpieczane w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	1 654 003	0
Pozostałe należności	32	0
Razem (brutto)	2 708 993	697 219
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	-17 939	-29 496
Razem (netto)	2 691 054	667 723

Kredyty i inne należności udzielone klientom - razem

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Kredyty i pożyczki	23 624 857	16 773 407
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	158 159	0
Dłużne papiery wartościowe	2 294 440	0
Pozostałe należności	167 641	167 168
Razem (brutto)	26 245 097	16 940 575
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	-502 258	-561 437
Razem (netto)	25 742 839	16 379 138

W pozycji 'transakcje z przyrzeczeniem odkupu' prezentowane są transakcje reverse repo. Grupa dokonuje zakupu instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odsprzedaży w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Transakcje reverse repo są używane jako narzędzie zarządzania płynnością i służą do krótkoterminowego lokowania nadwyżki środków.

Przedmiotem transakcji reverse repo zawartych z klientami były następujące aktywa:

koniec roku 2008

	Data odkupu	Wartość nominalna	Wartość bilansowa	odsetki
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2009-01-06	160 316	158 011	148
Razem		160 316	158 011	148

W roku 2008 Grupa dokonała rekasyfikacji części dłużnych papierów wartościowych z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredytów i innych należności. Wśród wspomnianych papierów wartościowych znalazły się m.in. obligacje Skarbu Państwa (euroobligacje) oraz obligacje komercyjne i obligacje komunalne, które po rekasyfikacji prezentowane są w niniejszej notce. Obligacje Skarbu Państwa stanowią pozycje zabezpieczane w rachunkowości

zabezpieczeń wartości godziwej przed ryzykiem stopy procentowej. Szczegółowe ujawnienia na temat dokonanej reklasyfikacji znajdują się w nocie nr 17.

Pozycje zabezpieczane w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Instrumenty dłużne o stałym oprocentowaniu, w tym:	1 654 003	0
- Obligacje wyemitowane przez:	1 654 003	0
- Skarb Państwa	1 654 003	0
Razem	1 654 003	0

Szczegółowe informacje na temat stosowanej w Grupie rachunkowości zabezpieczeń zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w nocie nr 44 "Rachunkowość zabezpieczeń".

Kredyty i inne należności udzielone klientom według terminów zapadalności

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
do 1 miesiąca	8 864 988	5 467 893
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	1 725 986	1 304 595
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	2 789 392	2 427 656
powyżej 1 roku do 5 lat	5 730 145	4 066 683
powyżej 5 lat	6 275 259	2 931 536
dla których termin zapadalności upłynął	859 327	742 212
Razem	26 245 097	16 940 575

W kwocie odsetek naliczonych na dzień 31.12.2008 r. znajduje się kwota 6.055 tys. zł (7.436 tys. zł według stanu na 31.12.2007 r.) dotycząca odsetek naliczonych niezapłaconych w sytuacji zagrożonej utratą wartości a pochodzących sprzed 01.01.2005 r., na które został dokonany odpis w pełnej wysokości.

Średnia efektywna stopa procentowa dla kredytów i pożyczek (w %)

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Średnia efektywna stopa procentowa dla kredytów i pożyczek w złotych	7,81%	6,47%
Średnia efektywna stopa procentowa dla kredytów i pożyczek w walutach obcych	5,27%	5,26%

Zgodnie z polityką kredytową Grupa przyjmuje zabezpieczenia spłaty udzielonych kredytów, ustanowione na rachunkach kredytobiorców oraz zabezpieczenia na majątku kredytobiorców. Więcej informacji na temat zabezpieczeń zaprezentowano w rozdziale "Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A." w punkcie "Zabezpieczenia i inne formy ograniczania ryzyka kredytowego".

Należności z tytułu leasingu finansowego

Grupa nie posiada takich należności.

21. Jakość portfela kredytów i innych należności

Portfel kredytów i innych należności

koniec roku 2008

	wartość brutto	odpis aktualizujący	wartość netto
Kredyty i inne należności udzielone bankom	7 789 892	-2 667	7 787 225
Kredyty i inne należności udzielone klientom, w tym:	26 245 097	-502 258	25 742 839
- udzielone innym niż banki podmiotom sektora finansowego	3 181 442	-2 045	3 179 397
- udzielone podmiotom sektora niefinansowego	20 354 662	-482 274	19 872 388
- udzielone podmiotom sektora instytucji rządowych i samorządowych	2 708 993	-17 939	2 691 054
Razem	34 034 989	-504 925	33 530 064

koniec roku 2007

	wartość brutto	odpis aktualizujący	wartość netto
Kredyty i inne należności udzielone bankom	15 184 356	-691	15 183 665
Kredyty i inne należności udzielone klientom, w tym:	16 940 575	-561 437	16 379 138
- udzielone innym niż banki podmiotom sektora finansowego	2 342 653	-5 840	2 336 813
- udzielone podmiotom sektora niefinansowego	13 900 703	-526 101	13 374 602
- udzielone podmiotom sektora instytucji rządowych i samorządowych	697 219	-29 496	667 723
Razem	32 124 931	-562 128	31 562 803

Podział portfela kredytów i innych należności według przesłanki utraty wartości

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Kredyty i inne należności (brutto), w tym:	34 034 989	32 124 931
- z przesłanką utraty wartości	487 304	506 707
- bez przesłanki utraty wartości	33 547 685	31 618 224
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-504 925	-562 128
- dotyczący portfela należności z przesłanką utraty wartości	-386 226	-464 637
- dotyczący portfela należności bez przesłanki utraty wartości	-118 699	-97 491
Kredyty i inne należności (netto)	33 530 064	31 562 803

Podział portfela kredytów i innych należności według metody szacunku impairmentu

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Kredyty i inne należności (brutto), w tym:	34 034 989	32 124 931
- wyceniane indywidualnie	276 476	283 342
- wyceniane portfelowo	33 758 513	31 841 589
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-504 925	-562 128
- odpis aktualizujący dotyczący należności wycenianych indywidualnie	-225 214	-276 387
- odpis aktualizujący dotyczący należności wycenianych portfelowo	-279 711	-285 741
Kredyty i inne należności (netto)	33 530 064	31 562 803

Zmiana stanu odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości należności kredytowych

	rok 2008	rok 2007
Saldo na początek okresu	562 128	703 327
Zmiany w wartości odpisu:	-57 203	-141 199
- Utworzenie w okresie	556 644	288 172
- Rozwiązanie w okresie	-477 703	-390 327
- Odpisy wykorzystane	-233 339	-113 279
- Kwoty odzyskane z kredytów uprzednio spisanych	84 869	85 840
- Zmiany z tytułu różnic kursowych	382	-1 460
- Korekta odsetek od kredytów z rozpoznaną utratą wartości (unwinding interest)	12 747	-3 149
- Pozostale	-803	-6 996
Saldo na koniec okresu	504 925	562 128

Odpisy wykorzystane to umorzenie / spisanie należności w ciężar utworzonego odpisu.

Na kwotę utworzonych rezerw wpłynęły większe niż w poprzednim roku rezerwy na należności kredytowe oraz rezerwy na ryzyko związane z transakcjami pochodnymi (głównie typu FX Options) – z tego tytułu utworzono 71,6 mln zł rezerw.

Wyższe odpisy zostały częściowo skompensowane przez rozwiązanie rezerw w kwocie 43,0 mln zł w związku ze sprzedażą w I półroczu 2008 r. wierzytelności w sytuacji nieregularnej (umowa z Bison Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty oraz z firmą Bison II Sp. z o.o.).

22. Inwestycje w jednostki podporządkowane wyceniane metodą praw własności

Grupa posiada udziały w podmiocie stowarzyszonym ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.

Ogólne informacje dotyczące jednostki stowarzyszonej

Nazwa podmiotu	ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	
Kraj siedziby	Polska	
Rodzaj działalności	tworzenie i zarządzanie OFE	
	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Udział w kapitałach jednostki	20%	20%
Aktywa	598 195	523 185
Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	59 000	37 155
Aktywa netto	539 195	486 030
Przychody ze sprzedaży	471 978	404 334
Zysk (strata)	237 733	208 139

Wartość bilansowa udziałów w jednostce stowarzyszonej

	rok 2008	rok 2007
Saldo na początek okresu	97 326	90 309
Udział w zyskach	48 232	43 597
Dywidenda wypłacona	-38 297	-36 580
Saldo na koniec okresu	107 261	97 326

W jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostka dominująca wykazuje udziały w następujących podmiotach zależnych i stowarzyszonych:

Nazwa podmiotu	Charakter powiązania kapitałowego	Procentowy udział banku w kapitale zakładowym podmiotu	Wartość bilansowa (według ceny nabycia)	
			koniec roku 2008	koniec roku 2007
ING Securities S.A.	zależny	100,00%	30 228	30 228
ING Bank Hipoteczny S.A.	zależny	100,00%	113 450	113 450
ING BSK Development Sp. z o.o.	zależny	100,00%	50	50
Solver Sp. z o.o.	zależny	82,30%	7 870	7 870
Centrum Banku Śląskiego Sp. z o.o. w likwidacji	zależny	100,00%	18 971	18 971
ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	stowarzyszony	20,00%	40 000	40 000
Razem			210 569	210 569

ING Bank Śląski S.A. kontroluje 100% kapitału zakładowego spółki Centrum Banku Śląskiego Sp. z o.o. w likwidacji posiadając udział bezpośredni w kapitale zakładowym spółki w wysokości 40% oraz udział pośredni poprzez spółkę ING BSK Development Sp. z o.o. w wysokości 60% (wartość bilansowa udziałów spółki ING BSK Development Sp. z o.o. w kapitale zakładowym spółki Centrum Banku Śląskiego Sp. z o.o. w likwidacji wynosi 2.645 tys. zł).

W dniu 23 grudnia 2008 r. na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników spółki Centrum Banku Śląskiego Sp. z o.o. w likwidacji podjęta została uchwała w sprawie dalszego istnienia Spółki, mocą której Zgromadzenie Wspólników postanowiło uchylić z dniem 01.01.2009 r. uchwałę z dnia 23.11.2007 r. w sprawie rozwiązania tej Spółki.

Także w dniu 23 grudnia 2008 r. na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników spółki ING BSK Development Sp. z o.o. podjęta została uchwała w sprawie rozwiązania tej spółki i postawienia jej w stan likwidacji począwszy od 01.01.2009 r..

Powyższe działania są efektem optymalizacji Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. oraz zmiany podejścia Banku do zarządzania nieruchomościami.

W dniu 23 stycznia 2009 r. ING Bank Śląski S.A. objął w drodze subskrypcji zamkniętej 500 sztuk akcji serii D ING Banku Hipotecznego S.A. o wartości nominalnej 50 tysięcy zł każda za łączną kwotę 25 mln zł. W wyniku tej operacji udział ING Banku Śląskiego w kapitale zakładowym ING Banku Hipotecznego zwiększył się z 113,5 mln zł do 138,5 mln zł.

23. Nieruchomości inwestycyjne

	rok 2008	rok 2007
Wartość na początek okresu	144 713	145 970
Zwiększenia	1 111	4 063
Wycena	5 634	-5 320
Wartość na koniec okresu	151 458	144 713

Grupa jest właścicielem jednej nieruchomości o charakterze inwestycyjnym zlokalizowanej w Katowicach. Z tytułu jej posiadania Grupa uzyskuje przychody w postaci rat czynszowych. Zgodnie z zasadami rachunkowości przyjętymi przez Grupę nieruchomość jest wyceniana do wartości godziwej. Wartość godziwa została ustalona na podstawie wyceny niezależnego rzeczoznawcy. Do wyceny zastosowano metodę dochodową zdyskontowanych przepływów w okresie 10 lat. Przy wycenie zastosowano ogólnie przyjęte parametry rynkowe dla podobnych inwestycji przy uwzględnieniu stopnia wykorzystania powierzchni budynku.

Wycena nieruchomości inwestycyjnej jest dokonywana w EUR (wartość nieruchomości na dzień 31.12.2008 r. wynosiła 36.300 tys. EUR wobec 40.400 tys. EUR według stanu na 31.12.2007 r.).

	rok 2008	rok 2007
Przychód z tytułu najmu nieruchomości inwestycyjnej uzyskany przez Grupę	12 966	14 391
Koszt operacyjny związany z nieruchomością inwestycyjną	-4 896	-3 899

Nie występują ograniczenia prawne dotyczące nieruchomości inwestycyjnej ani też zobowiązania umowne związane z nabyciem ww. nieruchomości.

24. Rzeczowe aktywa trwałe

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Nieruchomości i inwestycje w obcych środkach trwałych	390 086	404 223
Sprzęt informatyczny	40 978	43 273
Środki transportu	316	335
Pozostałe wyposażenie	89 649	70 921
Środki trwałe w budowie	23 134	14 186
Razem	544 163	532 938

rok 2008

	Nieruchomości i inwestycje w obcych środkach trwałych	Sprzęt informatyczny	Środki transportu	Pozostałe wyposażenie	Środki trwałe w budowie	RAZEM
Wartość brutto na początek okresu	700 708	225 864	1 992	351 923	14 186	1 294 673
Zwiększenia, w tym:	25 847	21 147	193	41 857	66 513	155 557
- zakup	2 498	18 371	193	10 086	66 513	97 661
- przyjęcie z inwestycji	23 280	2 756	0	31 771	0	57 807
- inne	69	20	0	0	0	89
Zmniejszenia, w tym:	-3 716	-49 567	-862	-18 163	-58 106	-130 414
- sprzedaż i likwidacja	-2 795	-49 410	-833	-18 120	-67	-71 225
- przyjęcie z inwestycji	0	0	0	0	-57 936	-57 936
- inne, w tym:	-921	-157	-29	-43	-103	-1 253
- darowizny	0	-157	0	0	0	-157
- przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-854	0	0	0	0	-854
Wycena	-5 025	0	0	0	0	-5 025
Transfery	2 243	-118	0	-2 646	541	20
Wartość brutto na koniec okresu	720 057	197 326	1 323	372 971	23 134	1 314 811
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	-296 485	-182 591	-1 657	-281 002	0	-761 735
Amortyzacja za okres, w tym:	-33 486	26 243	650	-2 320	0	-8 913
- odpisy amortyzacyjne	-34 252	-23 402	-116	-22 194	0	-79 964
- sprzedaż i likwidacja	2 393	49 488	741	17 894	0	70 516
- transfery	-1 704	0	-4	1 701	0	-7
- inne, w tym:	77	157	29	279	0	542
- darowizny	0	157	0	0	0	157
- przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	71	0	0	0	0	71
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	-329 971	-156 348	-1 007	-283 322	0	-770 648
Wartość netto na koniec okresu	390 086	40 978	316	89 649	23 134	544 163

*Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.
za okres od 1 stycznia 2008 roku do 31 grudnia 2008 roku*

rok 2007

	Nieruchomości i inwestycje w obcych środkach trwałych	Sprzęt informatyczny	Środki transportu	Pozostałe wypożyczenie	Środki trwałe w budowie	RAZEM
Wartość brutto na początek okresu	692 222	267 205	3 957	341 238	3 180	1 307 802
Zwiększenia, w tym:	21 961	17 000	231	24 685	46 290	110 167
- zakup	1 518	15 676	231	7 557	46 234	71 216
- przyjęcie z inwestycji	16 997	1 284	0	17 071	0	35 352
- inne	3 446	40	0	57	56	3 599
Zmniejszenia, w tym:	-3 154	-58 341	-2 196	-14 019	-35 478	-113 188
- sprzedaż i likwidacja	-1 002	-56 186	-1 854	-8 130	0	-67 172
- przyjęcie z inwestycji	0	0	0	-282	-35 112	-35 394
- inne, w tym:	-2 152	-2 155	-342	-5 607	-366	-10 622
- darowizny	0	-49	-5	-19	0	-73
- przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-2 152	-2 106	-32	-5 588	0	-9 878
Wycena	-7 970	0	0	0	0	-7 970
Transfery	-2 351	0	0	19	194	-2 138
Wartość brutto na koniec okresu	700 708	225 864	1 992	351 923	14 186	1 294 673
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	-266 205	-206 354	-3 378	-260 800	0	-736 737
Amortyzacja za okres, w tym:	-30 280	23 763	1 721	-20 202	0	-24 998
- odpisy amortyzacyjne	-32 853	-29 689	-262	-33 705	0	-96 509
- sprzedaż i likwidacja	414	55 738	1 722	8 440	0	66 314
- transfery	2 351	1 307	21	5 139	0	8 818
- inne, w tym:	-192	-3 593	240	-76	0	-3 621
- darowizny	0	48	5	18	0	71
- przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	216	0	0	0	0	216
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	-296 485	-182 591	-1 657	-281 002	0	-761 735
Wartość netto na koniec okresu	404 223	43 273	335	70 921	14 186	532 938

Pozycja "Nieruchomości i inwestycje w obcych środkach trwałych" obejmuje m.in. grunty, których wartość z uwzględnieniem wyceny do wartości godziwej według stanu na 31.12.2008 r. wynosiła 4.041 tys. zł (4.745 tys. zł według stanu na 31.12.2007 r.)

Na dzień 31.12.2008 r. wartość rzeczowych aktywów trwałych w pełni umorzonych wynosiła 272.154 tys. zł wobec 323.338 tys. zł według stanu na 31.12.2007 r..

Na dzień 31.12.2008 r. w kapitale z aktualizacji wyceny była zaewidencjonowana kwota 52.864 tys. zł (uwzględniająca podatek odroczony) dotycząca nieruchomości wycenionych do wartości godziwej. Według stanu na dzień 31.12.2007 r. kwota ta wynosiła 57.998 tys. zł .

Wycena nieruchomości została przeprowadzona w grudniu 2006 przez niezależnego rzeczoznawcę. Wycena została przeprowadzona zgodnie z obowiązującymi zasadami wyceny nieruchomości zależnie od charakteru budynku (dla budynków administracyjnych - metodą odtworzeniową,

dla budynków operacyjnych - metodą dochodową). Wartość wycenianych nieruchomości oszacowana według kosztu historycznego z uwzględnieniem utraty wartości i odpisów amortyzacyjnych wyniosłaby 328.085 tys. zł. W roku 2007 przeprowadzona była wycena jednego z ośrodków wypoczynkowych Grupy. W roku 2008 została dokonana wycena pozostałych ośrodków wypoczynkowych posiadanych przez Grupę oraz wycena budynku Centrali ING Banku Śląskiego S.A. w Katowicach. Na dzień 31.12.2008 r. wartość tej nieruchomości wynosiła 177.744 tys. zł. Zmiana wartości tej nieruchomości w za rok 2008 obciążyła kapitał z aktualizacji wyceny kwotą 8.238 tys. zł (6.673 tys. zł z uwzględnieniem podatku odroczonego).

Nie występują ograniczenia prawne dotyczące rzeczowych aktywów trwałych.

W roku 2008 r. Grupa zawarła umowy z kontrahentami na nabycie w przyszłości aktywów trwałych w kwocie 5.237 tys. zł. Umowy te dotyczą zakupu i modernizacji środków trwałych w placówkach ING Banku Śląskiego m.in. modernizacji klimatyzacji, instalacji systemów kolejkowych i oświetlenia wewnętrznego. Grupa zawarła także umowy ramowe na roboty budowlano-instalacyjne i remonty placówek. Płatności z tytułu tych umów nie są z góry określone - ich wysokość będzie wynikała z kosztorysów skalkulowanych w ciągu roku odrębnie dla każdej z placówek.

Wartość netto rzeczowych aktywów trwałych obejmuje m.in. wartość netto majątku przyjętego na podstawie umów leasingu finansowego.

Wartość netto majątku przyjętego na podstawie umów leasingu finansowego

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Nieruchomości	3	3 288
Pozostałe wyposażenie	3	47
Razem	6	3 335

25. Wartości niematerialne

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Wartość firmy	223 821	223 821
Oprogramowanie	82 580	73 830
Inne wartości niematerialne	356	451
Nakłady na wartości niematerialne	9 430	20 723
Razem	316 187	318 825

rok 2008

	Wartość firmy	Oprogramowanie	Inne wartości niematerialne	Nakłady na wartości niematerialne	RAZEM
Wartość brutto na początek okresu	223 821	244 571	8 620	20 723	497 735
Zwiększenia, w tym:	0	62 446	0	40 219	102 665
- zakup	0	12 547	0	40 158	52 705
- przyjęcie z inwestycji	0	49 328	0	0	49 328
- inne	0	571	0	61	632
Zmniejszenia, w tym:	0	-23 494	297	-51 090	-74 287
- sprzedaż i likwidacja	0	-23 434	0	0	-23 434
- przyjęcie z inwestycji	0	0	297	-49 625	-49 328
- inne	0	-60	0	-1 465	-1 525
Transfery	0	718	-1 035	-422	-739
Wartość brutto na koniec okresu	223 821	284 241	7 882	9 430	525 374
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	0	-170 741	-8 169	0	-178 910
Amortyzacja za okres, w tym:	0	-30 920	643	0	-30 277
- odpisy amortyzacyjne	0	-53 696	-137	0	-53 833
- sprzedaż i likwidacja	0	23 433	0	0	23 433
- transfery	0	-718	718	0	0
- inne	0	61	62	0	123
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	0	-201 661	-7 526	0	-209 187
Wartość netto na koniec okresu	223 821	82 580	356	9 430	316 187

rok 2007

	Wartość firmy	Oprogramowanie	Inne wartości niematerialne	Nakłady na wartości niematerialne	RAZEM
Wartość brutto na początek okresu	223 821	193 465	9 415	13 644	440 345
Zwiększenia, w tym:	0	53 595	56	51 038	104 689
- zakup	0	9 697	66	50 640	60 403
- przyjęcie z inwestycji	0	43 898	-10	0	43 888
- inne	0	0	0	398	398
Zmniejszenia, w tym:	0	-2 530	0	-44 769	-47 299
- sprzedaż i likwidacja	0	-2 530	0	0	-2 530
- przyjęcie z inwestycji	0	0	0	-43 888	-43 888
- inne	0	0	0	-881	-881
Transfery	0	41	-851	810	0
Wartość brutto na koniec okresu	223 821	244 571	8 620	20 723	497 735
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	0	-114 678	-8 006	0	-122 684
Amortyzacja za okres, w tym:	0	-56 063	-163	0	-56 226
- odpisy amortyzacyjne	0	-58 167	-123	0	-58 290
- sprzedaż i likwidacja	0	2 065	0	0	2 065
- transfery	0	39	-40	0	-1
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	0	-170 741	-8 169	0	-178 910
Wartość netto na koniec okresu	223 821	73 830	451	20 723	318 825

Na dzień 31.12.2008 r. stan wartości niematerialnych w pełni umorzonych wynosił 83.101 tys. zł wobec 82.208 tys. zł według stanu na 31.12.2007 r..

W roku 2008 r. Grupa zawarła umowy z kontrahentami na nabycie w przyszłości wartości niematerialnych w kwotach:

- 5.682 tys. PLN
- 212 tys. EUR
- 1.862 tys. USD

Umowy te dotyczą zakupu licencji oraz wdrożenia oprogramowania komputerowego.

Test na utratę wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne, które posiadają wartość firmy

W odniesieniu do wartości firmy test na utratę wartości jest przeprowadzany przynajmniej dwa razy w roku bez względu na stwierdzenie jakichkolwiek przesłanek wskazujących na to, że możliwość utraty wartości mogła nastąpić.

W Banku testem na utratę wartości objęto wartość firmy uzyskaną w wyniku wniesionego aportem oddziału ING Bank NV. Ustalono najmniejszy możliwy do zidentyfikowania ośrodek wypracowujący środki pieniężne, do którego przypisano wartość firmy w kwocie 223.343 tys. zł. Nie stwierdzono żadnych innych dodatkowych składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania, które mogłyby zostać przypisane do zidentyfikowanego ośrodka generującego środki pieniężne.

Dane wejściowe dla potrzeb testu obejmują wysokość kapitału ekonomicznego, aktywów ważonych ryzykiem oraz zysku przed opodatkowaniem w podziale na segmenty.

Test wykonywany jest na podstawie modelu kalkulującego i porównującego wartość bieżącą wolnych przepływów pieniężnych ośrodka z wielkością szacowanej wartości księgowej kapitałów ośrodka. Wolne przepływy pieniężne ośrodka zdefiniowane są jako zyski netto pomniejszone o kapitał wymagany do utrzymania współczynnika wypłacalności na wymaganym poziomie. Do dyskontowania przepływów używa się stopę dyskonta reprezentującą koszt kapitału kalkulowaną przez ING Bank. Do pozostałych założeń należą: prognozy stawki podatku dochodowego, nominalna stopa wzrostu po okresie prognozy oraz prognozowana stawka 3 M WIBOR.

Ustalenie wartości odzyskiwalnej przeprowadzono w oparciu o oszacowanie wartości użytkowej składnika aktywów przy uwzględnieniu szacunkowej prognozy oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych generowanych w trakcie kontynuowania użytkowania. Prognozy dotyczące przepływów pieniężnych opierają się na racjonalnych założeniach odzwierciedlających jak najwłaściwszą ocenę kierownictwa odnośnie całokształtu warunków, które wystąpią podczas pozostającego okresu użytkowania aktywów. Prognozy dotyczące przepływów oparte są na przyjętym w Banku średnioterminowym planie finansowym oraz strategii działania obejmującym maksymalnie okres najbliższych 3 lat. Dane dotyczące kolejnych dwóch lat są wynikiem ekstrapolacji. Ekstrapolacja zakłada, że ośrodek wypracowujący przepływy pieniężne utrzyma wskaźnik Zysk brutto / Aktywa ważne ryzykiem na poziomie z ostatniego roku prognozy Banku podnosząc swoje zyski o uprzednio wskazaną stopę wzrostu. Zasadność przyjętych założeń jest okresowo weryfikowana - a rozbieżności pomiędzy szacowanymi w oparciu o przyszłe przepływy a rzeczywistymi przepływami analizowane.

Przeprowadzony na dzień 31.12.2008 test wykazał nadwyżkę bieżącej wartości przepływów pieniężnych nad wartością księgową netto ośrodka wypracowującego przepływy pieniężne w wysokości 1.018 mln zł i w związku z tym nie stwierdzono dla tego ośrodka utraty wartości. Dla stopy dyskontowej niższej o 1% nadwyżka bieżącej wartości przepływów pieniężnych nad wartością księgową netto ośrodka wypracowującego przepływy pieniężne wynosiłaby 1.434 mln zł, dla stopy wyższej o 1% nadwyżka bieżącej wartości przepływów pieniężnych nad wartością księgową netto ośrodka wypracowującego przepływy pieniężne wynosiłaby zaś 736 mln zł.

26. Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży

	rok 2008	rok 2007
Wartość na początek okresu	241	224
Zwiększenia, w tym:	833	10 015
- przekwalifikowanie z rzeczowych aktywów trwałych do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	783	9 980
- inne	50	35
Zmniejszenia, w tym:	-826	-9 998
- sprzedaż i likwidacja	-826	-9 998
Wartość na koniec okresu	248	241

Na kwotę "Aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży" według stanu na 31.12.2008 r. składała się głównie wartość nieruchomości i środków transportu przejętych z windykacji. Grupa zamierza zbyć te aktywa w drodze ogłoszenia przetargu.

27. Aktywa i rezerwa z tytułu podatku odroczonego

Zmiany różnic przejściowych w ciągu roku

rok 2008

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

	Saldo na 31.12.2007	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Zmiany odnoszone na wynik lat ubiegłych	Zmiany odnoszone na kapitały mniejszości	Saldo na 31.12.2008
Odsetki naliczone (koszt)	-17 120	-180	0	0	0	-17 300
Aktualizacja wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-39 932	0	13 757	0	0	-26 175
Rezerwy na utratę wartości należności kredytowych	-60 869	7 042	0	0	0	-53 827
Pozostałe rezerwy	-5 838	-3 671	0	0	0	-9 509
Świadczenia pracownicze	-19 509	-3 383	0	0	0	-22 892
Świadczenia emerytalne i urlopowe	-3 612	-240	0	0	0	-3 852
Straty podatkowe	847	-1 223	0	0	0	-376
Wycena nieruchomości własnych i inwestycyjnych	-6 038	1 564	0	0	0	-4 474
Korekta z tytułu efektywnej stopy procentowej	-12 337	0	0	0	0	-12 337
Inne	-19 827	89	0	0	0	-19 738
Razem	-184 235	-2	13 757	0	0	-170 480

Rezerwy z tytułu podatku odroczonego

	Saldo na 31.12.2007	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Zmiany odnoszone na wynik lat ubiegłych	Zmiany odnoszone na kapitały mniejszości	Saldo na 31.12.2008
Odsetki naliczone (przychód)	90 019	-20 190	0	0	0	69 829
Rozliczenie różnicy między amortyzacją podatkową a bilansową	9 964	-1 544	0	0	0	8 420
Rozliczenie międzyokresowe dotyczące amortyzacji z tytułu zastosowanej ulgi inwestycyjnej	10 678	-317	0	0	0	10 361
Aktualizacja wyceny aktywów trwałych	13 604	0	-1 205	0	0	12 399
Aktualizacja wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	4 017	0	-2 131	0	0	1 886
Aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	0	0	10 692	0	0	10 692
Wycena nieruchomości własnych i inwestycyjnych	1 148	183	0	134	0	1 465
Sprzedaż aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	0	0	0	0	102	102
Inne	5 513	1 162	0	0	0	6 675
Razem	134 943	-20 706	7 356	134	102	121 829

Podatek odroczony – stan bilansowy	-49 292	-20 708	21 113	134	102	-48 651
---	----------------	----------------	---------------	------------	------------	----------------

rok 2007

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

	Saldo na 31.12.2006	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Zmiany odnoszone na wynik lat ubiegłych	Saldo na 31.12.2007
Odsetki naliczone (koszt)	-15 678	-1 442	0	0	-17 120
Aktualizacja wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-1 146	0	-38 786	0	-39 932
Rezerwy na utratę wartości należności kredytowych	-92 536	31 667	0	0	-60 869
Pozostałe rezerwy	-6 213	375	0	0	-5 838
Świadczenia pracownicze	-11 365	-8 144	0	0	-19 509
Świadczenia emerytalne i urlopowe	-4 328	716	0	0	-3 612
Rozliczone straty z lat ubiegłych	-359	1 206	0	0	847
Wycena nieruchomości własnych i inwestycyjnych	0	-6 038	0	0	-6 038
Korekta z tytułu efektywnej stopy procentowej	-12 337	0	0	0	-12 337
Inne	-22 277	2 450	0	0	-19 827
Razem	-166 239	20 790	-38 786	0	-184 235

Rezerwy z tytułu podatku odroczonego

	Saldo na 31.12.2006	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Zmiany odnoszone na wynik lat ubiegłych	Saldo na 31.12.2007
Odsetki naliczone (przychód)	80 987	9 032	0	0	90 019
Rozliczenie różnicy między amortyzacją podatkową a bilansową	15 016	-5 052	0	0	9 964
Rozliczenie międzyokresowe dotyczące amortyzacji z tytułu zastosowanej ulgi inwestycyjnej	11 126	-448	0	0	10 678
Aktualizacja wyceny aktywów trwałych	9 490	0	4 114	0	13 604
Aktualizacja wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	7 000	0	-2 983	0	4 017
Wycena nieruchomości własnych i inwestycyjnych	0	1 148	0	0	1 148
Inne	4 488	1 025	0	0	5 513
Razem	128 107	5 705	1 131	0	134 943

Podatek odroczony – stan bilansowy	-38 132	26 495	-37 655	0	-49 292
---	----------------	---------------	----------------	----------	----------------

Uznawanie aktywów i tworzenie rezerw przypadających na dany okres sprawozdawczy

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
<i>Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego</i>		
Odsetki naliczone (koszt)	-180	-1 442
Rezerwy na utratę wartości należności kredytowych	7 042	31 667
Pozostałe rezerwy	-3 671	375
Świadczenia pracownicze	-3 383	-8 144
Świadczenia emerytalne i urlopowe	-240	716
Straty podatkowe	-1 223	1 206
Wycena nieruchomości własnych i inwestycyjnych	1 564	-6 038
Inne	89	2 450
Razem	-2	20 790

<i>Rezerwy z tytułu podatku odroczonego</i>		
Odsetki naliczone (przychód)	-20 190	9 032
Rozliczenie różnicy między amortyzacją podatkową a bilansową	-1 544	-5 052
Rozliczenia międzyokresowe z tytułu amortyzacji związanej z zastosowaną ulgą inwestycyjną	-317	-448
Wycena nieruchomości własnych i inwestycyjnych	183	1 148
Inne	1 162	1 025
Razem	-20 706	5 705

Podatek odroczony za okres sprawozdawczy	-20 708	26 495
---	----------------	---------------

Nierozpoznane aktywa z tytułu podatku odroczonego

Aktywa z tytułu podatku odroczonego, związane z następującymi pozycjami, nie zostały rozpoznane:

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Rezerwy celowe, których ściągальność nie zostanie uprawdopodobniona	721	1 232
Straty podatkowe	3 856	487
Razem	4 577	1 719

Rok wygaśnięcia nieuznanych różnic przejściowych z tytułu podatku odroczonego:

	kwota różnic na koniec roku 2008	kwota różnic na koniec roku 2007
rok 2008	0	747
rok 2009	360	662
rok 2010	407	0
rok 2011	3 678	198
rok 2012	132	112
Razem	4 577	1 719

Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Aktualizacja wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-24 289	-35 914
Aktualizacja wyceny aktywów trwałych	12 399	13 604
Aktualizacja wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	10 692	0
Razem	-1 198	-22 310

Różnice przejściowe dotyczące wyceny udziałów w jednostce stowarzyszonej

Jednostka dominująca nie utworzyła podatku odroczonego od wyceny udziału w podmiocie stowarzyszonym ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A. Łączna kwota różnic przejściowych związanych z inwestycjami w jednostce stowarzyszonej, na które nie utworzono rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynosiła na dzień 31.12.2008 r. 9.164 tys. zł w porównaniu z 8.284 tys. zł według stanu na 31.12.2007 r.

28. Inne aktywa

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Rozliczenia międzyokresowe	52 557	43 936
- koszty działania banku opłacone z góry	4 664	4 642
- koszty zapłacone z góry z tytułu ubezpieczeń w NN	15	1 535
- materiały i towary na składzie	2 444	4 275
- koszty do rozliczenia	910	783
- przychody do otrzymania	26 225	30 586
- rozliczenia z tytułu prowizji	11 297	0
- pozostałe	7 002	2 115
Inne aktywa	152 668	95 313
- rozliczenia międzybankowe	14 439	3 623
- rozliczenia międzyoddziałowe	31 947	2 147
- rozliczenia publiczno-prawne	23 254	15 868
- pożyczki z ZFŚS	17 451	15 961
- rozrachunki z odbiorcami	5 528	20 744
- rozrachunki z tytułu zakupu materiałów	1 068	17 618
- należności z tytułu nierozliczonych transakcji wymiany walut	41 559	0
- pozostałe	17 422	19 352
Razem (brutto)	205 225	139 249
Odpis z tytułu utraty wartości	-39 228	-1 917
Razem (netto)	165 997	137 332

W pozycji "rozliczenia publiczno-prawne" została zaprezentowana kwota należności wynikająca z Funduszu Poręczeń Unijnych. Kwota ta w poszczególnych okresach wynosiła:

- 8.122 tys. zł według stanu na 31.12.2008 r.,
- 11.506 tys. zł według stanu na 31.12.2007 r..

W pozycji "należności z tytułu nierozliczonych transakcji wymiany walut" prezentowane są należności od banku Lehman Brothers Inc. oraz podmiotów z nim powiązanych. Na należności te utworzono odpis w wysokości 33.346 tys. zł ujęty w pozycji "odpis z tytułu utraty wartości".

29. Świadczenia dla pracowników

Grupa jest uczestnikiem długoterminowego systemu motywacyjnego LEO (Long-term Equity Ownership), wprowadzonego przez Grupę ING.

Dla realizacji w/w systemu motywacyjnego Grupa ponosi koszty finansowania opcji i administracji systemu, które w roku 2008 wyniosły 0,9 mln zł w porównaniu z 4,8 mln zł w roku 2007.

Grupa dokonuje wyceny przyznanych opcji do wartości godziwej. Za rok 2008 wartość tej wyceny wynosiła -3,3 mln zł (w porównaniu z -3,6 mln zł za rok 2007) i obciążyła wynik finansowy Grupy.

30. Zobowiązania wobec Banku Centralnego

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Kredyt lombardowy	1 400 249	0
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	4 531 867	0
Razem	5 932 116	0

W pozycji 'Transakcje z przyrzeczeniem odkupu' prezentowane są transakcje repo. Grupa pozyskuje fundusze poprzez sprzedaż instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Transakcje repo są używane powszechnie jako narzędzie krótkoterminowego finansowania aktywów odsetkowych, w zależności od poziomu stóp procentowych.

Przedmiotem transakcji repo zawartych z Bankiem Centralnym były następujące aktywa:

koniec roku 2008

	Data odkupu	Wartość nominalna	Wartość bilansowa	odsetki
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2009-02-12	1 772 000	1 677 623	14 271
Aktywa z portfela utrzymywanych do terminu wymagalności	2009-02-12	1 400 000	1 323 000	11 255
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2009-03-12	814 000	727 445	2 546
Aktywa z portfela utrzymywanych do terminu wymagalności	2009-03-12	865 000	773 021	2 706
Razem		4 851 000	4 501 089	30 778

31. Zobowiązania wobec innych banków

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Rachunki bieżące	177 596	82 357
Depozyty międzybankowe	3 108 831	1 718 061
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	2 760 763	0
Pozostałe zobowiązania	13 678	9 777
Razem	6 060 868	1 810 195

W pozycji 'Transakcje z przyrzeczeniem odkupu' prezentowane są transakcje repo. Grupa pozyskuje fundusze poprzez sprzedaż instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Transakcje repo są używane powszechnie jako narzędzie krótkoterminowego finansowania aktywów odsetkowych, w zależności od poziomu stóp procentowych.

Przedmiotem transakcji repo zawartych z bankami były następujące aktywa:

koniec roku 2008

	Data odkupu	Wartość nominalna	Wartość bilansowa	odsetki
Dłużne papiery wartościowe z portfela kredytów i innych należności	2009-02-12	1 489 547	1 267 681	5 694
Dłużne papiery wartościowe z portfela aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2009-02-12	1 739 891	1 480 737	6 651
Razem		3 229 438	2 748 418	12 345

Zobowiązania wobec innych banków według terminów zapadalności

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
do 1 miesiąca	2 967 592	1 642 145
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	2 852 728	123 050
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	208 727	45 000
powyżej 1 roku do 5 lat	31 821	0
Razem	6 060 868	1 810 195

32. Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	4 321 638	1 057 294
- <i>Pochodne instrumenty finansowe</i>	4 321 638	1 057 294
Zobowiązania finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu, w tym:	652 904	102 716
- <i>Transakcje z przyrzeczeniem odkupu</i>	652 904	102 716
Zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji papierów wartościowych	172 156	54 971
Razem	5 146 698	1 214 981

Grupa wyznaczyła następujące składniki aktywów i zobowiązań finansowych do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat: dłużne papiery wartościowe w formie obligacji emitowanych przez jeden podmiot niefinansowy i przez Skarb Państwa, wszystkie transakcje typu buy-sell-back i sell-buy-back oraz wybrane depozyty/ lokaty międzybankowe.

Grupa transakcji sell-buy-back oraz buy-sell-back wskazana została do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat z uwagi na ich zaliczanie do portfela zarządzanego przez Departament Operacji Rynków Finansowych i Klientów Strategicznych. Pozycje aktywów i zobowiązań finansowych w ramach tego portfela zgodnie z zasadami zarządzania ryzykiem oraz strategią inwestycyjną obowiązującymi w Banku wyceniane są i zarządzane na bazie wartości godziwej.

W kwocie wyceny na dzień bilansowy zobowiązań finansowych wyznaczonych do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat nie rozpoznano kwoty zmian wartości zobowiązania, którą można przypisać do zmian ryzyka kredytowego, którego źródłem jest Grupa jako pożyczkobiorca. W ocenie Grupy cała kwota zmiany wartości zobowiązania finansowego wynika ze zmian warunków rynkowych powodujących ryzyko rynkowe.

Szczegółowe informacje odnośnie wartości nominalnej poszczególnych rodzajów pozabilansowych instrumentów finansowych, których wycena prezentowana jest w niniejszej notce w pozycji "pochodne instrumenty finansowe" oraz informacje o terminach pozostających do realizacji zaprezentowane zostały w notce nr 42.

Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat według terminów zapadalności

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
do 1 miesiąca	2 341 011	248 935
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	309 626	155 453
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	1 086 157	431 412
powyżej 1 roku do 5 lat	952 665	340 199
powyżej 5 lat	457 239	38 982
Razem	5 146 698	1 214 981

33. Zobowiązania wobec klientów

Zobowiązania wobec innych niż banki podmiotów sektora finansowego

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Depozyty, w tym:	4 267 492	2 226 653
- rachunki bieżące	1 268 135	1 229 766
- rachunki terminowe	2 999 357	996 887
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	163 543	727 036
Pozostałe zobowiązania	83 864	115 520
Razem	4 514 899	3 069 209

Zobowiązania wobec podmiotów sektora niefinansowego

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Depozyty podmiotów gospodarczych, w tym:	11 173 552	12 760 753
- rachunki bieżące	7 292 099	7 970 381
- rachunki terminowe	3 881 453	4 790 372
Depozyty gospodarstw domowych, w tym:	27 945 689	25 392 616
- rachunki bieżące	3 796 117	2 603 797
- rachunki oszczędnościowe	18 835 053	19 069 974
- rachunki terminowe	5 314 519	3 718 845
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	18 272	128 320
Pozostałe zobowiązania	492 090	571 867
Razem	39 629 603	38 853 556

Zobowiązania wobec podmiotów sektora instytucji rządowych i samorządowych

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Depozyty, w tym:	2 886 223	2 572 389
- rachunki bieżące	2 400 751	2 028 882
- rachunki terminowe	485 472	543 507
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	20 209	0
Pozostałe zobowiązania	15 984	6 683
Razem	2 922 416	2 579 072

Zobowiązania wobec klientów - razem

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Depozyty	46 272 956	42 952 411
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	202 024	855 356
Pozostałe zobowiązania	591 938	694 070
Razem	47 066 918	44 501 837

W pozycji "Transakcje z przyrzeczeniem odkupu" prezentowane są transakcje repo. Grupa pozyskuje fundusze poprzez sprzedaż instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Transakcje repo są używane powszechnie jako narzędzie krótkoterminowego finansowania aktywów odsetkowych, w zależności od poziomu stóp procentowych.

Przedmiotem transakcji repo zawartych z klientami były następujące aktywa:

koniec roku 2008

	Data odkupu	Wartość nominalna	Wartość bilansowa	odsetki
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2009-01-06	158 886	168 046	58
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2009-01-07	7 000	6 413	2
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2009-01-22	8 000	7 284	11
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2009-01-30	22 440	20 001	208
Razem		196 326	201 744	279

koniec roku 2007

	Data odkupu	Wartość nominalna	Wartość bilansowa	odsetki
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2008-01-02	474 668	461 618	270
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2008-01-03	21 000	20 248	24
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2008-01-04	16 000	15 418	14
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2008-01-07	7 000	6 740	11
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2008-01-08	267 827	273 999	810
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2008-03-05	37 568	36 165	134
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2008-03-19	41 294	39 786	119
Razem		865 357	853 974	1 382

Zobowiązania wobec klientów według terminów zapadalności

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
do 1 miesiąca	38 803 201	40 361 443
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	3 944 514	1 699 354
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	3 318 544	1 594 030
powyżej 1 roku do 5 lat	995 736	789 143
powyżej 5 lat	4 923	57 867
Razem	47 066 918	44 501 837

Średnia efektywna stopa procentowa dla depozytów (w %)

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Średnia efektywna stopa procentowa dla depozytów w złotych	4,01%	2,92%
Średnia efektywna stopa procentowa dla depozytów w walutach obcych	1,88%	2,00%

34. Rezerwy

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Rezerwa na sprawy sporne	16 722	29 294
Rezerwa na zobowiązania pozabilansowe	9 281	23 933
Rezerwa na odpawy emerytalne	12 544	11 839
Rezerwa na niewykorzystane urlopy	7 993	7 441
Rezerwa na restrukturyzację zatrudnienia	4 039	0
Razem	50 579	72 507

rok 2008

	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na zobowiązania pozabilansowe	Rezerwa na odpawy emerytalne	Rezerwa na niewykorzystane urlopy	Rezerwa na restrukturyzację zatrudnienia	RAZEM
Saldo na początek okresu	29 294	23 933	11 839	7 441	0	72 507
- utworzenie	10 212	7 506	707	2 437	4 039	24 901
- wykorzystane	-2 398	0	0	0	0	-2 398
- rozwiązanie	-20 386	-22 158	-2	-1 885	0	-44 431
Saldo na koniec okresu	16 722	9 281	12 544	7 993	4 039	50 579
<i>Przewidywany okres rozliczenia rezerwy:</i>						
- do 1 roku	3 240	0	0	7 993	4 039	15 272
- powyżej 1 roku	13 482	9 281	12 544	0	0	35 307

rok 2007

	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na zobowiązania pozabilansowe	Rezerwa na odpawy emerytalne	Rezerwa na niewykorzystane urlopy	Rezerwa na restrukturyzację zatrudnienia	RAZEM
Saldo na początek okresu	42 262	25 015	10 899	12 148	0	90 324
- utworzenie	3 493	0	940	310	0	4 743
- wykorzystane	-2 148	-1 082	0	0	0	-3 230
- rozwiązanie	-14 313	0	0	-5 017	0	-19 330
Saldo na koniec okresu	29 294	23 933	11 839	7 441	0	72 507
<i>Przewidywany okres rozliczenia rezerwy:</i>						
- do 1 roku	5 551	0	0	7 441	0	12 992
- powyżej 1 roku	23 743	23 933	11 839	0	0	59 515

Rezerwa na sprawy sporne

Grupa prowadzi szczegółową ewidencję spraw sądowych oraz innych należności o charakterze roszczeń prawnych. W sprawach, w których na Grupie ciąży obowiązek prawny lub wynikający z ogólnie przyjętych zwyczajów, mający swe źródło w zdarzeniach przeszłych, jak również jeżeli prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków Grupa tworzy rezerwy. Ewentualne przyszłe rozliczenia dokonywane są w ciężar utworzonych rezerw.

Na wykazaną na dzień 31.12.2008 r. kwotę rezerw składają się rezerwy na:

- 1) sprawy sporne związane z nienależytym wykonaniem umów: 11.449 tys. zł (27.340 tys. zł wg stanu na 31.12.2007),
- 2) sprawy o charakterze przestępczym: 5.220 tys. zł (1.916 tys. zł wg stanu na 31.12.2007),
- 3) sprawy dotyczące roszczeń byłych pracowników: 53 tys. zł (38 tys. zł wg stanu na 31.12.2007).

Grupa rozpoznała rezerwy na wszystkie szacowane straty. W niektórych przypadkach Grupa ma prawo do zwrotów środków z tytułu utworzonych rezerw. Jednakże z uwagi na niepewność dotyczącą wpływu spodziewanych korzyści ekonomicznych, Grupa nie rozpoznała aktywów z tego tytułu w sprawozdaniu finansowym.

W roku 2008 jednostka dominująca Grupy rozwiązała rezerwę na przewidywane straty w wysokości 14.088 tys. zł, która była utworzona w 2006 roku w związku z nałożeniem na 20 banków przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) kary za porozumienie w sprawie prowizji pobieranych przy transakcjach dokonywanych kartami płatniczymi. Wyrokiem z dnia 12 listopada 2008 r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów nie stwierdził stosowania praktyki ograniczającej konkurencję w zakresie prowizji pobieranych przy transakcjach dokonywanych kartami płatniczymi. W związku z tym utworzona w 2006 r. rezerwa została rozwiązana. Po zakończeniu okresu sprawozdawczego Grupa otrzymała informację o złożeniu przez prezesa UOKiK oraz firmę MasterCard apelacji od powyższego wyroku. Prawdopodobieństwo realizacji zobowiązania Zarząd jednostki dominującej Grupy ocenia na mniej niż 50 procent.

Rezerwa na odprawy emerytalne

Grupa tworzy rezerwy na odprawy emerytalne zgodnie z MSR 19. Rezerwy na odprawy emerytalne przyznane w ramach świadczeń z tytułu regulacji wynikających z Kodeksu Pracy szacowane są na podstawie wyceny aktuarialnej. Rezerwa będąca efektem wyceny aktuarialnej ujmowana i aktualizowana jest w okresach rocznych.

Grupa przyjmuje podejście korytarzowe dla ujmowania ustalonej części skumulowanej wartości netto zysków i strat aktuarialnych. Zgodnie z tą metodą ustalając zobowiązanie z tytułu określonych świadczeń, Grupa ujmuje część zysków i strat aktuarialnych jako przychody lub koszty, jeśli wartość netto skumulowanych nie ujętych zysków i strat aktuarialnych na koniec poprzedniego okresu sprawozdawczego przekracza wyższą z następujących dwóch wielkości:

- a) 10% wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonych świadczeń na ten dzień (przed odliczeniem aktywów programu)
- b) 10% wartości godziwej aktywów programu na ten dzień.

Część zysków i strat aktuarialnych, przekraczająca tak określony limit jest ujmowana w rachunku zysków i strat w wysokości równej ilorazowi nadwyżki wymienionej powyżej i przewidywanego średniego, pozostałego okresu zatrudnienia pracowników Grupy.

W związku z dokonaną zmianą Grupa prezentuje w bilansie wartość netto zobowiązania, na które składa się wartość bieżąca zobowiązania oraz nieujęte zyski / straty aktuarialne.

Rezerwa na odprawy emerytalne - zmiana zobowiązania ujętego w bilansie

	rok 2008	rok 2007
Saldo na początek okresu	11 839	10 899
Koszty ujęte w rachunku zysków i strat, z tego:	1 337	1 516
- koszt bieżącego zatrudnienia	719	962
- koszty odsetek	618	554
Wyłacone świadczenia	-634	-576
Zyski / straty aktuarialne ujęte w rachunku zysków i strat	2	0
Saldo na koniec okresu, w tym:	12 544	11 839
- wartość bieżąca zobowiązania	15 950	11 187
- nieuwjęte zyski/straty aktuarialne	-3 406	652

Rezerwa na restrukturyzację zatrudnienia

Rezerwa na restrukturyzację jest tworzona wówczas, gdy Grupa posiada szczegółowy, formalny plan restrukturyzacji określający co najmniej działalność lub część działalności, której dotyczy, podstawowe lokalizacje, miejsce zatrudnienia, funkcje i przybliżoną liczbę pracowników objętych odszkodowaniem, kwotę nakładów do poniesienia oraz termin przeprowadzenia. Warunkiem niezbędnym do utworzenia rezerwy jest również rozpoczęcie restrukturyzacji albo jej publiczne ogłoszenie. Rezerwa na restrukturyzację nie obejmuje przyszłych kosztów operacyjnych.

W związku z rozpoczętą pod koniec roku 2008 procedurą zwolnień grupowych utworzona została rezerwa na restrukturyzację zatrudnienia w wysokości 4.039 tys. zł.

Restrukturyzacja zatrudnienia była efektem prowadzonych w Grupie projektów mających na celu optymalizację działania obszaru operacyjnego (centralizacja wybranych czynności, konsolidacja jednostek operacyjnych oraz ograniczenie współpracy z pośrednikami).

35. Inne zobowiązania

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
wobec pracowników	22 160	25 486
z tytułu leasingu	9	3 291
rozliczenia międzyokresowe	210 555	172 366
- z tytułu kosztów działania	1 394	1 497
- z tytułu świadczeń pracowniczych	133 495	111 572
- z tytułu udzielonych kredytów	276	1 019
- z tytułu prowizji	60 336	50 748
- z tytułu dystrybucji funduszy powiązanych z lokatą	613	1 061
- pozostałe	14 441	6 469
pozostałe zobowiązania	436 948	369 569
- rozrachunki międzybankowe	204 984	212 533
- rozrachunki publiczno-prawne	71 737	36 334
- rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	263	1 701
- rozrachunki z dostawcami	139 916	63 663
- pozostałe	20 048	55 338
Razem	669 672	570 712

Zobowiązania brutto z tytułu leasingu finansowego według terminów zapadalności

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
poniżej 1 roku	3	3 241
od 1 roku do 5 lat	6	59
powyżej 5 lat	0	0
Razem	9	3 300

Wartość bieżąca należnych rat leasingowych według terminów zapadalności

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
poniżej 1 roku	5	3 319
od 1 roku do 5 lat	5	72
powyżej 5 lat	0	0
Razem	10	3 391

Uzgodnienie różnic między zobowiązaniami brutto z tytułu leasingu finansowego a wartością bieżącą minimalnych rat leasingowych

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Zobowiązania brutto z tytułu leasingu finansowego	9	3 300
Niezrealizowane koszty finansowe	1	91
Wartość bieżąca minimalnych rat leasingowych	10	3 391

Grupa jest leasingobiorcą w umowach leasingu finansowego dotyczących części sprzętu informatycznego oraz obiektów stanowiących nieruchomości użytkowane przez Grupę. Umowy te nie przewidują ponoszenia przez leasingobiorcę opłat warunkowych, z postanowień umów leasingowych nie wynikają też ograniczenia. W niektórych przypadkach umowy zawierają możliwość przedłużenia umowy, wykorzystania możliwości zakupu lub zmiany ceny.

36. Kapitał akcyjny

Kapitał akcyjny jednostki dominującej wynosi 130.100.000,00 zł i dzieli się na:

- 9.260.000 akcji zwykłych na okaziciela serii A o wartości nominalnej 10,00 zł każda,
- 3.750.000 akcji zwykłych na okaziciela serii B o wartości nominalnej 10,00 zł każda.

Każda akcja zwykła daje swojemu posiadaczowi prawo do dywidendy i jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy Banku.

W ciągu roku 2008 oraz w ciągu roku 2007 wysokość kapitału akcyjnego jak również ilość akcji nie uległa zmianie.

37. Kapitał z aktualizacji wyceny

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-100 981	-149 591
- w tym podatek odroczony	24 289	35 914
Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów trwałych	52 864	57 998
- w tym podatek odroczony	-12 399	-13 604
Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	45 581	0
- w tym podatek odroczony	-10 692	0
Razem	-2 536	-91 593

rok 2008

	Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	w tym podatek odroczony	Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów trwałych	w tym podatek odroczony	Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	w tym podatek odroczony	RAZEM
Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	-149 591	35 914	57 998	-13 604	0	0	-91 593
- zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	240 366	-56 605	0	0	0	0	240 366
- przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	-192 191	45 082	0	0	0	0	-192 191
- korekta wyceny papierów rekrasifikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela kredytów i należności	435	-102	0	0	0	0	435
- zbycie środków trwałych	0	0	-569	134	0	0	-569
- aktualizacja wyceny środków trwałych	0	0	-4 565	1 071	0	0	-4 565
- efektywna część powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	0	0	0	0	45 581	-10 692	45 581
Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	-100 981	24 289	52 864	-12 399	45 581	-10 692	-2 536

rok 2007

	Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	w tym podatek odroczony	Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów trwałych	w tym podatek odroczony	Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	w tym podatek odroczony	RAZEM
Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	42 830	-5 855	52 263	-9 490	0	0	95 093
- zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	-174 090	37 469	-	-	0	0	-174 090
- przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	-18 331	4 300	-	-	0	0	-18 331
- zbycie środków trwałych	-	-	-257	62	0	0	-257
- aktualizacja wyceny środków trwałych	-	-	-2 979	-3 084	0	0	-2 979
- nabycie od udziałowców mniejszościowych udziałów w jednostce zależnej	-	-	8 971	-1 092	0	0	8 971
Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	-149 591	35 914	57 998	-13 604	0	0	-91 593

38. Zyski zatrzymane

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Pozostały kapitał zapasowy	74 889	73 825
Kapitał rezerwowy	1 763 929	1 505 970
Fundusz ogólnego ryzyka	730 179	530 179
Niepodzielony wynik lat ubiegłych	123 906	103 328
Wynik roku bieżącego	445 413	630 724
Razem	3 138 316	2 844 026

rok 2008

	Pozostały kapitał zapasowy	Kapitał rezerwowy	Fundusz ogólnego ryzyka	Niepodzie- lony wynik lat ubiegłych	Wynik roku bieżącego	RAZEM
Zyski zatrzymane na początek okresu	73 825	1 505 970	530 179	734 052	0	2 844 026
- zbycie środków trwałych	1 038	0	0	56	0	1 094
- podział zysku, w tym:	26	257 959	200 000	-610 202	0	-152 217
- odpis z zysku na kapitał zapasowy	26	0	0	-26	0	0
- odpis z zysku na kapitał rezerwowy	0	257 959	0	-257 959	0	0
- odpis z zysku na fundusz ogólnego ryzyka	0	0	200 000	-200 000	0	0
- wypłata dywidendy	0	0	0	-152 217	0	-152 217
- wynik netto bieżącego okresu	0	0	0	0	445 418	445 418
- udział akcjonariuszy mniejszościowych w wyniku finansowym netto	0	0	0	0	-5	-5
Zyski zatrzymane na koniec okresu	74 889	1 763 929	730 179	123 906	445 413	3 138 316

rok 2007

	Pozostały kapitał zapasowy	Kapitał rezerwowy	Fundusz ogólnego ryzyka	Niepodzie- lony wynik lat ubiegłych	Wynik roku bieżącego	RAZEM
Zyski zatrzymane na początek okresu	72 968	1 378 377	480 179	642 727	0	2 574 251
- zbycie środków trwałych	713	0	0	1 317	0	2 030
- podział zysku, w tym:	144	127 593	50 000	-540 716	0	-362 979
- odpis z zysku na kapitał zapasowy	144	0	0	-144	0	0
- odpis z zysku na kapitał rezerwowy	0	127 593	0	-127 593	0	0
- odpis z zysku na fundusz ogólnego ryzyka	0	0	50 000	-50 000	0	0
- wypłata dywidendy	0	0	0	-362 979	0	-362 979
- wynik netto bieżącego okresu	0	0	0	0	636 822	636 822
- udział akcjonariuszy mniejszościowych w wyniku finansowym netto	0	0	0	0	-6 098	-6 098
Zyski zatrzymane na koniec okresu	73 825	1 505 970	530 179	103 328	630 724	2 844 026

Kapitał zapasowy

Kapitał zapasowy tworzy się z odpisów z zysku po opodatkowaniu, z nadwyżek osiągniętych przy wydawaniu akcji powyżej ich wartości nominalnej oraz z uiszczanych przez akcjonariuszy dopłat, z przeznaczeniem na pokrycie strat bilansowych. Decyzję o wykorzystaniu kapitału zapasowego podejmuje Walne Zgromadzenie.

Kapitał rezerwowy

Kapitał rezerwowy tworzony jest niezależnie od kapitału zapasowego z odpisów z zysku po opodatkowaniu, w wysokości uchwalonej przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy. Kapitał rezerwowy przeznaczony jest na pokrycie szczególnych strat i wydatków. Decyzję o wykorzystaniu kapitału rezerwowego podejmuje Walne Zgromadzenie.

Fundusz Ogólnego Ryzyka

Fundusz Ogólnego Ryzyka tworzony jest na podstawie ustawy Prawo Bankowe z zysku po opodatkowaniu i jest przeznaczony na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej. Decyzje o użyciu funduszu podejmuje Zarząd.

Ograniczenia w wypłacie dywidendy

Statutowe sprawozdania jednostek zależnych są przygotowywane zgodnie z polskimi standardami rachunkowości. Dywidenda może być wypłacona w oparciu o wynik finansowy ustalony w jednostkowym rocznym sprawozdaniu finansowym przygotowanym dla celów statutowych.

Zgodnie z wymogami Kodeksu Spółek Handlowych, jednostka dominująca jest obowiązana utworzyć kapitał zapasowy na pokrycie straty. O użyciu kapitału zapasowego i rezerwowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie; jednakże części kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego można użyć jedynie na pokrycie straty wykazanej w jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej i nie podlega ona podziałowi na inne cele.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku nie istnieją inne ograniczenia dotyczące wypłaty dywidendy.

39. Struktura bilansu według walut

Poniżej zaprezentowano skonsolidowany bilans Grupy Kapitałowej w podziale na podstawowe waluty. Do wyliczeń wartości w oryginalnej walucie zastosowano następujące kursy walut:

	31.12.2008	31.12.2007
EUR	4,1724	3,5820
USD	2,9618	2,4350
CHF	2,8014	2,1614

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.
za okres od 1 stycznia 2008 roku do 31 grudnia 2008 roku

koniec roku 2008

BILANS SKONSOLIDOWANY (w tysiącach)	PLN	EUR		USD		CHF		pozostałe waluty (w przeliczeniu na PLN)	RAZEM
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie		
A K T Y W A									
- Kasa, środki w Banku Centralnym	1 028 440	292 883	70 195	36 104	12 190	516	184	11 852	1 369 795
- Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	2 403 053	4 579 191	1 097 496	539 961	182 308	1 456	520	263 564	7 787 225
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	7 606 442	4 580 090	1 097 711	2 853 931	963 580	10 995	3 925	77 126	15 128 584
- Inwestycje	18 046 375	301	72	4 246	1 434	0	0	0	18 050 922
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	197 003	0	0	0	0	0	0	0	197 003
- Kredyty i inne należności udzielone klientom	19 885 621	4 217 449	1 010 797	326 433	110 214	1 275 092	455 162	38 244	25 742 839
- Inwestycje w jednostki podporządkowane wyceniane metodą praw własności	107 261	0	0	0	0	0	0	0	107 261
- Nieruchomości inwestycyjne	151 458	0	0	0	0	0	0	0	151 458
- Rzeczowe aktywa trwałe	544 163	0	0	0	0	0	0	0	544 163
- Wartości niematerialne	316 187	0	0	0	0	0	0	0	316 187
- Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	248	0	0	0	0	0	0	0	248
- Aktywa z tytułu bieżącego podatku dochodowego	142	0	0	0	0	0	0	0	142
- Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	48 651	0	0	0	0	0	0	0	48 651
- Inne aktywa	153 465	12 392	2 970	79	27	22	8	39	165 997
A k t y w a r a z e m	50 488 509	13 682 306	3 279 241	3 760 754	1 269 753	1 288 081	459 799	390 825	69 610 475
P A S Y W A									
ZOBOWIĄZANIA									
- Zobowiązania wobec Banku Centralnego	5 932 116	0	0	0	0	0	0	0	5 932 116
- Zobowiązania wobec innych banków	891 989	3 122 349	748 334	1 641 200	554 122	383 924	137 047	21 406	6 060 868
- Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	4 015 457	863 201	206 884	218 766	73 863	2 773	990	46 501	5 146 698
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	261 483	158 564	38 003	0	0	0	0	0	420 047
- Zobowiązania wobec klientów	41 859 867	3 663 319	877 988	1 397 497	471 840	26 056	9 301	120 179	47 066 918
- Rezerwy	47 441	2 728	654	399	135	0	0	11	50 579
- Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	39 148	0	0	0	0	0	0	0	39 148
- Inne zobowiązania	636 900	32 141	7 703	601	203	12	4	18	669 672
Z o b o w i ą z a n i a o g ół e m	53 684 401	7 842 302	1 879 566	3 258 463	1 100 163	412 765	147 342	188 115	65 386 046
KAPITAŁY									
- Kapitał akcyjny	130 100	0	0	0	0	0	0	0	130 100
- Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	956 250	0	0	0	0	0	0	0	956 250
- Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-107 423	2 196	526	4 246	1 434	0	0	0	-100 981
- Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	52 864	0	0	0	0	0	0	0	52 864
- Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	45 581	0	0	0	0	0	0	0	45 581
- Zyski zatrzymane	3 138 316	0	0	0	0	0	0	0	3 138 316
Kapitały własne jednostki dominującej	4 215 688	2 196	526	4 246	1 434	0	0	0	4 222 130
- Kapitały mniejszości	2 299	0	0	0	0	0	0	0	2 299
Kapitały własne ogółem	4 217 987	2 196	526	4 246	1 434	0	0	0	4 224 429
Pasywa razem	57 902 388	7 844 498	1 880 092	3 262 709	1 101 597	412 765	147 342	188 115	69 610 475

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.
za okres od 1 stycznia 2008 roku do 31 grudnia 2008 roku

koniec roku 2007

BILANS SKONSOLIDOWANY (w tysiącach)	PLN	EUR		USD		CHF		pozostałe waluty (w przeliczeniu na PLN)	RAZEM
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie		
A K T Y W A									
- Kasa, środki w Banku Centralnym	1 719 097	94 542	26 394	18 412	7 561	154	71	9 520	1 841 725
- Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	5 021 231	4 862 469	1 357 473	5 090 746	2 090 655	19 199	8 883	190 020	15 183 665
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	6 278 968	1 483 043	414 027	134 972	55 430	83	38	10 498	7 907 564
- Inwestycje	9 366 941	258	72	21 074	8 655	0	0	0	9 388 273
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	4 572	0	0	0	0	0	0	0	4 572
- Kredyty i inne należności udzielone klientom	14 559 637	1 565 152	436 949	169 233	69 500	65 723	30 408	19 393	16 379 138
- Inwestycje w jednostki podporządkowane wyceniane metodą praw własności	97 326	0	0	0	0	0	0	0	97 326
- Nieruchomości inwestycyjne	144 713	0	0	0	0	0	0	0	144 713
- Rzeczowe aktywa trwałe	532 938	0	0	0	0	0	0	0	532 938
- Wartości niematerialne	318 825	0	0	0	0	0	0	0	318 825
- Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	241	0	0	0	0	0	0	0	241
- Aktywa z tytułu bieżącego podatku dochodowego	25 256	0	0	0	0	0	0	0	25 256
- Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	49 292	0	0	0	0	0	0	0	49 292
- Inne aktywa	136 970	296	83	41	17	1	0	24	137 332
A k t y w a r a z e m	38 256 007	8 005 760	2 234 998	5 434 478	2 231 818	85 160	39 400	229 455	52 010 860
P A S Y W A									
ZOBOWIĄZANIA									
- Zobowiązania wobec innych banków	998 330	214 427	59 862	376 838	154 759	113 397	52 465	107 203	1 810 195
- Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	577 818	352 293	98 351	265 860	109 183	319	148	18 691	1 214 981
- Zobowiązania wobec klientów	38 945 763	3 897 724	1 088 142	1 534 834	630 322	1 311	607	122 205	44 501 837
- Rezerwy	68 730	3 278	915	491	202	7	3	1	72 507
- Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	126	0	0	0	0	0	0	0	126
- Inne zobowiązania	555 891	14 134	3 946	609	250	0	0	78	570 712
Z o b o w i ą z a n i a o g ół e m	41 146 658	4 481 856	1 251 216	2 178 632	894 716	115 034	53 223	248 178	48 170 358
KAPITAŁY									
- Kapitał akcyjny	130 100	0	0	0	0	0	0	0	130 100
- Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	956 250	0	0	0	0	0	0	0	956 250
- Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-170 664	0	0	21 073	8 654	0	0	0	-149 591
- Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów trwałych	57 998	0	0	0	0	0	0	0	57 998
- Zyski zatrzymane	2 844 026	0	0	0	0	0	0	0	2 844 026
Kapitały własne jednostki dominującej	3 817 710	0	0	21 073	8 654	0	0	0	3 838 783
- Kapitały mniejszości	1 719	0	0	0	0	0	0	0	1 719
Kapitały własne ogółem	3 819 429	0	0	21 073	8 654	0	0	0	3 840 502
Pasywa razem	44 966 087	4 481 856	1 251 216	2 199 705	903 370	115 034	53 223	248 178	52 010 860

40. Pozycje pozabilansowe

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Zobowiązania warunkowe udzielone	14 100 914	12 833 876
Zobowiązania warunkowe otrzymane	15 310 545	14 092 965
Pozabilansowe instrumenty finansowe	262 720 990	207 320 201
Razem	292 132 449	234 247 042

41. Zobowiązania warunkowe

Zobowiązania warunkowe udzielone

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Limity na kartach kredytowych	685 445	590 568
Niewykorzystane linie kredytowe	9 300 616	6 615 924
Niewykorzystane kredyty w rachunku bieżącym	1 280 767	2 334 841
Gwarancje i akredytywy	2 797 993	2 079 315
Depozyty do wydania	36 093	1 213 228
Razem	14 100 914	12 833 876

Grupa posiada zobowiązania do udzielenia kredytów. Na zobowiązania te składają się zatwierdzone kredyty, limity na kartach kredytowych oraz limity zadłużenia w rachunku bieżącym.

Grupa wystawia gwarancje i akredytywy, które stanowią zabezpieczenie wywiązania się klientów Grupy ze swoich zobowiązań wobec podmiotów trzecich. Wartości gwarancji i akredytów pokazane w powyższej tabeli odzwierciedlają maksymalną możliwą do poniesienia stratę, jaka byłaby ujawniona na dzień bilansowy, gdyby klienci w całości nie wywiązali się ze swoich zobowiązań.

Z tytułu udzielonych zobowiązań warunkowych Grupa pobiera prowizje, które są rozliczane zgodnie z charakterystyką danego instrumentu.

Zobowiązania warunkowe udzielone według terminów zapadalności

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
do 1 miesiąca	3 159 885	10 242 326
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	495 316	168 129
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	4 683 466	781 701
powyżej 1 roku do 5 lat	3 843 752	1 575 802
powyżej 5 lat	1 918 495	65 918
Razem	14 100 914	12 833 876

Zobowiązania warunkowe otrzymane

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Zobowiązania warunkowe o charakterze gwarancyjnym	14 566 738	12 835 455
Zobowiązania warunkowe dotyczące finansowania	743 807	1 257 510
Razem	15 310 545	14 092 965

Informacja o gwarancjach emisji udzielonych innym emitentom

Według stanu na 31.12.2008 r. Grupa była gwarantem dla emisji dłużnych papierów wartościowych pięciu podmiotów z sektora budżetowego, dwóch podmiotów z sektora energetycznego oraz jednego podmiotu z sektora instytucji finansowych. Łączna kwota gwarancji wynosiła 502,2 mln zł. Grupa zakupiła papiery wartościowe za całą kwotę gwarancji.

W roku 2007 Grupa była gwarantem dla emisji papierów komercyjnych dwóch podmiotów budżetowych, jednego podmiotu sektora paliwowego oraz jednego podmiotu sektora energetycznego. Łączna kwota gwarancji wynosiła 228,7 mln zł. Grupa zakupiła papiery wartościowe za kwotę 228,2 mln zł..

42. Pozabilansowe instrumenty finansowe

koniec roku 2008

	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji			Razem	Wycena do wartości godziwej	
	poniżej 3 miesięcy	od 3 m-cy do 1 roku	powyżej 1 roku		Aktywa	Pasywa
Instrumenty pochodne na stopę procentową, w tym:	19 209 223	83 624 657	43 128 114	145 961 994	1 414 263	1 805 035
- Kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	2 000 000	51 993 000	1 700 000	55 693 000	105 326	90 134
- Swapy na stopę procentową (IRS)	17 209 223	31 196 937	40 278 258	88 684 418	1 300 444	1 706 408
- Opcje CAP	0	434 720	1 149 856	1 584 576	8 493	8 493
Walutowe instrumenty pochodne, w tym:	59 458 719	25 922 044	4 677 433	90 058 196	3 262 197	2 876 418
- Kontrakty walutowe (swap, forward)	53 702 038	17 017 645	1 504 048	72 223 731	1 604 621	2 357 264
- CIRS	0	0	0	0	148 692	139 517
- Opcje walutowe (nabyte)	3 098 190	4 969 119	1 767 769	9 835 078	1 508 884	0
- Opcje walutowe (sprzedane)	2 658 491	3 935 280	1 405 616	7 999 387	0	379 637
Bieżące transakcje pozabilansowe, w tym:	23 886 387	0	0	23 886 387	45 655	5 583
- Operacje wymiany walutowej	13 462 008	0	0	13 462 008	34 913	10 009
- Operacje papierami wartościowymi	10 424 379	0	0	10 424 379	10 742	-4 426
Instrumenty pochodne na indeks giełdowy, w tym:	448 334	582 083	1 783 996	2 814 413	54 574	54 465
- Opcje na indeks giełdowy (nabyte)	225 405	291 267	892 078	1 408 750	54 574	0
- Opcje na indeks giełdowy (sprzedane)	222 929	290 816	891 918	1 405 663	0	54 465
Wycena pozostałych instrumentów finansowych	-	-	-	-	79	184
Razem	103 002 663	110 128 784	49 589 543	262 720 990	4 776 768	4 741 685

*Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.
za okres od 1 stycznia 2008 roku do 31 grudnia 2008 roku*

koniec roku 2007

	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji			Razem	Wycena do wartości godziwej	
	poniżej 3 miesięcy	od 3 m-cy do 1 roku	powyżej 1 roku		Aktywa	Pasywa
Instrumenty pochodne na stopę procentową, w tym:	32 286 359	80 060 776	21 582 425	133 929 560	477 704	346 604
- Kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	8 250 000	43 336 550	500 000	52 086 550	29 335	26 411
- Swapy na stopę procentową (IRS)	24 036 359	36 724 226	20 540 206	81 300 791	446 405	318 229
- Opcje CAP	0	0	542 219	542 219	1 964	1 964
Walutowe instrumenty pochodne, w tym:	43 039 430	18 567 407	1 495 700	63 102 537	1 104 352	638 385
- Kontrakty walutowe (swap, forward)	39 954 013	15 174 652	1 293 146	56 421 811	938 541	542 023
- CIRS	0	0	0	0	91 843	11 163
- Opcje walutowe (nabyte)	1 412 204	1 569 845	133 870	3 115 919	73 968	0
- Opcje walutowe (sprzedane)	1 673 213	1 822 910	68 684	3 564 807	0	85 199
Bieżące transakcje pozabilansowe, w tym:	9 239 508	0	0	9 239 508	5 642	4 418
- Operacje wymiany walutowej	8 081 443	0	0	8 081 443	5 808	3 944
- Operacje papierami wartościowymi	1 158 065	0	0	1 158 065	-166	474
Instrumenty pochodne na indeks giełdowy, w tym:	0	115 258	933 338	1 048 596	67 900	67 887
- Opcje na indeks giełdowy (nabyte)	0	57 629	466 684	524 313	67 900	0
- Opcje na indeks giełdowy (sprzedane)	0	57 629	466 654	524 283	0	67 887
Razem	84 565 297	98 743 441	24 011 463	207 320 201	1 655 598	1 057 294

Kontrakty walutowe

Tabela poniżej podsumowuje, w podziale na główne waluty, umowne wartości kontraktów walutowych forward, swap oraz opcji, wraz ze szczegółami okresu pozostającego do terminu zapadalności danego kontraktu. Wartości w walucie obcej są przeliczane po kursach obowiązujących na dzień bilansowy.

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
PLN		
- poniżej 3 miesięcy	24 106 974	15 768 441
- od 3 miesięcy do 1 roku	8 242 550	7 314 538
- powyżej 1 roku	648 155	708 971
EUR		
- poniżej 3 miesięcy	24 696 360	13 713 816
- od 3 miesięcy do 1 roku	14 730 643	5 281 947
- powyżej 1 roku	3 344 485	559 217
USD		
- poniżej 3 miesięcy	9 483 737	12 292 308
- od 3 miesięcy do 1 roku	2 447 442	5 883 226
- powyżej 1 roku	615 948	200 375

GBP		
- poniżej 3 miesięcy	34 253	556 491
- od 3 miesięcy do 1 roku	12 505	55 504
- powyżej 1 roku	0	0
pozostałe waluty		
- poniżej 3 miesięcy	1 137 396	708 373
- od 3 miesięcy do 1 roku	488 903	32 193
- powyżej 1 roku	68 845	27 137
Razem	90 058 196	63 102 537

Wbudowane instrumenty pochodne

Grupa posiada depozyty w PLN i USD, w które wbudowane są instrumenty pochodne. Instrumentami wbudowanymi są opcje walutowe oraz opcje na indeksy giełdowe, na indeksy rynku towarowego i na jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych. Wartość wyceny instrumentów wbudowanych na dzień 31.12.2008 r. wynosiła 76.237 tys. zł w porównaniu z 48.486 tys. zł według stanu na 31.12.2007 r..

43. Rachunkowość zabezpieczeń

Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej

W sporządzonym na dzień 31.12.2008 r. skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych.

Zabezpieczanym ryzykiem jest zmiana wartości godziwej składnika aktywów finansowych na skutek zmian stóp procentowych. Przedmiotem zabezpieczenia jest wartość godziwa instrumentu dłużnego o stałej stopie procentowej tj. pozycja (część pozycji) na danym papierze wartościowym zaliczanym do portfela aktywów dostępnych do sprzedaży, który na moment ustanowienia powiązania zabezpieczającego posiada określoną wartość godziwą odniesioną na fundusz z aktualizacji wyceny oraz pozycja (część pozycji) na danym papierze wartościowym zaliczonym do portfela pożyczek i innych należności w wyniku reklasyfikacji z portfela aktywów dostępnych do sprzedaży.

Instrumentem zabezpieczającym jest Interest Rate Swap zamieniający stałą stopę procentową na zmienną. Powyższe sprawia, że wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego wykazuje tendencję odwrotną niż wartość godziwa pozycji zabezpieczanej. W związku z tym, dzięki ustanowieniu powiązania zabezpieczającego, w rachunku zysków i strat uzyskiwany jest efekt wzajemnego kompensowania się zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej z tytułu zabezpieczonego ryzyka. Ponieważ zabezpieczeniu podlega tylko jeden rodzaj ryzyka (ryzyko zmiany stóp procentowych), zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej zaliczanej do portfela aktywów dostępnych do sprzedaży wynikające z pozostałych niezabezpieczonych ryzyk są odnoszone na fundusz z aktualizacji wyceny.

Wycena transakcji zabezpieczającej oraz zabezpieczanych zaprezentowana jest w rachunku zysków i strat Grupy w nacie "Wynik na inwestycyjnych aktywach finansowych".

Wartość godziwa instrumentów objętych rachunkowością zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych

	koniec roku 2008		koniec roku 2007	
	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość nominalna	wartość godziwa
Instrumenty zabezpieczane	3 035 000	3 235 793	437 000	435 531
- Dłużne papiery wartościowe z portfela dostępnych do sprzedaży, w tym:	3 035 000	3 235 793	437 000	435 531
- obligacje Skarbu Państwa	3 035 000	3 235 793	437 000	435 531
- Dłużne papiery wartościowe z portfela kredytów i innych należności, w tym:	1 489 547	1 654 003	0	0
- obligacje Skarbu Państwa	1 489 547	1 654 003	0	0
Instrumenty zabezpieczające	4 514 502	-420 047	437 000	4 572
- Interest Rate Swap	4 514 502	-420 047	437 000	4 572

Dla instrumentu zabezpieczającego jako wartość godziwą podano wartość wyceny bilansowej.

Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym na dzień 31.12.2008 r. Grupa stosuje zasady rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych określonego portfela aktywów / pasywów / wysoce prawdopodobnych planowanych transakcji finansowych Grupy (np. ekstrapolacje przepływów finansowych wynikające z depozytów odnawialnych / kredytów w rachunku bieżącym) przed ryzykiem zmiany wielkości przyszłych przepływów pieniężnych wynikającej z ryzyka stóp procentowych.

Pozycją zabezpieczaną jest określony portfel aktywów i/lub zobowiązań finansowych lub portfel planowanych transakcji, w skład którego wchodzi instrumenty finansowe charakteryzujące się zmiennym oprocentowaniem (produkty finansowe oparte o rynkową stopę procentową WIBOR) a tym samym narażone na ryzyko zmian przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze zmiany rynkowej stopy procentowej WIBOR.

Instrumentem zabezpieczającym pozycje aktywne są transakcje Interest Rate Swap typu „płać zmienne, otrzymuj stałe”, natomiast instrumentem zabezpieczającym pozycje pasywne są transakcje Interest Rate Swap typu „płać stałe, otrzymuj zmienne”.

Wycena transakcji zabezpieczającej zaprezentowana jest w rachunku zysków i strat w nocie "Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz rewaluacja".

W roku 2008 w kapitale z aktualizacji wyceny zaewidencjonowana była kwota 45.581 tys. zł (uwzględniająca podatek odroczone) dotycząca efektywnej części powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych natomiast część nieefektywna powiązania zabezpieczającego ujęta w rachunku zysków i strat wyniosła 5 tys. zł.

Wartość godziwa instrumentów zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych

	koniec roku 2008		koniec roku 2007	
	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość nominalna	wartość godziwa
Instrumenty zabezpieczające	4 998 000	197 003	0	0
- Interest Rate Swap	4 998 000	197 003	0	0

Okresy, w których Grupa oczekuje wystąpienia przepływów pieniężnych będących przedmiotem zabezpieczenia w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych a tym samym wywarca przez nie wpływu na wynik finansowy prezentuje poniższy "test wysokiego prawdopodobieństwa przyszłych przepływów pieniężnych".

Test wysokiego prawdopodobieństwa przyszłych przepływów pieniężnych

przedział czasowy	AKTYWA		Test efektywności (zabezpieczenie efektywne jeżeli (b)-(a)>0)
	Pozycja zabezpieczająca IRS (a)	Pozycja zabezpieczana kredyty i pożyczki (b)	
3 m-ce	82 527	209 013	zabezpieczenie efektywne
6 m-cy	68 357	210 898	zabezpieczenie efektywne
9 m-cy	38 369	112 652	zabezpieczenie efektywne
12 m-cy	23 815	143 118	zabezpieczenie efektywne
15 m-cy	20 120	100 445	zabezpieczenie efektywne
18 m-cy	18 691	139 318	zabezpieczenie efektywne
21 m-cy	2 739	121 499	zabezpieczenie efektywne
24 m-ce	1 469	129 668	zabezpieczenie efektywne
27 m-cy	0	119 480	zabezpieczenie efektywne
30 m-cy	1 486	117 678	zabezpieczenie efektywne
33 m-ce	0	115 855	zabezpieczenie efektywne
36 m-cy	1 451	114 084	zabezpieczenie efektywne
39 m-cy	0	109 199	zabezpieczenie efektywne
42 m-ce	1 462	108 468	zabezpieczenie efektywne
45 m-cy	0	107 743	zabezpieczenie efektywne
48 m-cy	1 474	107 077	zabezpieczenie efektywne
51 m-cy	0	106 782	zabezpieczenie efektywne
54 m-ce	1 525	107 077	zabezpieczenie efektywne
57 m-cy	0	107 376	zabezpieczenie efektywne
60 m-cy	1 588	107 729	zabezpieczenie efektywne

44. Wartość godziwa

Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Wartość godziwa to kwota, za jaką składnik aktywów mógłby być wymieniony, lub zobowiązanie wykonane, pomiędzy dobrze poinformowanymi i zainteresowanymi stronami w bezpośrednio zawartej transakcji, innej niż sprzedaż pod przymusem lub likwidacja i jest najlepiej odzwieczona przez cenę rynkową, jeśli jest dostępna.

Poniżej znajduje się podsumowanie wartości bilansowych i godziwych dla poszczególnych grup aktywów i pasywów. W przypadku aktywów i zobowiązań finansowych o charakterze krótkoterminowym zakłada się, że wartość bilansowa tych instrumentów jest w przybliżeniu równa ich wartości godziwej.

koniec roku 2008

	Wartość bilansowa	Wartość godziwa
Aktywa		
Kasa, środki w Banku Centralnym	1 369 795	1 369 795
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	7 787 225	7 787 225
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	15 128 584	15 128 584
Inwestycje	18 050 922	18 245 059
Pochodne instrumenty zabezpieczające	197 003	197 003
Kredyty i inne należności udzielone klientom	25 742 839	26 111 928
Inwestycje w jednostki podporządkowane wyceniane metodą praw własności	107 261	107 261
Pasywa		
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	5 932 116	5 932 116
Zobowiązania wobec innych banków	6 060 868	6 060 868
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	5 146 698	5 146 698
Pochodne instrumenty zabezpieczające	420 047	420 047
Zobowiązania wobec klientów	47 066 918	47 066 761

koniec roku 2007

	Wartość bilansowa	Wartość godziwa
Aktywa		
Kasa, środki w Banku Centralnym	1 841 725	1 841 725
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	15 183 665	15 183 665
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	7 907 564	7 907 564
Inwestycje	9 388 273	9 373 554
Pochodne instrumenty zabezpieczające	4 572	4 572
Kredyty i inne należności udzielone klientom	16 379 138	16 407 744
Inwestycje w jednostki podporządkowane wyceniane metodą praw własności	97 326	97 326
Pasywa		
Zobowiązania wobec innych banków	1 810 195	1 810 195
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 214 981	1 214 981
Zobowiązania wobec klientów	44 501 837	44 497 087

Określenie wartości godziwej

Grupa ujawnia dane nt. wartości godziwej kredytów i depozytów zaliczanych do grup aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej oraz zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej.

Dla potrzeb wyliczeń wykorzystywana jest krzywa rentowności zawierająca ceny transferowe które są kalkulowane na podstawie:

- PLN: do 1 roku - jako średnia z notowań strony BID (WIBID i kwotowania BID brokerów) pobieranych z godzin 9.00, 11.00, 12.30 i 14.00; powyżej 1 roku są kalkulowane jako średnia notowań strony OFFER kontraktów IRS zamienionych na stawkę efektywną,
- USD i CHF: do 1 roku na podstawie adekwatnych notowań stawki LIBOR, od 1 roku kalkulowane na podstawie notowań strony OFFER kontraktów IRS zamienionych na stawkę efektywną,
- EUR: do 1 roku na podstawie adekwatnych notowań stawki EURIBOR; od 1 roku kalkulowane na podstawie notowań strony OFFER kontraktów IRS zamienionych na stawkę efektywną.

Szacunki w zakresie strat kredytowych są odzwierciedleniem funkcjonującego w Grupie modelu tworzenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

Przyjęty przez Grupę model w niektórych aspektach jest oparty na założeniach, których nie potwierdzają ceny weryfikowalnych bieżących transakcji rynkowych dotyczących tego samego instrumentu – model nie uwzględnia przedpłat, nie uwzględnia też zmian spowodowanych restrukturyzacją.

Kredyty i inne należności udzielone innym bankom

Ze względu na krótkoterminowy charakter przeważającej części kredytów i innych należności udzielonych innym bankom przyjęto, że wartość godziwa tych instrumentów jest w przybliżeniu równa ich wartości bilansowej.

Kredyty i inne należności udzielone klientom

Portfel kredytowy jest klasyfikowany na subportfele uwzględniające system ewidencyjny, rodzaj produktu, segment klienta oraz walutę. W przypadku kredytów nieposiadających harmonogramu spłat oraz kredytów z grupy zagrożonych utratą wartości przyjmuje się, że dla tych kredytów wartość godziwa równa się ich wartości księgowej. Dla tak wyodrębnionych subportfeli stosowany jest czynnik dyskontujący dla każdego przepływu pieniężnego. W rezultacie powstaje wartość godziwa jako suma wartości bieżącej netto przepływów pieniężnych pojedynczego kredytu.

Suma wartości godziwej poszczególnych kredytów jest wartością godziwą portfela analizowanych kredytów.

Dla kredytów przyjmuje się czynnik dyskontowy jako sumę:

- stopy rynkowej opartej na krzywej rentowności z dnia bilansowego oraz
- średniej marży opartej na portfelu kredytów udzielonych w ostatnim półroczu.

W tym celu przyjmuje się następujące założenia:

- wykorzystanie do kalkulacji kredytów udzielonych w ostatnim półroczu,
- podział na wyżej opisane grupy produktowe,
- miejsce na krzywej rentowności, z którego zostaje wyznaczona właściwa stopa rynkowa odzwierciedla data przeszacowania każdego kredytu.

Inwestycje w jednostki podporządkowane

W przypadku aktywów finansowych stanowiących inwestycje w jednostki podporządkowane zastosowano wycenę metodą praw własności.

Zobowiązania wobec innych banków

Ze względu na krótkoterminowy charakter przeważającej części zobowiązań wobec innych banków przyjęto, że wartość godziwa tych instrumentów jest w przybliżeniu równa ich wartości bilansowej.

Zobowiązania wobec klientów

Portfel depozytowy jest dzielony według rodzaju produktu, segmentu klienta oraz waluty. Dla depozytów płatnych na żądanie przyjmuje się, że dla nich wartość godziwa równa się ich wartości księgowej.

Kolejnym etapem jest wyliczenie przyszłych przepływów pieniężnych jako sumy przepływów kapitałowych i odsetkowych. Następnie poprzez zastosowanie czynnika dyskontowego dla każdego przepływu pieniężnego w rezultacie otrzymuje się wartość godziwą poszczególnych depozytów. Suma wartości godziwej poszczególnych depozytów jest wartością godziwą portfela analizowanych depozytów.

Dla depozytów czynnik dyskontowy to suma:

- stopy rynkowej opartej na krzywej rentowności z dnia bilansowego oraz
- średniej marży opartej na portfelu depozytów przyjętych w dwóch ostatnich miesiącach.

W tym celu przyjmuje się następujące założenia:

- wykorzystanie do kalkulacji depozytów przyjętych w dwóch ostatnich miesiącach,
- podział na wyżej opisane grupy produktowe,
- miejsce na krzywej rentowności, z którego zostaje wyznaczona właściwa stopa rynkowa odzwierciedla data przeszacowania każdego depozytu.

Kategorie wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów/zobowiązań finansowych klasyfikuje się do następujących kategorii:

- Poziom I (Level I): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku lub techniki wyceny bazujące tylko i wyłącznie o informacje rynkowe.
- Poziom II (Level II): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących informacje pochodzące z aktywnego rynku lub obserwacje rynkowe.
- Poziom III (Level III): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o powszechnie stosowane przez uczestników rynku techniki wyceny, których założenia nie bazują na informacji pochodzącej z aktywnego rynku.

W tabeli poniżej zaprezentowano wartości bilansowe poszczególnych kategorii aktywów i zobowiązań finansowych w rozbięciu na poszczególne poziomy wyceny.

koniec roku 2008

	Poziom I	Poziom II	Poziom III	RAZEM
Aktywa finansowe, w tym:	11 496 672	14 373 155	194 850	26 064 677
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 684 715	13 251 719	192 150	15 128 584
- Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	9 811 957	924 433	2 700	10 739 090
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	0	197 003	0	197 003
Zobowiązania finansowe, w tym:	371 873	5 194 872	0	5 566 745
- Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	371 873	4 774 825	0	5 146 698
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	0	420 047	0	420 047

koniec roku 2007

	Poziom I	Poziom II	Poziom III	RAZEM
Aktywa finansowe, w tym:	8 187 234	7 884 294	388 105	16 459 633
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	962 970	6 813 068	131 526	7 907 564
- Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	7 224 264	1 066 654	256 579	8 547 497
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	0	4 572	0	4 572
Zobowiązania finansowe, w tym:	54 971	1 160 010	0	1 214 981
- Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	54 971	1 160 010	0	1 214 981

45. Działalność powiernicza

Według stanu na dzień 31.12.2008 r. jednostka dominująca Grupy prowadziła 3.509 (3.196 na dzień 31.12.2007 r.) rachunków papierów wartościowych, na których były przechowywane papiery wartościowe na rzecz Klientów Banku. Na koniec roku 2008 jednostka dominująca Grupy pełniła funkcję banku depozytariusza dla 81 funduszy inwestycyjnych oraz 1 funduszu emerytalnego pracowniczego (według stanu na 31.12.2007 r. odpowiednio 60 i 1).

Według stanu na dzień 31.12.2008 r. jednostka dominująca Grupy współpracowała z 23 polskimi domami maklerskimi (22 według stanu na 31.12.2007 r.).

46. Leasing operacyjny

Grupa jako leasingobiorca

Grupa współpracuje z ING Car Lease w zakresie leasingu samochodów oraz zarządzania flotą samochodową. Grupa ponosi także płatności z tytułu najmu lokali, który jest traktowany jako leasing operacyjny. Umowy te nie przewidują ponoszenia przez leasingobiorcę opłat warunkowych, z postanowień umów leasingowych nie wynikają też ograniczenia. W niektórych przypadkach umowy zawierają możliwość przedłużenia umowy, wykorzystania możliwości zakupu lub zmiany ceny.

Płatności leasingowe według terminów zapadalności prezentuje poniższa tabela:

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
poniżej 1 roku	176 305	92 452
od 1 roku do 5 lat	396 842	201 759
powyżej 5 lat – kwota płatności rocznej	36 473	20 580

Grupa jako leasingodawca

Grupa uzyskuje przychody z tytułu najmu lokali użytkowych w nieruchomości inwestycyjnej. Umowy te są traktowane jako umowy leasingu operacyjnego. Umowy te nie przewidują ponoszenia przez leasingobiorcę opłat warunkowych, z postanowień umów leasingowych nie wynikają też ograniczenia. W niektórych przypadkach umowy zawierają możliwość przedłużenia umowy lub zmiany ceny. Umowy nie zawierają natomiast możliwości zakupu.

Płatności leasingowe według terminów zapadalności prezentuje poniższa tabela:

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
poniżej 1 roku	18 058	12 130
od 1 roku do 5 lat	41 010	26 888
powyżej 5 lat – kwota płatności rocznej	46	1 438

Płatności leasingowe obejmują wyłącznie płatności z tytułu czynszu najmu budynku Centrali ING Banku Śląskiego S.A.. Nie obejmują płatności z tytułu wynajmu miejsc parkingowych, dodatkowego czynszu za zakupione nakłady oraz opłat za usługi i energię elektryczną.

47. Gotówka i jej ekwiwalenty

Dla celów rachunku przepływów pieniężnych, gotówka i jej ekwiwalenty obejmują bilansowy stan środków pieniężnych oraz salda rachunków bieżących i lokat jednodniowych w innych bankach.

	koniec roku 2008	koniec roku 2007
Gotówka i pozostałe środki pieniężne (prezentowane w nocie 14)	946 212	678 072
Środki na rachunkach w Banku Centralnym (prezentowane w nocie 14)	423 583	1 163 653
Rachunki bieżące w innych bankach (prezentowane w nocie 15)	276 337	359 874
Lokaty jednodniowe w innych bankach (prezentowane w nocie 15)	2 447 337	2 605 329
Inne należności (prezentowane w nocie 15)	39 893	65 827
Razem	4 133 362	4 872 755

48. Objasnienie podziału działalności Grupy na działalność operacyjną, inwestycyjną i finansową w rachunku przepływów pieniężnych

Działalność operacyjna dotyczy podstawowego obszaru działalności Grupy, nie zaliczanej do działalności inwestycyjnej i finansowej.

Działalność inwestycyjna polega na nabywaniu i zbywaniu udziałów lub akcji w jednostkach podporządkowanych jak również wartości niematerialnych i rzeczowych aktywów trwałych. Wpływy z działalności inwestycyjnej obejmują ponadto dywidendy otrzymane z tytułu posiadania akcji i udziałów w innych podmiotach.

Działalność finansowa dotyczy długoterminowych (powyżej 1 roku) operacji finansowych, przeprowadzanych z podmiotami finansowymi. Wpływy z działalności finansowej wskazują na źródła finansowania Grupy, uzyskiwane np. poprzez zaciąganie długoterminowych kredytów i pożyczek od innych banków oraz od innych niż banki podmiotów finansowych. Wydatki z działalności finansowej dotyczą głównie spłat przez Grupę długoterminowych zobowiązań (np. spłat otrzymanych kredytów) oraz płatności dywidend na rzecz właścicieli i innych wydatków z tytułu podziału zysku.

49. Przyczyny występowania różnic pomiędzy bilansowymi zmianami stanu niektórych pozycji oraz zmianami stanu tych pozycji wykazanymi w rachunku przepływów pieniężnych

koniec roku 2008

	zmiana stanu		różnica w tym:	1)	2)	3)	4)	5)
	bilansowa	w rachunku przepływów pieniężnych						
- Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom	7 396 440	7 651 699	255 259	3 812	-267 463			518 910
- Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-7 221 020	-7 274 474	-53 454	-53 454				
- Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-2 191 593	-4 759 887	-2 568 294	-95 217		48 610		-2 521 687
- Zmiana stanu aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	-6 471 056	-6 639 365	-168 309	-168 309				
- Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych klientom	-9 363 701	-7 381 064	1 982 637	-20 140				2 002 777
- Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	4 250 673	10 198 857	5 948 184	16 068			5 932 116	
- Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	2 565 081	2 652 855	87 774	87 774				

koniec roku 2007

	zmiana stanu		różnica w tym:	1)	2)	3)	4)	6)
	bilansowa	w rachunku przepływów pieniężnych						
- Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom	-1 669 767	-5 763 762	-4 093 995	-69 760	-4 024 235			
- Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-840 142	-877 983	-37 841	-37 841				
- Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	4 067 417	3 976 334	-91 083	101 338		-192 421		
- Zmiana stanu aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	-840 776	-850 837	-10 061	-10 061				
- Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych klientom	-3 511 064	-3 495 251	15 813	15 813				
- Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	409 046	-279 671	-688 717	7 283			-696 000	
- Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	5 940 414	5 961 332	20 918	1 619				19 299

Objaśnienia:

- 1) Zmiany stanu poszczególnych składników aktywów i pasywów zostały skorygowane o odsetki, które prezentowane są w pozycji "Odsetki otrzymane/zapłacone".
- 2) Ze "Zmiany stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom" wyłączono zmianę stanu części należności stanowiących ekwiwalent środków pieniężnych (rachunki bieżące i lokaty jednodniowe w innych bankach) i zaprezentowano ją w pozycji "Zwiększenie/zmniejszenie środków pieniężnych netto".
- 3) "Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży" nie uwzględnia tej części wyceny aktywów finansowych, która została odniesiona na kapitał własny (kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży).

- 4) W pozycji "Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków" ujęto zmianę stanu zobowiązań wobec Banku Centralnego.
- 5) W pozycji „Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży „ oraz „Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych klientom” ujęto reklasyfikację aktywów dostępnych do sprzedaży do linii „Kredyty i inne należności udzielone klientom”
- 6) Ze "Zmiany stanu zobowiązań wobec klientów" wyłączono zmianę zobowiązań z tytułu spłaty kredytów długoterminowych (pow. 1 roku) otrzymanych od pozostałych instytucji finansowych i zaprezentowano ją w części dotyczącej działalności finansowej w pozycji "Spłata kredytów długoterminowych".

50. Podmioty powiązane

Podmioty zależne i stowarzyszone z ING Bankiem Śląskim:

- ING Securities S.A.,
- ING Bank Hipoteczny S.A.,
- ING BSK Development Sp. z o.o.,
- Centrum Banku Śląskiego (CBS) Sp. z o.o. w likwidacji,
- Solver Sp. z o.o.,
- ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.,

w ramach wykonywanej działalności posiadają rachunki bieżące w ING Banku Śląskim, na których dokonują standardowych operacji rozliczeniowych oraz deponują swoje środki pieniężne na lokatach terminowych. Ponadto ING Bank Hipoteczny zaciągnął w ING Banku Śląskim kredyt. ING Bank Śląski prowadzi rachunki bankowe innym podmiotom z Grupy ING m.in. ING Lease (Polska), ING Car Lease, ING Real Estate. Transakcje z wszystkimi w/w podmiotami odbywają się na zasadach rynkowych.

ING Bank Śląski dokonuje na rynku międzybankowym operacji z ING Bank NV i podmiotami zależnymi od niego. Są to zarówno lokaty i kredyty krótkoterminowe jak i operacje instrumentami pochodnymi: Forex Spot i Forex Forward, opcje walutowe, transakcje SWAP. Wyżej wymienione transakcje odbywają się na zasadach rynkowych.

Pomiędzy podmiotami powiązanymi z ING Bankiem Śląskim przeprowadzane są również transakcje wynikające z zawartych umów o współpracy, podnajmu pomieszczeń, dzierżawy sprzętu, przetwarzania danych, składki na ubezpieczenie pracowników, leasingu środków trwałych i wartości niematerialnych oraz leasingu i zarządzania flotą samochodową.

W okresie 1.01.2008 – 31.12.2008 zostały zrealizowane następujące transakcje o łącznej wartości powyżej 500 tys. EUR:

- W związku z realizacją umowy o współpracy zawartej pomiędzy ING Bankiem Śląskim S.A. a ING Bank NV, wynagrodzenia za świadczone usługi w zakresie doradztwa finansowego w okresie 12 miesięcy 2008 r. wyniosły 32,8 mln zł (netto). W związku z realizacją umowy dotyczącej świadczenia usług przetwarzania danych i analizy informacji finansowej zawartej pomiędzy ING Bankiem Śląskim S.A. a ING Bank NV, opłata za korzystanie przez ING Bank Śląski z usług przetwarzania danych i analizy informacji finansowej wyniosła 10,3 mln zł (netto).
- ING Services Polska świadczy usługi na rzecz ING Banku Śląskiego w zakresie najmu zasobów komputerowych. Koszt usług wyniósł 23,4 mln zł (brutto).
- ING Bank Śląski dokonał transakcji z ING Lease z tytułu podnajmu pomieszczeń użytkowych o łącznej wartości 14,9 mln zł (brutto).
- ING Bank Śląski współpracuje z ING Car Lease w zakresie leasingu samochodów oraz zarządzania flotą samochodową. Kwota płatności z tego tytułu w okresie 12 miesięcy 2008 r. wyniosła 14,5 mln zł (brutto).

Informacje o transakcjach pomiędzy podmiotami powiązanymi (w tys. zł)

31.12.2008

	ING Bank NV	Pozostałe podmioty Grupy ING	Spółki zależne	Spółki stowarzyszone
Należności				
Depozyty złożone	7 862 990	-	-	-
Rachunki nostro	42 117	275 267	-	-
Kredyty	-	1 500 219	322 367	-
Papiery wartościowe	-	-	20 011	-
Inne należności	5 302	23 037	2 922	-
Zobowiązania				
Depozyty otrzymane, transakcje repo	5 040 020	285 669	237 634	26 405
Rachunki loro	95 026	54 750	-	-
Inne zobowiązania	8 259	-	144	-
Operacje pozabilansowe				
Warunkowe zobowiązania pozabilansowe	-	1 189 935	158 431	-
Transakcje wymiany walutowej	40 369 528	13 904 385	-	-
Transakcje forward	673 840	1 727 057	-	-
IRS/CIRS	39 590 399	6 928 296	-	-
FRA	-	-	-	-
Opcje	1 499 774	1 096 749	-	-
Przychody i koszty				
Przychody	187 894	46 061	11 933	213
Koszty	65 668	56 184	14 051	3 094

31.12.2007

	ING Bank NV	Pozostałe podmioty Grupy ING	Spółki zależne	Spółki stowarzyszone
Należności				
Depozyty złożone	5 591 481	430 723	-	-
Rachunki nostro	56 722	328 476	-	-
Kredyty	-	1 239 202	111 420	-
Papiery wartościowe	-	-	30 306	-
Inne należności	74 836	19 267	2 891	-
Zobowiązania				
Depozyty otrzymane	463 686	125 301	260 077	25 186
Rachunki loro	11 703	21 858	-	-
Inne zobowiązania	194	3 586	218	-
Operacje pozabilansowe				
Warunkowe zobowiązania pozabilansowe	-	54 119	172 027	-
Transakcje wymiany walutowej	18 324 755	3 567 716	-	-
Transakcje forward	697 396	284 620	-	-
IRS/CIRS	28 436 925	507 509	-	-
FRA	1 551 148	300 088	-	-
Opcje	886 291	311 857	-	-
Przychody i koszty				
Przychody	208 140	49 711	17 058	202
Koszty	103 292	45 078	29 585	2 408

51. Transakcje z personelem zarządzającym i pracownikami

Pracownicy Grupy ING Banku Śląskiego S.A. korzystają z kredytów na takich samych warunkach jak pozostali klienci Banku (nie ma kredytów preferencyjnych dla pracowników). Kredyty dla pracowników ujęte są w kwocie kredytów dla klientów i według stanu na 31.12.2008 r. wynoszą 75 380 tys. zł (bez pożyczek z ZFŚS). Na dzień 31.12.2007 r. ich wartość wyniosła 58 226 tys. zł.

Udzielenie kredytu, pożyczki pieniężnej, gwarancji bankowej i poręczenia dla osób będących w kierownictwie Banku jest określone odrębną procedurą i monitorowaniem zgodnie z Zarządzeniem Prezesa ING Banku Śląskiego S.A.

W sprawozdaniu finansowym za 2008 rok ujęto udzielone kredyty, pożyczki pieniężne, gwarancji poręczenia bankowe dla kierownictwa Banku (w rozumieniu Art. 79 Prawa Bankowego) w wysokości 30 090 tys. zł. Na dzień 31.12.2007 r. ich wartość wyniosła 20 373 tys. zł.

Pracownicy mogą korzystać z różnorodnych form pomocy socjalnej w ramach utworzonych w podmiotach Grupy Zakładowych Funduszy Świadczeń Socjalnych. Stan pożyczek udzielonych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych według stanu na 31.12.2008 r. wynosi 17 451 tys. zł, wobec 15 961 tys. zł na dzień 31.12.2007 r.

Stan Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych na dzień 31.12.2008 r. wynosił 4 639 tys. zł wobec 9 505 tys. zł na dzień 31.12.2007 r.

Wynagrodzenia wypłacone w 2008 r. Członkom Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. oraz Członkom Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A.

Wynagrodzenie Członków Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. (dane w tys. zł)

	31.12.2008	31.12.2007
Wynagrodzenia i nagrody	10 677	10 610
Korzyści	2 159	4 052
RAZEM	12 836	14 662

Jako łączną kwotę wypłaconych lub należnych wynagrodzeń i nagród za 2008 podano wartość brutto wynagrodzeń wypłaconych lub należnych w okresie I-XII/2008 roku oraz premii za rok 2007 wypłaconej w 2008 roku w kwocie 3 205 tys. zł.

Członkowie Zarządu mają zawarte umowy o zakazie konkurencji po zaprzestaniu pełnienia funkcji w Zarządzie Banku. W przypadku nie powołania na nową kadencję lub odwołania Członkom Zarządu przysługuje odprawa. Informacja o odprawach przysługujących Członkom Zarządu jest zawarta w ich umowach o pracę i należy się tylko w przypadku rozwiązania umowy o pracę przez Bank z przyczyn innych niż uprawniające do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia.

Wynagrodzenie Członków Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A. (dane w tys. zł)

	31.12.2008	31.12.2007
Wynagrodzenia i nagrody	546	548
Korzyści	0	0
RAZEM	546	548

Członkowie Zarządu oraz inne osoby będące pracownikami ING Banku Śląskiego S.A. nie otrzymują wynagrodzenia ani nagród z tytułu pełnienia funkcji we władzach jednostek zależnych i stowarzyszonych Grupy ING Banku Śląskiego S.A.

Spśród członków Rady Nadzorczej Banku akcje ING Banku Śląskiego posiadają: Pan Mirosław Kośmider – 3 akcje, Pan Wojciech Popiołek – 9 akcji. Pozostali członkowie Rady Nadzorczej Banku oraz członkowie Zarządu Banku nie posiadają akcji ING Banku Śląskiego S.A.

52. Zatrudnienie

Zatrudnienie w Grupie Kapitałowej wynosiło odpowiednio:

Liczba zatrudnionych	31.12.2008	31.12.2007
W osobach	8 577	8 074
W etatach	8 413,9	7 842,1

53. Zdarzenia po dacie bilansowej

Rezygnacja Członka Zarządu Banku

Rada Nadzorcza ING Banku Śląskiego S.A. została poinformowana przez Pana Michała Szczurka o rezygnacji z funkcji Wiceprezesa Zarządu ING Banku Śląskiego S.A., z dniem 16 marca 2009 r. Rezygnacja związana jest z przejściem do pracy w strukturach Bankowości Detalicznej Grupy ING w Azji.

Zmiana ratingu

W dniu 28 stycznia 2009 roku uległy zmianie ratingi ING Banku Śląskiego S.A. („ING BSK”) nadane przez agencje ratingowe Fitch Ratings Ltd. („Fitch”) oraz Moody’s Investors Service Ltd. („Moody’s”).

Na dzień emisji raportu ratingi nadane przez agencję Fitch Ratings Ltd. kształtują się na następującym poziomie:

- rating podmiotu (Long-term IDR): „A+” – zmiana z poziomu „AA-”
- perspektywa ratingu podmiotu: „stabilna” – zmiana z „negatywnej”
- rating krótkoterminowy (Short-term IDR): „F1” – zmiana z poziomu „F1+”
- rating indywidualny „C” – podtrzymany
- rating wsparcia „1” – podtrzymany

Na dzień emisji raportu ratingi nadane przez agencję Moody's Investors Service Ltd. kształtują się na następującym poziomie:

- depozyty długoterminowe w walucie krajowej: „A2” – zmiana z poziomu „A1”
- depozyty długoterminowe w walucie obcej: „A2” – rating podtrzymany
- depozyty krótkoterminowe: „Prime-1” – rating podtrzymany
- rating siły finansowej: „D+” - podtrzymany
- perspektywa ratingu siły finansowej: „stabilna” – niezmienną

Zmiana ratingów Banku dokonana 28 stycznia 2009 r. przez obie agencje wynika przede wszystkim ze zmiany ratingów dla Grupy ING oraz jej podmiotów, m. in. dla dominującego akcjonariusza ING BSK, tj. banku ING Bank N.V. („ING Bank N.V.”). Rating podmiotu nadany przez agencję Fitch dla ING Bank N.V. kształtuje się na poziomie „AA-” (zmiana z poziomu „AA”) z perspektywą stabilną (zmiana z negatywnej). Rating długoterminowy („long-term senior debt rating”) dla ING Bank N.V. nadany przez agencję Moody's to „Aa3” (zmiana z poziomu „Aa2”), natomiast rating siły finansowej kształtuje się na poziomie „C+” (zmiana z „B-”).

Sprzedaż i kupno euroobligacji

W styczniu 2009 roku Bank dokonał sprzedaży euroobligacji zaklasyfikowanych na dzień 31 grudnia 2008 roku do portfela FVO. Wartość nominalna sprzedanych euroobligacji wyniosła 417 mln EUR. Transakcję sprzedaży przeprowadzono z niezależnym kontrahentem po cenach rynkowych.

Następnie Bank dokonał odkupu euroobligacji od niezależnego kontrahenta po cenach rynkowych. Po odkupie instrumenty te zostały zaklasyfikowane do portfela pożyczek i należności przy jednoczesnym utworzeniu na część z nich powiązania zabezpieczającego (FVH) wraz z posiadanymi przez Bank instrumentami IRS.

Wynik na transakcji sprzedaży i kupna euroobligacji był ujemny i wyniósł 533 tys. zł.

54. Zmiany w strukturze jednostki gospodarczej / grupy kapitałowej

W 2008 r. w strukturze Grupy nie odnotowano zmian.

W dniu 23 grudnia 2008 r. na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników spółki ING BSK Development Sp. z o.o. podjęta została uchwała w sprawie rozwiązania tej Spółki i postawienia jej w stan likwidacji począwszy od dnia 1 stycznia 2009 r.

W dniu 23 grudnia 2008 r. na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników spółki Centrum Banku Śląskiego Sp. z o.o. w likwidacji podjęta została uchwała w sprawie dalszego istnienia Spółki, mocą której Zgromadzenie Wspólników postanowiło uchylić z dniem 1 stycznia 2009 r. Uchwałę nr 2/2007 z dnia 23.11.2007 r. w sprawie rozwiązania Spółki, a tym samym wstrzymać jej likwidację i postanowić o dalszym istnieniu tej Spółki.

55. Zatwierdzenie sprawozdania

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało zatwierdzone na posiedzeniu Zarządu Banku w dniu 25 lutego 2009 r.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.

Wszystkie działania Grupy pociągają za sobą analizę, ocenę, akceptację oraz zarządzanie pewnymi rodzajami ryzyk lub ich kombinacją. Najważniejszymi rodzajami ryzyk, których źródło stanowią aktywa finansowe są: ryzyko kredytowe, ryzyko płynności oraz ryzyko rynkowe obejmujące ryzyko walutowe, ryzyko stopy procentowej oraz ryzyko cenowe. Poniżej przedstawiony jest opis zarządzania wszystkimi ryzykami, które są znaczące dla Grupy.

I. Zarządzanie ryzykiem kredytowym

1. Definicja ryzyka kredytowego

Ryzyko kredytowe to możliwość nie odzyskania należnych Grupie kwot z tytułu udzielonych produktów kredytowych i parakredytowych prowadząca w konsekwencji do nie uzyskania dochodu i/lub poniesienia straty finansowej.

Straty wynikające z działalności kredytowej są pochodną ryzyka oraz działań Banku zmierzających do ograniczenia tych strat. Bank oddziałuje na poziom strat poprzez poziom ryzyka, jakie akceptuje, kwotę ekspozycji na ryzyko, zabezpieczenie ponoszonego ryzyka oraz w przypadku, gdy ryzyko się zmaterializuje poprzez bezpośrednie działania ograniczające straty.

Z tego względu obszar zarządzania ryzykiem kredytowym obejmuje następujące elementy:

- identyfikację i ocenę ryzyka,
- pomiar i monitorowanie ryzyka,
- ograniczanie ryzyka i działania zapobiegawcze,
- rozwój narzędzi wspierających identyfikację i pomiar ryzyka,
- sposób finansowego pokrycia potencjalnych i faktycznych strat z tytułu ponoszonego ryzyka kredytowego.

Obszar zarządzania ryzykiem kredytowym dotyczy: przygotowania i wprowadzenia produktu kredytowego, całego procesu kredytowego i wszystkich jednostek zaangażowanych w te procesy.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe

	31.12.2008	31.12.2007
- Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	7 787 225	15 183 665
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	15 128 584	7 907 564
- Inwestycje	18 050 922	9 388 273
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	197 003	4 572
- Kredyty i inne należności udzielone klientom	25 742 839	16 379 138
- Należności prezentowane w innych aktywach	8 213	0
- Udzielone zobowiązania warunkowe, w tym:	14 100 914	12 833 876
- limity na kartach kredytowych	685 445	590 568
- niewykorzystane linie kredytowe	9 300 616	6 615 924
- niewykorzystane kredyty w rachunku bieżącym	1 280 767	2 334 841
- gwarancje i akredytywy	2 797 993	2 079 315
- depozyty do wydania	36 093	1 213 228
Razem	81 007 487	61 697 088

2. Struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem

Struktura organizacyjna Banku obejmuje w ramach zarządzania ryzykiem kredytowym następujące jednostki organizacyjne:

- Radę Nadzorczą Banku,
- Zarząd Banku wraz z Komitetem Polityki Kredytowej zatwierdzające w ramach swoich kompetencji określone wewnętrzne akty normatywne z obszaru ryzyka kredytowego,
- Departament Polityki Kredytowej, Procedur i Projektów Strategicznych,
- Departament Modelowania, Monitorowania i Raportowania Ryzyka,
- Departament Zarządzania i Zatwierdzania Transakcji Klientów Strategicznych i Ryzyka Kraju,
- Departament Zarządzania i Zatwierdzania Transakcji Klientów Północ,
- Departament Zarządzania i Zatwierdzania Transakcji Klientów Południe,
- Departament Zarządzania Kredytowym Ryzykiem Detalicznym,
- Departament Monitoringu i Restrukturyzacji,
- Departament Kredytów Zwiększonego Ryzyka,
- Departament Inspekcji Ryzyka Kredytowego,
- jednostki operacyjne oraz analitycy kredytowi,
- Departament Audytu Wewnętrznego.

Misją tych jednostek jest zapewnienie właściwej równowagi pomiędzy celami komercyjnymi Grupy i akceptowalnym przez Grupę poziomem „apetytu na ryzyko” przy uwzględnieniu aktualnych realiów ekonomicznych.

Cel ten jest osiągany poprzez następujące działania:

- opracowanie zasad polityki kredytowej oraz procesów i procedur dla celów akceptacji dopuszczalnego poziomu ryzyka kredytowego wobec przedsiębiorców i kontrahentów, wsparcie rozwoju narzędzi służących identyfikacji i pomiarowi ryzyka, egzekwowanie wykonania decyzji kredytowych, tworzenie rezerw na ryzyko kredytowe oraz inicjowanie koniecznych zmian w zarządzaniu procesem kredytowym,
- przeprowadzanie analizy kredytowej i podejmowanie decyzji kredytowych,
- zwiększanie wśród pracowników Banku świadomości ryzyka kredytowego i kontrahenta w celu jego ograniczania,
- zarządzanie trudnymi kredytami zorientowane na minimalizację ryzyka i strat Banku,
- niezależną i obiektywną ocenę skuteczności, adekwatności i efektywności działania jednostek kredytujących oraz oceniających ryzyko kredytowe dzięki regularnym inspekcjom w tych jednostkach.

Funkcje komercyjne są oddzielone od oceny ryzyka transakcji i ryzyka klienta (zasada „dwóch par oczu”).

Poniżej przedstawiono bardziej szczegółowo zakresy zadań poszczególnych jednostek organizacyjnych w ramach procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w ING Banku Śląskim S.A.

2.1 Rada Nadzorcza

Rada Nadzorcza dokonuje okresowej oceny realizacji przez Zarząd założeń oraz strategii zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku.

2.2 Zarząd

Zarząd ING Banku Śląskiego S.A.:

- zatwierdza Politykę Kredytową określającą strategiczne podejście do podejmowania ryzyka kredytowego oraz jego akceptowalny poziom,
- powołuje i zatwierdza skład Komitetu Polityki Kredytowej, za pośrednictwem którego sprawuje ciągły nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem kredytowym.
- okresowo, ale nie rzadziej niż raz w roku, informuje Radę Nadzorczą Banku o poziomie i profilu ryzyka oraz zmianach w Polityce Kredytowej.
- aktywnie wspiera wdrażanie i realizację Polityki Kredytowej poprzez indywidualne działania Członków Zarządu sprawujących nadzór nad podległymi obszarami. W skład zarządu wchodzi Członek odpowiedzialny za Pion Zarządzania Ryzykiem, który ponosi odpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem kredytowym i rynkowym.
- dokonuje przeglądu skuteczności metod identyfikacji ekspozycji kredytowych, które utraciły wartość oraz ustalania wysokości odpisów z tego tytułu oraz ocenia adekwatność i wrażliwość wykorzystywanych metod na zmiany warunków zewnętrznych.
- dokonuje przeglądu procesów i sposobu monitorowania jakości ekspozycji kredytowych.

2.3 Komitety

W Banku funkcjonują następujące stałe Komitety, których kompetencje obejmują obszary związane z ryzykiem kredytowym:

- Komitet Polityki Kredytowej (KPK), którego podstawowym celem jest nadzorowanie realizacji i kontrola przestrzegania przez jednostki organizacyjne ING Banku Śląskiego S.A. „Zasad polityki kredytowej”,
- Komitety Kredytowe:
 - ING Banku Śląskiego S.A. (Komitet Kredytowy Banku),
 - Restrukturyzacyjny.

W obszarze klientów strategicznych podejmowanie decyzji następuje na w trybie dwuosobowym przez osoby upoważnione przez KPK.

2.4 Pion Zarządzania Ryzykiem Kredytowym i Zarządzania Ryzykiem Rynkowym

W strukturze organizacyjnej Banku jest wydzielony Pion Zarządzania Ryzykiem Kredytowym i Zarządzania Ryzykiem Rynkowym.

Misją Pionu Zarządzania Ryzykiem Kredytowym i Zarządzania Ryzykiem Rynkowym jest utrzymanie odpowiedniego poziomu ryzyka kredytowego i rynkowego w Banku.

Pion kierowany jest przez Dyrektora Banku, podległego i raportującego do Członka Zarządu odpowiedzialnego za ryzyko banku.

Dyrektor Banku (Pionu) nadzoruje między innymi departamenty, których obszar kompetencyjny obejmuje systemowe zarządzanie kredytowym ryzykiem korporacyjnym Banku.

W odniesieniu do departamentu odpowiedzialnego za zarządzanie kredytowym ryzykiem detalicznym (Departament Zarządzania Kredytowym Ryzykiem Deticznym) raportowanie następuje bezpośrednio do Członka Zarządu odpowiedzialnego za ryzyko banku.

W ramach powyższych departamentów funkcjonują jednostki/zespoły odpowiedzialne za politykę i procedury, badanie i modelowanie ryzyka kredytowego oraz monitoring i raportowanie portfelowego ryzyka kredytowego.

Zadania poszczególnych Departamentów uczestniczących w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym są następujące:

2.5 Departament Polityki Kredytowej, Procedur i Projektów Strategicznych

- opracowywanie skutecznych systemów zarządzania ryzykiem kredytowym poprzez stałe utrzymywanie i rozbudowę zasad polityki kredytowej oraz opis procesów i procedur celem zapewnienia właściwej równowagi pomiędzy aktualnymi celami komercyjnymi ING Banku Śląskiego S.A. i odpowiednim poziomem świadomości / apetytu na ryzyko zważywszy na rzeczywistość rynkową w Polsce.
- zapewnienie skutecznego i odpowiadającego aktualnym warunkom funkcjonowania obszaru zarządzania ryzykiem i procesami poprzez zarządzanie, uczestnictwo w projektach, projektowanie organizacji, przegląd procesów, reagowanie na potrzeby front office, operacji, realizację wniosków Zarządu i Centrali Grupy ING.

2.6 Departament Modelowania, Monitorowania i Raportowania Ryzyka

- definiowanie i przegląd sprawozdawczości zarządczej w obszarze ryzyka,
- wspieranie procesu zarządzania ryzykiem kredytowym i ryzykiem kontrahenta poprzez opracowywanie narzędzi służących identyfikacji i pomiarowi ryzyka, monitoringowi i sprawozdawczości w zakresie jakości portfela kredytowego, udzielanie rekomendacji odnośnie rezerw na ryzyko kredytowe; wspieranie jednostek zarządzania ryzykiem kredytowym i ryzykiem kontrahenta w zakresie przepisów prawa i administracyjnym.

2.7 Departament Zarządzania i Zatwierdzania Transakcji Klientów Strategicznych i Ryzyka Kraju / Departament Zarządzania i Zatwierdzania Transakcji Klientów Północ / Departament Zarządzania i Zatwierdzania Transakcji Klientów Południe

- zarządzanie ryzykiem kredytowym związanym z finansowaniem klientów poprzez zapewnianie doradztwa z zakresu ryzyka w procesie podejmowania decyzji kredytowych, egzekwowania realizacji decyzji kredytowych, rekomendowania wymaganych zmian w zarządzaniu procesem kredytowym,
- zapewnienie istotnych danych dla zasad polityki kredytowej oraz procesów i procedur celem zatwierdzania akceptowalnego poziomu ryzyka klienta,
- zwiększenie świadomości ryzyka kredytowego i ryzyka kontrahenta wśród pracowników Banku celem ograniczenia tych rodzajów ryzyka,
- rekomendowanie poziomu rezerw i koniecznych zmian w zarządzaniu procesami kredytowymi definiowaniu produktów, polityce kredytowej celem redukcji ryzyka.

2.8 Departament Zarządzania Kredytowym Ryzykiem Detalicznym

- zarządzanie ryzykiem poprzez: pomiar poziomu ryzyka, określanie kryteriów akceptacji ryzyka, monitorowanie jakości portfela kredytowego, wycenę potencjalnych strat, rekomendowanie rezerw finansowych i koniecznych zmian w zarządzaniu procesem kredytowym, definicji produktów, polityce kredytowej w celu zmniejszenia ryzyka,
- szacowanie bieżącego i przewidywanego poziomu ryzyka na potrzeby ustalania apetytu na ryzyko,
- rozwój i aktualizacja modeli kalkulacji zdolności kredytowej,
- inicjowanie przygotowania i aktualizacji statystycznych modeli akceptacyjnych (kart scoringowych dla kredytów detalicznych) oraz ich wdrażanie,
- opracowywanie i wdrażanie zasad tworzenia odpisów na należności dotknięte utratą wartości.
- zwiększanie wśród pracowników Banku świadomości ryzyka kredytowego, możliwości i metod jego ograniczania.

2.9 Departament Monitoringu i Restrukturyzacji

- zarządzanie trudnymi kredytami detalicznymi w celu minimalizacji ryzyka kredytowego i strat Banku dla wszystkich segmentów detalicznych poprzez prowadzenie akcji windykacyjnych dla klientów z zaległościami.
- współpraca z Departamentem Zarządzania Kredytowym Ryzykiem Detalicznym w celu identyfikacji negatywnych trendów oraz segmentów w kredytowych portfelach detalicznych.
- nadzór nad zewnętrznymi podmiotami oraz kancelariami prawnymi prowadzącymi windykację dłużników.

2.10 Departament Kredytów Zwiększonego Ryzyka

- zarządzanie trudnymi kredytami (korporacyjnymi) zorientowane na minimalizację ryzyka i strat Banku wynikających z portfela zaangażowań nieregularnych.
- współpraca z regionalnymi Wydziałami Zarządzania Ryzykiem (WZR) i jednostkami sprzedaży w zakresie windykacji i restrukturyzacji trudnych kredytów.
- nadzór funkcjonalny nad regionalnymi Wydziałami Zarządzania Ryzykiem (WZR) w zakresie restrukturyzacji i windykacji trudnych kredytów.

2.11 Departament Inspekcji Ryzyka Kredytowego

- okresowa weryfikacja dokumentacji kredytowej i ocenianie funkcjonowania procesu kredytowego w ING Banku Śląskim S.A., na poziomie front-office i back-office (możliwość rekomendowania do Komitetu Polityki Kredytowej zmian w obecnie funkcjonujących politykach i procesach),
- analizowanie wybranych kredytów i adekwatności lokalnego zarządzania ryzykiem podczas regularnych inspekcji w jednostkach organizacyjnych Banku;
- identyfikacja obszarów mogących stanowić ewentualny problem oraz reagowanie na sygnały płynące z organizacji;
- kontrola przestrzegania kryteriów zatwierdzania transakcji, procesu uruchamiania kredytów, zachowań/statystyk w zakresie spłat, statystyk nieterminowych spłat, adekwatności monitorowania zaangażowań i kategorii ryzyka, prawidłowości wprowadzonych danych kredytowych w systemie informatycznym i odzyskiwania należności.

2.12 Jednostki operacyjne oraz analitycy kredytowi

- tworzą bazę wiedzy eksperckiej na temat charakterystyki ryzyka klientów.

2.13 Departament Audytu Wewnętrznego (DAW)

Podstawową misją DAW jest dostarczenie Zarządowi Banku niezależnej i obiektywnej oceny na temat adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej Banku, zapewniającej ujawnianie słabych stron bądź luk w jego organizacji i funkcjonowaniu.

Lokalny Departament Audytu Wewnętrznego przeprowadza regularne audyty ram Modelu Ładu Korporacyjnego, polityki i procedur ryzyka kredytowego. Jego spostrzeżenia (łącznie z proponowanymi zmianami do polityki i procedur) przekształcane są w wykaz działań, jakie powinny zostać wykonane przed zatwierdzeniem przez Komitet Polityki Kredytowej.

Nadrzędnym celem DAW jest wskazywanie na istniejące w działalności Banku ryzyka oraz ocena i proponowanie działań prowadzących do lepszej kontroli i zarządzania tymi ryzykami. Poprzez swoją

działalność DAW przyczynia się do usprawnienia organizacji i zarządzania Bankiem oraz osiągnięcia założonych przez Bank celów.

Zakres prac DAW obejmuje całokształt działalności prowadzonej przez ING Bank Śląski S.A., wszystkie komórki i jednostki organizacyjne Banku, jak również jednostki organizacyjne grupy kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A..

3. Ustalenie struktury autoryzacji decyzji w procesie kredytowym

Kompetencje decyzyjne w indywidualnych sprawach kredytowych (komitety kredytowe poszczególnych szczebli) oddzielone są od decyzji w sferze polityki kredytowej i zarządzania ryzykiem.

W procesie kredytowym decyzje kredytowe dotyczące portfela regularnego podejmowane są w trybie dwuosobowym (SAP) z uwzględnieniem zasad podejmowania decyzji kredytowych, określonych w Instrukcji Kredytowej. Wyjątki dotyczą niektórych klientów korporacyjnych w przypadku których:

- decyzję podejmuje Komitet Kredytowy Banku – dotyczy to największych ekspozycji kredytowych, określonych w Instrukcji Kredytowej
- decyzję podejmuje się jednoosobowo – dotyczy to tzw. „Szybkiej Ścieżki Kredytowej”.

Poziom kompetencyjny skorelowany jest z poziomem ryzyka kredytowego wynikającym z ryzyka klienta i transakcji. Wraz ze wzrostem ryzyka kredytowego decyzje podejmowane są przez osoby, które ze swej natury posiadają więcej doświadczenia, a zatem umiejętności szerokiego i wnikliwego identyfikowania ryzyka.

Rozwiązania w zakresie określania szczebla kompetencyjnego w odniesieniu do decyzji kredytowych dla ekspozycji kredytowych dla portfela regularnego oparte są na wyznaczonej klasie ryzyka klienta oraz:

- poziomie łącznego zaangażowania Grupy ING Banku Śląskiego SA, wobec dłużnika oraz podmiotów wchodzących w skład grupy kapitałowej (w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 44 Ustawy z dnia 29.09.1994 r. o rachunkowości), do której należy również dłużnik oraz podmiotów z nim powiązanych osobowo przez małżonków (dotyczy to wyłącznie sytuacji, gdy finansowany jest przedsiębiorca-osoba fizyczna),
- przedmiotu danej decyzji kredytowej.

4. Podejście do zarządzania ryzykiem kredytowym klientów korporacyjnych

4.1. Przeglądy i ocena ryzyka kredytowego

Funkcje komercyjne, realizujące działania skutkujące powstaniem ryzyka kredytowego, są oddzielone od procesu oceny ryzyka transakcji i ryzyka klienta (zasada „dwóch par oczu”). Ocena ryzyka kredytowego (Menedżer Ryzyka) przeprowadzana jest w oparciu o zasadę oddzielenia od funkcji komercyjnych (Doradca klienta).

W procesie określania klasy ryzyka i ustalania ratingu uczestniczą: Właściciel Ratingu (Doradca klienta) oraz Menedżer Ryzyka.

Właściciel Ratingu dokonuje wprowadzenia danych finansowych dotyczących klienta i ponosi wyłączną odpowiedzialność za prawidłowość określenia klasy ryzyka (ratingu) oraz dokonywanie przeglądów ratingu.

W danym momencie może być tylko jeden Właściciel Ratingu wobec danego Kredytobiorcy. W przypadku kredytobiorców posiadających klasę ryzyka od 18 do 22 Właścicielem Ratingu może zostać również jednostka zajmująca się restrukturyzacją kredytu.

Właściciel Ratingu, z wykorzystaniem modelu dedykowanego dla docelowej grupy klientów, określa propozycję ratingu. Istnieje możliwość odstąpienia od zastosowania modelu dedykowanego dla danego typu podmiotu, pod warunkiem przedstawienia pisemnego uzasadnienia.

Rating ostateczny jest określany przez Menedżera Ryzyka, a w przypadku zgłoszenia apelacji – przez Sędziego Apelacyjnego.

Menedżer Ryzyka jest odpowiedzialny za:

- zweryfikowanie poprawności zastosowania odpowiedniego modelu ratingowego w przypadku danego kredytobiorcy,
- zweryfikowanie prawidłowości wprowadzonych danych finansowych i niefinansowych,
- dokonanie oceny jakości danych finansowych, które nie podlegały audytowi,
- określanie ratingu ostatecznego.

Wyniki zastosowania określonych modeli mogą podlegać arbitralnym korektom, poprzez ustalanie docelowych klas ratingowych w procesie tzw. apelacji.

Ustalanie ratingu w procesie apelacji może być rozpoczęte w przypadku występowania różnicy jednej klasy ryzyka (zarówno w górę jak i w dół) pomiędzy klasą ryzyka proponowaną przez model ratingowy, a propozycją osoby zgłaszającej wniosek o apelację ratingu.

Zgłoszenie apelacji ratingu następuje, gdy:

- model ratingu nie jest odpowiedni dla Kredytobiorcy,
- pojawiły się okoliczności, które być może nie zostały (jeszcze) ujęte w modelu ratingu, ale które mogą wywierać (zazwyczaj negatywny) wpływ na ocenę zdolności do spłaty kredytu przez Kredytobiorcę, w szczególności:
 - klient nie spłacił lub można przypuszczać, że nie spłaci zobowiązań finansowych którejkolwiek stronie,
 - wystąpiły poważne zakłócenia działalności klienta,
 - pojawiły się zmiany w ustawodawstwie, która mogą wywrzeć znaczący wpływ na wyniki finansowe klienta.

W ING Banku funkcjonuje scentralizowany system informatyczny wspierający proces oceny ryzyka kredytowego, wykorzystywanego w całej Grupie ING, zapewniający między innymi centralne gromadzenie ocen ratingowych klientów.

4.2. Częstotliwość przeglądów oraz ewentualnych aktualizacji nadanych ratingów

Przegląd ratingu może być przeprowadzany wyłącznie przez właściciela ratingu. W przypadku dokonywania przeglądu ratingu obowiązują następujące zasady:

- rating musi być poddawany przeglądowi w cyklu przynajmniej rocznym. Rating jest uważany za przeterminowany po upływie 12 miesięcy od daty ostatniego zatwierdzenia ratingu,
- właściciel ratingu podejmuje odpowiednie działania w celu przeprowadzenia przeglądu albo dąży do unieważnienia ratingu, jeżeli Bank zakończył relacje z kredytobiorcą i nie występuje już żadne ryzyko kredytowe. Okresowy przegląd ratingu powinien zostać przeprowadzony przez właściciela ratingu w przypadku, gdy wartość jednego lub kilku czynników ryzyka uległa istotnej zmianie. Okoliczności wymagające dokonania ponownego przeglądu ratingu obejmują np. zmianę ratingu ryzyka podmiotu dominującego lub zmianę jednego z czynników jakościowych w modelu ryzyka,
- w przypadku braku przeprowadzonego przeglądu ratingu do końca 18 miesiąca od daty ostatniego zatwierdzenia ratingu, następuje jego automatyczne wygaśnięcie.

4.3. Ustalenie limitów koncentracji

Celem ograniczenia ryzyka koncentracji, Bank przestrzega określonych w Art. 71 Ustawy Prawo Bankowe następujących limitów zaangażowań:

- limit 20% funduszy własnych Banku - w odniesieniu do podmiotów powiązanych z Bankiem,
- limit 25% funduszy własnych Banku - w stosunku do pozostałych podmiotów,
- limit 800% funduszy własnych Banku - dla łącznej sumy “dużych” zaangażowań, tzn. których wartość przekracza 10% funduszy własnych Banku.

Ponadto, zgodnie z zaleceniami ustawowymi i rekomendacjami Nadzoru Bankowego, Bank ustala wewnętrzne limity dotyczące koncentracji w odniesieniu do branż, przyjmowanych form zabezpieczeń oraz na bieżąco monitoruje zjawisko koncentracji w obszarach geograficznych swej działalności (Regionach).

Wyznaczanie ustawowych limitów koncentracji Bank realizuje w cyklach miesięcznych. Na podstawie zweryfikowanych danych przygotowana jest informacja obejmująca aktualne stany funduszy własnych Banku oraz wysokości poszczególnych limitów ustawowych. Informacja przekazywana jest zainteresowanym jednostkom Banku, wśród których znajdują się m.in.: Centra Bankowości Korporacyjnej, Oddziały regionalne, Departamenty Pionu Kredytowego, Pionu Ryzyka oraz Departament Rewizji. Oddziały regionalne prowadzą redystrybucję otrzymanej informacji do podległych im jednostek.

Bank monitoruje wykorzystanie limitów, sporządzając zestawienie klientów i grup klientów powiązanych oraz odnosząc ich aktualne zaangażowanie do wysokości obowiązujących limitów.

Na poziomie operacyjnym, kontrola zachowania limitów koncentracji odbywa się zarówno na etapie opracowywania wniosków kredytowych, zatwierdzania konkretnych transakcji oraz w procesie okresowych przeglądów zaangażowań.

Największe zaangażowania Banku (przekraczające 10% funduszy własnych)

	zaangażowanie w mln PLN	
	31.12.2008	31.12.2007
Klient 1 (grupa)	2 384,4	1 133,3
Klient 2	800,4	410,2
Klient 3 (grupa)	736,8	484,1
Klient 4 (grupa)	725,4	363,4
Klient 5	617,0	0,0
Klient 6	534,3	427,3
Klient 7 (grupa)	509,9	362,4
Klient 8	501,0	300,8
Klient 9 (grupa)	411,4	0,0
Klient 10	367,1	335,3
Klient 11	0,0	276,6
Klient 12	0,0	351,5

W celu uniknięcia nadmiernej koncentracji ryzyka kredytowego w branżach, Bank na bieżąco monitoruje zaangażowania w poszczególnych sektorach gospodarki. Na podstawie przeprowadzanych analiz określa on pożądane kierunki, w których zaangażowanie Banku powinno się zwiększać, oraz sektory o niekorzystnych perspektywach rozwojowych, w których zaangażowanie powinno być zmniejszane.

Realizacja powyższych zadań opiera się m.in. na ustalaniu limitów dla grupy branż o istotnym udziale w portfelu Banku, tj. których łączny udział w stosunku do całego portfela kredytowego oscyluje w

granicach 60%, zaś jednostkowo udział branży w portfelu korporacyjnym przekracza 5%. Ustalanie limitów dla branż leży w kompetencjach Komitetu Polityki Kredytowej.

Koncentracja zaangażowań wobec klientów korporacyjnych w branży gospodarki narodowej

branża	zaangażowanie (bilansowe i pozabilansowe)			
	31.12.2008		31.12.2007	
	kwota zaangażowania w mln PLN	udział w zaangażowaniu ogółem	kwota zaangażowania w mln PLN	udział w zaangażowaniu ogółem
pośrednictwo finansowe	4 026,8	14,1%	3 234,2	14,8%
handel hurtowy	3 698,9	12,9%	2 885,2	13,2%
budownictwo	1 795,7	6,3%	1 382,5	6,3%
obsługa nieruchomości	1 581,2	5,5%	1 499,6	6,9%
handel detaliczny	1 441,0	5,0%	1 038,5	4,7%
pozostała działalność związana z prowadzeniem interesów	1 314,8	4,6%	798,5	3,6%
produkcja artykułów spożywczych i napojów	1 186,1	4,1%	1 273,5	5,8%
przemysł energetyczny	1 132,6	4,0%	930,0	4,3%
administracja publiczna i obrona narodowa	1 114,3	3,9%	714,9	3,3%
przemysł paliw	943,9	3,3%	529,1	2,4%
przemysł tytoniowy	915,3	3,2%	347,7	1,6%
produkcja metalowych wyrobów gotowych	762,4	2,7%	468,9	2,1%
sprzedaż, naprawa i obsługa pojazdów mechanicznych	746,4	2,6%	508,2	2,3%
wynajem sprzętu	744,2	2,6%	0,0	0,0%
przemysł maszynowy	648,6	2,3%	707,5	3,2%
poczta i telekomunikacja	605,0	2,1%	464,1	2,1%
pozostały przemysł surowców niemetalicznych	603,5	2,1%	495,9	2,3%
produkcja chemikaliów, wyrobów chemicznych	528,9	1,9%	415,9	1,9%
przemysł gumowy	474,2	1,7%	423,6	1,9%
produkcja metali	355,9	1,2%	413,1	1,9%
przemysł drzewny i papierniczy	339,8	1,2%	233,6	1,1%
działalność pomocnicza dla transportu	303,7	1,1%	103,8	0,5%
rolnictwo, leśnictwo i rybactwo	294,5	1,0%	341,9	1,6%
pozostałe branże	3 021,5	10,6%	2 673,8	12,2%
Razem	28 579,2	100,0%	21 884,0	100,0%

Monitorowanie ryzyka koncentracji zaangażowań z punktu widzenia obszarów geograficznych jest realizowane na podstawie istniejącego podziału regionalnego sieci oddziałów. Dla kontroli zjawiska koncentracji w Regionach, przyjmuje się wskaźnik graniczny na poziomie 20% portfela ogółem Banku. Przekroczenie tego wskaźnika może stanowić sygnał do ustalenia limitu geograficznego.

Ponieważ koncentracja geograficzna jest niewielka i nie powoduje wzrostu ryzyka kredytowego, w ING Banku Śląskim dotychczas nie zaistniała potrzeba wyznaczenia limitów geograficznych.

Uwzględniając potencjalny poziom ryzyka Bank wprowadził limity w obszarze kredytów hipotecznych zgodnie z Rekomendacją S Komisji Nadzoru Bankowego dla:

- kredytów udzielanych z niskim wkładem własnym (ubezpieczonych),
- nowoudzielanych kredytów indeksowanych kursem waluty,
- kredytów zabezpieczonych hipotecznie,
- kredytów na cele mieszkaniowe.

Przestrzeganie ustawowych i wewnętrznych norm koncentracji jest przedmiotem miesięcznego raportu z obszaru ryzyka, przekazywanego Zarządowi Banku, KPK oraz Dyrektorom Oddziałów Regionalnych. Okresowo jest on również prezentowany Radzie Nadzorczej Banku.

W ciągu roku 2008 nie wystąpiły przekroczenia limitów koncentracji zaangażowań.

4.4. Zabezpieczenia i inne formy ograniczania ryzyka kredytowego

Chociaż zabezpieczenia są istotnym czynnikiem ograniczania ryzyka kredytowego, polityką Grupy jest udzielanie kredytów w wysokości i na warunkach umożliwiających regularne spłaty bez konieczności odzyskiwania należności z zabezpieczeń.

Bank przyjmuje wszystkie dopuszczalnie prawne formy zabezpieczeń, przy czym, na wybór zabezpieczenia w konkretnych przypadkach wpływają różne czynniki, w tym w szczególności:

- możliwość klienta w zaoferowaniu określonych zabezpieczeń,
- rodzaj i okres ekspozycji,
- poziom ryzyka klienta,
- poziom ryzyka transakcji,
- płynność oferowanego zabezpieczenia (możliwość szybkiego spieniężenia),
- wartość zabezpieczenia.

Polityka Zabezpieczeń Banku zawiera m.in.:

- wskazuje kryteria dotyczące uznawania zabezpieczeń w procesie kalkulacji wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe,
- określa generalne zasady, którymi Bank kieruje się przy wyborze zabezpieczeń, z uwzględnieniem poziomu akceptowalnego ryzyka kredytowego,
- dostosowanie do procedur dotyczących zabezpieczeń do wymagań nowych modeli LGD zgodnych z zaawansowaną metodą wewnętrznych ratingów (tzw. AIRB).

Ponadto Polityka Zabezpieczeń Banku uwzględnia szczególnie te aspekty Uchwały KNB 1/2007, które dotyczą kwestii zastosowania modeli LGD, pewności prawnej zabezpieczeń i ich monitorowania.

Opracowane modele LGD dla aktywów korporacyjnych bazują na statystycznie oszacowanych wskaźnikach odzysku w poszczególnych grupach zabezpieczeń. Szacunki te opierają się na analizie

obserwacji historycznych procesów odzysków zanotowanych w Banku. Stopy odzysku poszczególnych zabezpieczeń determinują ich wartość godziwą.

Stopa odzysku danego zabezpieczenia jest uzależniona zarówno od charakterystyki przedmiotu zabezpieczenia jaki i od prawnej formy jego ustanowienia i aktualnej skutecznej realizacji tego zabezpieczenia przez Bank. Na ostateczny poziom odzysku mają wpływ także koszty windykacji i koszty utrzymywania należności nieregularnych w księgach banku (do czasu odzyskania lub umorzenia należności).

Oprócz klasycznych form zabezpieczenia (rzeczowych i osobistych) Bank stosuje dodatkowe instrumenty ograniczania ryzyka utraty należności w formie dodatkowych warunków / klauzul w umowach kredytowych (covenants). W ramach podstawowych typów „covenants” Bank stosuje klauzule ochronne oraz finansowe. O zakresie stosowania konkretnych klauzul lub ich kombinacji decydują: długość okresu kredytowania, rodzaj oferowanego produktu kredytowego, specyfika formy organizacyjno – prawnej lub przedmiotu działalności kredytobiorcy, kategoria ryzyka klienta. Wprowadzenie pewnych klauzul do umów kredytowych umożliwia czasami rezygnację z części lub całości prawnych zabezpieczeń.

Struktura poszczególnych grup zabezpieczeń jest zdywersyfikowana. Największy udział posiadają następujące zabezpieczenia:

- poręczenia i gwarancje korporacyjne - w ramach tej grupy zabezpieczeń, znajdują się poręczyciele różnych branż , o zróżnicowanej sytuacji ekonomiczno-finansowej. Nie stwarza to zatem znaczącego ryzyka w zakresie koncentracji. W sytuacji przyjmowania określonego odzysku zabezpieczenia, większego od 0% , konieczne jest zbadanie sytuacji ekonomiczno-finansowej poręczyciela oraz ustalenie kategorii ryzyka na poziomie inwestycyjnym lub spekulacyjnym.
- hipoteki - udział ten wynika z faktu, że hipoteki zazwyczaj zabezpieczają kredyty inwestycyjne długoterminowe. Ponadto, hipoteki są głównym zabezpieczeniem kredytów na finansowanie nieruchomości komercyjnych.

Zabezpieczenia przyjęte od klientów korporacyjnych według wartości godziwej w podziale na główne rodzaje zabezpieczeń

Rodzaj zabezpieczenia	Wartość godziwa zabezpieczeń w mln PLN
	31.12.2008
Hipoteki	2 408,2
Zastawy	955,7
Gwarancje, w tym:	778,5
- gwarancje bankowe	65,2
- gwarancje rządowe	35,2
Zabezpieczenia na środkach pieniężnych	244,3
Cesje wierzytelności	134,5
Razem	4 521,2

4.5. Ustalenie metodologii klasyfikowania ekspozycji

Przesłanki utraty wartości należności kredytowej

Zdarzenia stanowiące przesłanki utraty wartości to zdarzenia, które miały miejsce w stosunku do aktywa lub grupy aktywów finansowych mające negatywny wpływ na wysokość oczekiwanych przepływów pieniężnych. Przyjęta przez Bank lista przesłanek utraty wartości dla korporacyjnych należności kredytowych jest następująca:

- Upadłość/ Zagrożenie upadłością: Kredytobiorca został postawiony lub wkrótce zostanie postawiony (czy to przez Bank, stronę trzecią lub z własnej inicjatywy) w stan upadłości (bankructwa), co będzie skutkowało brakiem spłaty lub jej opóźnieniem;
- Opóźnienie w spłacie: Kredytobiorca zaprzestał spłacania kapitału lub odsetek/prowizji i opóźnienie w spłacie utrzymuje się przez:
 - Dla klientów korporacyjnych (oprócz instytucji finansowych) – więcej niż 90 dni;
 - Dla instytucji finansowych i rządów – 0 dni lub więcej; jednakże w tym przypadku stosuje się 14 dniowy okres wyjaśniający dla ustalenia czy brak spłaty był spowodowany czynnikami związanymi z pogorszeniem się standingu kredytowego instytucji finansowej, czy raczej przyczynami operacyjnymi. Opóźnienie w spłacie z przyczyn operacyjnych nie jest przesłanką utraty wartości.
- Bank ocenia, że kredytobiorca będzie miał trudności ze spłatą zadłużenia: Kredytobiorca boryka się z istotnymi trudnościami finansowymi do tego stopnia, że trudności te będą miały negatywny wpływ (z prawdopodobieństwem, co najmniej 50%) na przyszłe przepływy pieniężne z danej należności kredytowej (w ocenie tej brana jest pod uwagę perspektywa 1 roku);
- Restrukturyzacja należności kredytowej nie wynikająca ze względów komercyjnych: W związku z trudnościami finansowymi kredytobiorcy Bank dokonał restrukturyzacji zaangażowania kredytowego, udzielając kredytobiorcy udogodnień lub ustępstw, efektem których jest zmniejszenie wartości bieżącej oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu należności kredytowej do poziomu poniżej wartości bilansowej tej należności.

Stwierdzenie wystąpienia co najmniej jednej z wyżej wymienionych przesłanek świadczy o utracie wartości należności kredytowej (czyli o wystąpieniu tzw. impairment).

Wyznaczanie klasy ryzyka klienta w przypadku portfela regularnego

Każdy podmiot, wobec którego Bank posiada ekspozycję kredytową musi posiadać rating i jest on stosowany jednolicie w całym Banku. Integralną częścią procesu związanego z oceną ryzyka kredytowego banku związanego z ekspozycjami kredytowymi wobec klientów korporacyjnych jest wyznaczenie klasy ryzyka klienta.

W odniesieniu do ekspozycji wobec przedsiębiorców stosowana jest 22 stopniowa skala ratingowa, używana w całej Grupie ING, której klasy stanowią prezentację ryzyka związanego z dłużnikiem. Przypisanie do każdej z klas ryzyka klienta oparte jest na:

- modelu finansowym, wykorzystującym dane ze sprawozdań finansowych dłużnika,
- ocenie czynników jakościowych,
- standingu finansowym spółki-matki.

Klasy inwestycyjne (Investment grade) 1-10

Grupa klas inwestycyjnych obejmuje podmioty, które oceniamy jako podmioty obciążone relatywnie niskim ryzykiem, przy czym dokonując klasyfikacji ryzyka uwzględniamy zagrożenia wynikające z uwarunkowań otoczenia ekonomiczno-gospodarczego.

Klasy spekulacyjne (Speculative grade) 11- 17

Jest to grupa o stosunkowo dużej rozpiętości poziomów ryzyka, stąd charakterystyka skrajnych klas w ramach tej grupy jest bardzo zróżnicowana. Generalnie jednak możemy stwierdzić, że:

- podmioty z najlepszych klas w ramach tej grupy aktualnie wywiązują się ze swoich zobowiązań finansowych, jednak pokrycie obsługi długu (kapitału oraz odsetek) jest w dłuższym okresie czasu niepewne i w związku z tym margines bezpieczeństwa jest ograniczony, istnieje realne niebezpieczeństwo wzrostu ryzyka kredytowego z uwagi na niesprzyjające otoczenie gospodarcze lub niekorzystne warunki ekonomiczne;
- kredytobiorców klasyfikowanych do klas o największym ryzyku (najgorsze klasy z tej grupy) mogą charakteryzować niepewne perspektywy w zakresie dochodów, gorsza jakość aktywów oraz, w dłuższej perspektywie, ryzyko niedopasowania poziomu kapitałów oraz możliwość wystąpienia strat.

Klasy trudnych kredytów (Problem loan grade) 18- 22

Ta grupa klas ryzyka obejmuje Kredytobiorców, u których wystąpiły jednoznaczne oznaki istniejących problemów z obsługą zadłużenia lub, u których wystąpiła już sytuacja określana jako tzw. „default”.

Kredytobiorcy w tej grupie klas ryzyka (jak również ci spośród klasyfikowanych do klasy 17 lub lepszej, wobec których ekspozycje objęto regulacjami są klasyfikowani wyłącznie przez Jednostki Intensive Care zarządzające zaangażowaniem danego klienta.

W odniesieniu do klientów:

- z segmentu klientów strategicznych stosowany jest globalny model oceny ryzyka (PD) Grupy ING - dłużnik przypisywany jest jednej z 17 klas z przedziału 1-17,
- z segmentu klientów korporacyjnych (SME) stosowany jest lokalny model oceny ryzyka (PD), dłużnik przypisywany jest jednej z 9 klas z przedziału od 9 do 17.

Narzędzia do zarządzania kredytowym ryzykiem korporacyjnym

W latach 2007-2008 Bank podejmował szereg działań w obszarze zarządzania ryzykiem kredytowym w związku z wdrażaniem Uchwały KNB 1/2007 w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych, wprowadzającej postanowienia Dyrektywy CRD odnośnie adekwatności kapitałowej banków zgodnej z Nową Umową Kapitałową (NUK). W ślad za decyzją Grupy ING o zaimplementowaniu zaawansowanej metody wewnętrznych ratingów (AIRB) opracowano i wdrożono modele (lokalne i globalne) podstawowych parametrów ryzyka:

- PD (prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania),
- LGD (straty dla banku wynikającej z niewykonania zobowiązania przez klientów),
- EAD (zaangażowania klienta wobec banku w momencie niewykonania zobowiązania)

dla różnych klas aktywów według wymagań metody AIRB.

Między innymi, dla zaangażowań wobec przedsiębiorstw funkcjonują w Banku następujące modele:

- Dla lokalnego segmentu klientów strategicznych, obejmującego firmy o rocznych przychodach powyżej 100 mln EUR:
 - Globalny model ratingowy (statystyczny model PD) Grupy ING,
 - Globalne modele LGD i EAD (modele hybrydowe statystyczno-eksperckie) zbudowane także na poziomie Grupy ING.

- Dla lokalnych segmentów firm średnich i dużych (klasa aktywów SME), obejmujących klientów o rocznych przychodach od 800 tys. do 100 mln EUR:
 - Lokalny model ratingowy PD (tzw. SME PD) - model zbudowany w banku dla polskich firm,
 - Lokalne modele LGD i EAD (modele hybrydowe statystyczno-eksperymentalne) zbudowane w banku na podstawie wewnętrznych danych z zastosowaniem metodologii Grupy ING.

Oprócz powyższych Bank stosuje także modele globalne dla ekspozycji wobec banków i innych instytucji finansowych oraz wobec rządów i jednostek samorządu terytorialnego.

Modele są wykorzystane do kalkulacji kapitału ekonomicznego, pozwalając na jego optymalizację. Przyczyniają się także do lepszej kwantyfikacji ryzyka kredytowego w portfelu banku. Na ich podstawie szacowane są m.in. rezerwy według MSSF, efektywność działania banku (RAROC, zysk ekonomiczny, zarządzanie wartością firmy) oraz ceny kredytów.

Bank wykorzystuje zaawansowane systemy informatyczne wspierające proces nadawania ocen ryzyka klientów i transakcji przy wykorzystaniu modeli ryzyka. Podstawowym narzędziem informatycznym do zarządzania ryzykiem kredytowym jest zintegrowane środowisko Grupy ING, które łączy w sobie wszystkie aplikacje potrzebne do pełnej realizacji wymogów NUK. Przy jego pomocy można efektywnie zarządzać ryzykiem na poziomie oddziału banku a nawet portfela pojedynczego opiekuna klienta.

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych według klas ryzyka

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	31.12.2008		31.12.2007	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
01	0,0	0,0	0,0	0,0
02	0,0	0,1	0,0	2,3
03	1 758,0	1 414,5	1 548,4	409,2
04	1,2	4,0	0,0	2,0
05	431,6	11,9	0,0	4,7
06	381,8	233,4	56,7	3,3
07	227,9	159,6	420,0	470,6
08	1 328,7	764,3	1 017,9	596,7
09	1 623,1	1 758,0	1 116,2	1 104,9
10	1 060,3	957,0	792,3	1 501,2
11	2 066,9	2 025,8	860,8	1 094,6
12	1 367,0	1 584,4	1 030,7	1 273,9
13	2 158,5	1 261,5	1 444,2	1 327,9
14	1 368,2	619,7	1 423,8	791,6
15	1 111,5	575,6	1 343,4	611,8
16	867,4	364,1	542,8	268,1
17	473,2	110,4	287,7	66,8
18	56,9	30,1	41,6	23,1
19	95,7	13,6	23,3	3,9
20	167,4	4,9	87,9	4,3
21	4,0	0,0	4,0	0,0
22	136,8	0,2	281,3	0,0
Razem	16 686,1	11 893,1	12 323,0	9 560,9

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych według okresów przeterminowania

ilość dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	31.12.2008		31.12.2007	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	16 301,3	11 885,8	11 929,4	9 542,3
1-30	143,4	6,9	40,8	14,6
31-60	15,7	0,0	28,2	4,0
61-90	14,4	0,4	16,3	0,0
91-180	54,5	0,0	22,1	0,0
181-365	34,0	0,0	19,9	0,0
>365	122,8	0,0	266,3	0,0
Razem	16 686,1	11 893,1	12 323,0	9 560,9

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych objęte odpisem na poniesione, lecz nieujawnione straty (IBNR*) według okresów przeterminowania

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	31.12.2008		31.12.2007	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	16 228,6	11 880,7	11 882,7	9 540,9
1-30	125,6	6,9	39,0	14,6
31-60	13,2	0,0	3,3	1,1
61-90	7,5	0,4	10,6	0,0
91-180	0,9	0,0	0,1	0,0
181-365	1,4	0,0	13,3	0,0
>365	0,7	0,0	0,8	0,0
Razem	16 377,9	11 888,0	11 949,8	9 556,6

*IBNR – Incurred But Not Reported

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych, w przypadku których indywidualnie wykazano utratę wartości (ISFA*)

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	31.12.2008		31.12.2007	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
20	147,4	1,8	75,8	3,0
21	3,9	0,0	0,0	0,0
22	103,3	0,1	195,0	0,0
Razem	254,6	1,9	270,8	3,0

*ISFA – Individually Significant Financial Assets

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych, w przypadku których indywidualnie wykazano utratę wartości (ISFA*) według okresów przeterminowania

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	31.12.2008		31.12.2007	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	64,2	1,9	41,4	0,0
1-30	14,4	0,0	0,8	0,0
31-60	0,1	0,0	22,3	3,0
61-90	4,6	0,0	0,0	0,0
91-180	51,2	0,0	17,5	0,0
181-365	27,1	0,0	4,5	0,0
>365	93,0	0,0	184,3	0,0
Razem	254,6	1,9	270,8	3,0

*ISFA – Individually Significant Financial Assets

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych objęte odpisem na należności indywidualnie nieznaczące (INSFA*) według klas ryzyka

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	31.12.2008		31.12.2007	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
20	20,0	3,1	12,1	1,4
21	0,1	0,0	4,0	0,0
22	33,5	0,1	86,3	0,0
Razem	53,6	3,2	102,4	1,4

*INSFA – Individually Not-Significant Financial Assets

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych objęte odpisem na należności indywidualnie nieznaczące (INSFA*) według okresów przeterminowania

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	31.12.2008		31.12.2007	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	8,5	3,2	5,2	1,4
1-30	3,4	0,0	1,0	0,0
31-60	2,4	0,0	2,6	0,0
61-90	2,3	0,0	5,7	0,0
91-180	2,4	0,0	4,5	0,0
181-365	5,5	0,0	2,2	0,0
>365	29,1	0,0	81,2	0,0
Razem	53,6	3,2	102,4	1,4

*INSFA – Individually Not-Significant Financial Assets

4.6. Restrukturyzacja zaangażowań kredytowych

W niektórych przypadkach, ING Bank Śląski S.A. współpracuje z kredytobiorcą oraz jego innymi wierzycielami (jeśli takowi istnieją), aby zrestrukturyzować działalność kredytobiorcy oraz jego zobowiązania finansowe w celu minimalizacji strat finansowych dla wszystkich wierzycieli, a w szczególności dla ING Banku Śląskiego S.A. Ten cel może zostać osiągnięty przy zastosowaniu wielu ścieżek dostępnych dla wierzycieli, najczęstsze z nich to:

- wydłużenie okresu spłat,
- sprzedaż aktywów,
- sprzedaż części działalności gospodarczej kredytobiorcy,
- umorzenie części zobowiązań finansowych,
- kombinacja powyższych.

Decyzja w zakresie rozpoczęcia procesu restrukturyzacji jest podejmowana jedynie po dokonaniu szczegółowej oceny wewnętrznej oraz po akceptacji przez odpowiedni (wewnętrzny) organ decyzyjny. Po pomyślnie zakończonym procesie restrukturyzacji, kredytobiorca z powrotem podlega standardowym procedurom monitoringu ryzyka kredytowego.

W ciągu 2008 roku ING Bank Śląski S.A. zrestrukturyzował zaangażowania kredytowe klientów korporacyjnych bez utraconej wartości, w łącznej wysokości 98,56 mln PLN, które wg oczekiwań stałyby się kredytami o utraconej wartości gdyby nie przeprowadzona restrukturyzacja.

5. Podejście do zarządzania ryzykiem kredytowym klientów detalicznych

Bank traktuje wszystkie należności detaliczne (wobec klientów indywidualnych oraz klientów segmentu Small Business) jako indywidualnie nieznaczące i wylicza oraz tworzy odpisy i rezerwy na nie według podejścia kolektywnego.

Podejście eksperckie w szacowaniu wielkości odpisów i rezerw w tym także szacowaniu parametrów wykorzystywanych do wyliczania odpisów i rezerw jest dopuszczalne, jeśli zachodzi jeden z poniższych warunków:

- wielkość i wiek portfela i/lub ilość przypadków dotkniętych utratą wartości w okresie analizy jest niedostateczna dla przeprowadzenia estymacji statystycznej lub matematycznej,
- jakość danych jest niewystarczająca do adekwatnego oszacowania wielkości odpisów lub rezerw,
- nastąpiła istotna zmiana warunków ekonomicznych otoczenia Banku, poziomu apetytu na ryzyko, przyjętych strategii odzyskiwania należności,
- przyjęte statystyczne lub matematyczne metody szacunku (estymacji) nie odpowiadają wymogom regulacyjnym lub wymaganiom Grupy ING.

Zasadność zastosowania podejścia eksperckiego oraz ocena jego wyników weryfikowana jest odrębnie dla każdego przypadku i podlega akceptacji Komitetu Polityki Kredytowej. Takie same zasady stosuje się do wykorzystania danych i obserwacji pozyskanych z innych instytucji, w tym samej akceptacji źródła danych.

Przesłanki utraty wartości należności kredytowej

- Kredytobiorca zaprzestał spłaty kapitału lub odsetek/prowizji i opóźnienie w spłacie utrzymuje się dłużej niż 90 dni. Dla limitów w ROR oraz limitów w rachunku bieżącym dla Small Businessu warunek ten dotyczy wyłącznie zaangażowań powyżej 200 PLN;
- W obrębie kredytów konsumpcyjnych: kredytobiorca (osoba prywatna) ma inne ekspozycje niż przedmiotowa, które posiadają przesłanki utraty wartości zawarte w poz. 1 i wszystkie te ekspozycje należą do grup kredytów konsumpcyjnych (nie mieszkaniowych / hipotecznych) ;
- W obrębie kredytów mieszkaniowych / hipotecznych: kredytobiorca (osoba prywatna) ma inne ekspozycje niż przedmiotowa, które posiadają przesłanki utraty wartości zawarte w poz. 1 i wszystkie te ekspozycje należą do grupy kredytów mieszkaniowych / hipotecznych (nie konsumpcyjnych) ;
- Kredytobiorca (Small business) ma inne ekspozycje niż przedmiotowa, które posiadają przesłanki utraty wartości zawarte w poz.1;
- Kredytobiorca po wystąpieniu przesłanek utraty wartości obsługuje prawidłowo zadłużenie, jednak okres prawidłowej obsługi jest krótszy niż 3 miesiące (jeśli wcześniej okres przeterminowania był krótszy niż 6 miesięcy);
- Kredytobiorca po wystąpieniu przesłanek utraty wartości obsługuje prawidłowo zadłużenie, jednak okres prawidłowej obsługi jest krótszy niż 6 miesięcy (jeśli wcześniej okres przeterminowania był dłuższy niż 6 miesięcy);
- Kredytobiorca został postawiony lub wkrótce zostanie postawiony w stan upadłości (bankructwa), co będzie skutkowało brakiem spłaty lub jej opóźnieniem (przesłanka dotyczy w szczególności kredytobiorców z segmentu Small Business);
- Umowa kredytowa została wypowiedziana;

- Należność kredytowa została poddana restrukturyzacji. W związku z trudnościami finansowymi kredytobiorcy Bank dokonał restrukturyzacji zaangażowania kredytowego, udzielając kredytobiorcy udogodnień lub ustępstw, efektem których jest zmniejszenie wartości bieżącej oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu należności kredytowej do poziomu poniżej wartości bilansowej tej należności. Natomiast nie jest przesłanką utraty wartości zmiana warunków kredytowania wynikająca ze względów komercyjnych (w tym zmiany stóp procentowych uwarunkowane rynkowo). Zasady restrukturyzacji oraz sposób ich traktowania z punktu widzenia tworzenia odpisów aktualizacyjnych (rezerw) są określone odrębnymi procedurami.

Punktem wyjścia przyjętym do grupowania ekspozycji do portfeli w podejściu kolektywnym są zasady wprowadzane przez Nową Umowę Kapitałową (tzw. *Basel II*) wyróżniające trzy podstawowe grupy produktów detalicznych: kredyty odnawialne, kredyty hipoteczne i inne kredyty konsumpcyjne. Podstawową do grupowania jest zbieżność czynników ryzyka (*risk drivers*) w grupie. Produkt i jego cechy są podstawowymi kryteriami grupowania. Pochodną definicji produktu są kryteria przesłanek utraty wartości oparte na bazylejskiej definicji „default”. Ponieważ Bank stosuje karty skoringowe (statystyczne modele akceptacyjne) istniejący model akceptacyjny jest dodatkową przesłanką grupowania.

Dodatkowo w procesie grupowania uwzględnia się:

- rodzaj i definicję produktu,
- rodzaj zabezpieczenia,
- biznesowe pozycjonowanie produktu (np. wyodrębnienie produktów nie oferowanych),
- pozostałe elementy modelu akceptacyjnego,
- organizację procesu kredytowego.

Wyróżniony portfel powinien charakteryzować się odpowiednią liczebnością dla zapewnienia statystycznej powtarzalności zjawisk. Dla budowy modeli statystycznych przyjmuje się, że minimalna wielkość portfela w danej kategorii (np. default) powinna wynieść 300 obserwacji. Dla parametrów przyjętych na podstawie obserwacji historycznych wielkość ta nie powinna być mniejsza niż 100 obserwacji. Parametry przyjmowane na podstawie mniejszych portfeli podlegają weryfikacji eksperckiej.

Dla każdego portfela wyróżnia się:

- portfel należności nie dotkniętych utratą wartości (IBNR),
- portfel należności dotkniętych utratą wartości (impaired),
- portfel należności odnośnie których Bank nie spodziewa się dalszych odzysków (impaired – non risk zwany także „portfelem B”)

Bank stosuje następujące kryteria wyróżnienia portfela B:

- od momentu wystąpienia przesłanek utraty wartości upłynęło: 24 miesiące dla portfeli kredytów konsumpcyjnych i Small Business, 36 miesięcy dla portfeli kredytów mieszkaniowych,
- nie występują przesłanki posiadania przez dłużnika dochodów wystarczających do spłaty zaległości ani aktywów, z których Bank mógłby odzyskać swą należności i brak jest przesłanek do zmiany tej sytuacji w przewidywalnej przyszłości,
- dłużnik podlega procesom upadłościowym i istnieją uzasadnione przesłanki, że Bank nie odzyska żadnych lub nieistotne kwoty w ramach tego procesu.

Kolektywne podejście w szacowaniu i tworzeniu odpisów (rezerw) opiera się o zasady wprowadzane przez Nową Umowę Kapitałową (tzw. *Basel II*) i o koncepcję tzw. straty oczekiwanej. Z uwagi na fakt, że wg MSR rezerwę tworzy się na stratę poniesioną a nie stratę oczekiwaną, parametry modelu bazylejskiego podlegają modyfikacji. Do wyliczenia rezerwy wykorzystywane są następujące parametry:

- PD - prawdopodobieństwo niewypłacalności klienta określone dla każdego podportfela należności detalicznych i segmentu Small Business,
- LGD - strata poniesiona na należności w wyniku jej niepełnego odzyskania, określona dla każdego podportfela należności detalicznych i segmentu Small Business
- EAD – ekspozycja w momencie niewypłacalności - kwota bieżącego zaangażowania bilansowego powiększona o ekwiwalenty bilansowe niewykorzystanych linii kredytowych.

Modyfikacja parametrów wynika z faktu, że w Modelu Bazylejskim określa się prawdopodobieństwo dla straty oczekiwanej w okresie najbliższych 12 miesięcy, natomiast zgodnie z MSR rezerwę tworzy się na stratę poniesioną. Modyfikacja wynika z okresu, jaki przyjmuje się, aby poniesienie straty zostało rozpoznane (ujawnione, odkryte).

Modyfikacja parametru PD dokonywana jest w oparciu o koncepcję okresu ujawnienia straty (ang. *emergence period*), który jest na ogół krótszy niż 12 miesięcy. Okres ujawnienia straty uzależniony jest między innymi od następujących czynników:

- segmentu do którego należy kredytobiorca;
- rodzaju produktu.

Dostosowanie PD do wymagań MSR polega na skróceniu horyzontu czasowego parametru i przybliżeniu go do bieżącej daty bilansowej.

Dla portfela detalicznego i Small Business określenie PD dla grup produktów bazuje na estymacji prawdopodobieństw zajścia jednego z przypadków:

- Kredytobiorca zaprzestanie spłacania kapitału lub odsetek przez okres dłuższy niż 90 dni;
- Kredytobiorca zostanie postawiony w stan upadłości (dotyczy Small Businessu);
- Umowa kredytowa zostanie wypowiedziana;
- Należność zostanie poddana restrukturyzacji;

Tak wyliczone PD jest mapowane (alokowane) do poszczególnych przedziałów ratingowych.

W rozumieniu *Basel II* parametr LGD oznacza stratę, jaką Bank poniesie na danej ekspozycji kredytowej w przypadku niewypłacalności kredytobiorcy. LGD jest wyrażony jako ułamek zaangażowania na moment wystąpienia niewypłacalności kredytobiorcy (EAD). LGD Jest pochodną przyjętych zabezpieczeń prawnych, tj. rodzaju zabezpieczeń oraz ich wartości (likwidacyjnej).

LGD dla portfeli detalicznych oblicza się na podstawie ilorazu zdyskontowanych przepływów pieniężnych na rachunku od momentu wystąpienia utraty wartości do dnia raportu przez sumę kapitału i odsetek należnych w momencie wystąpienia utraty wartości.

Wyliczony w ten sposób parametr LGD korygowany jest z tytułu szacowanych kosztów windykacji, jakie Bank będzie musiał ponieść w związku z realizacją zabezpieczeń.

Przepływy po dacie wystąpienia przesłanek utraty wartości dyskontowane są przy pomocy stopy procentowej przyjętej dla całego portfela.

EAD w Modelu Bazylejskim oznacza wielkość zaangażowania kredytowego, jakie będzie miało miejsce w momencie niewypłacalności klienta. Przy kalkulacji straty oczekiwanej według *Basel II* EAD oznacza sumę bieżącego zaangażowania bilansowego i statystycznie oszacowaną część zaangażowania pozabilansowego, jaką klient wykorzysta do dnia niewypłacalności.

Zmodyfikowana wartość EAD na poziomie klienta dla potrzeb MSR jest bieżącą ekspozycją bilansową na dzień bilansowy, powiększoną o ekwiwalenty bilansowe bieżących pozycji pozabilansowych.

Wysokość rezerw zależy od wysokości zaangażowania oraz parametrów PD i LGD (przy czym PD dla portfela *impaired* wynosi 100% a LGD dla portfela B wynosi 100 %).

Zaangażowanie wobec klientów detalicznych (osoby fizyczne i small business) według okresów przeterminowania

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	31.12.2008		31.12.2007	
	<i>bilansowe</i>	<i>pozabilansowe</i>	<i>bilansowe</i>	<i>pozabilansowe</i>
0	6 755,8	2 410,6	4 228,9	2 178,2
1-30	288,2	36,2	202,3	22,3
31-60	29,9	5,0	16,3	2,4
61-90	46,7	8,8	41,6	8,3
91-120	4,1	0,1	4,3	0,1
121-150	5,6	0,5	3,8	0,4
151-180	4,6	0,1	2,7	0,1
>180	95,4	0,4	77,6	0,7
Razem	7 230,3	2 461,7	4 577,5	2 212,5

Zaangażowanie wobec klientów detalicznych (osoby fizyczne i small business) objęte odpisem na poniesione lecz nie ujawnione straty (IBNR)*

Rodzaj produktu	zaangażowanie w mln PLN			
	31.12.2008		31.12.2007	
	<i>bilansowe</i>	<i>pozabilansowe</i>	<i>bilansowe</i>	<i>pozabilansowe</i>
Kredyty hipoteczne	4 480,1	521,3	2 544,2	478,1
Kredyty dla small-business-u	1 126,3	694,3	773,9	538,3
Pozostałe kredyty	1 477,8	1 238,8	1 134,0	1 187,2
Razem	7 084,2	2 454,4	4 452,1	2 203,6

**IBNR – Incurred But Not Reported*

Zaangażowanie wobec klientów detalicznych (osoby fizyczne i small business) objęte odpisem na poniesione lecz nieujawnione straty (IBNR*) według okresów przeterminowania

ilość dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	31.12.2008		31.12.2007	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	6 755,8	2 410,6	4 228,9	2 178,2
1-30	288,2	36,2	202,3	22,3
31-60	29,9	5,0	16,3	2,4
61-90	10,3	2,6	4,6	0,7
Razem	7 084,2	2 454,4	4 452,1	2 203,6

*IBNR – Incurred But Not Reported

Zaangażowanie wobec klientów detalicznych (osoby fizyczne i small business) objęte odpisem na należności indywidualnie nieznaczące (INSFA*) według okresów przeterminowania

ilość dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	31.12.2008		31.12.2007	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
<90	36,4	6,2	37,0	7,6
91-120	4,1	0,1	4,3	0,1
121-150	5,6	0,5	3,8	0,4
151-180	4,6	0,1	2,7	0,1
>180	95,4	0,4	77,6	0,7
Razem	146,1	7,3	125,4	8,9

*INSFA – Individually Not-Significant Financial Assets

6. Przeglądy compliance

W obszarze przeglądów compliance w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym podstawową rolę odgrywają:

- Departament Inspekcji Ryzyka Kredytowego,
 - Departament Audytu Wewnętrznego,
- w zakresie określonym w pkt 2.10 i 2.12.

7. Zarządzanie ryzykiem kredytowym spółek grupy

W skład Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego wchodzi następujące podmioty:

Podmioty zależne:

- ING Bank Hipoteczny S.A. (do 16 grudnia 2007r. Śląski Bank Hipoteczny S.A.) – spółka utworzona w listopadzie 2000 roku, we wrześniu 2001 roku uzyskała zgodę Komisji

Nadzoru Bankowego na rozpoczęcie działalności operacyjnej. ING Bank Hipoteczny S.A. jest trzecim bankiem hipotecznym w Polsce, (100% udziałów),

- ING Securities S.A. – spółka rozpoczęła działalność w 1996 roku pod nazwą Dom Maklerski Banku Śląskiego S.A. W grudniu 2001 połączono w jedno przedsiębiorstwo biura maklerskie ING działające w Polsce - Dom Maklerski BSK S.A., i ING Baring Securities (Poland) S.A. (100% udziałów),
- ING BSK Development Sp. z o.o. – spółka działająca od 2004 roku (100% udziałów),
- Centrum Banku Śląskiego Sp. z o.o. w likwidacji – spółka została powołana w roku 1997, postawiona w stan likwidacji w roku 2007 (100% udziałów),
- Solver sp. z o.o. - spółka utworzona w roku 2002 (82,3% udziałów).

Podmioty stowarzyszone:

- ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A. – działa od 2000 roku. (20% udziałów)

Ze względu na charakter działalności zarządzanie ryzykiem kredytowym dotyczy następujących spółek Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego: ING Banku Hipotecznego S.A. oraz ING Securities S.A.. W tych jednostkach zarządzanie ryzykiem kredytowym jest realizowane według standardów Grupy ING, obejmujących zarówno odpowiednią strukturę organizacyjną, jak i procesy (narzędzia), zapewniające bezpieczną z punktu widzenia ryzyka kredytowego realizację celów komercyjnych.

8. Identyfikacja ryzyka kredytowego związanego z zawieraniem transakcji pochodnych

Każdy klient zawierający z bankiem transakcje pochodne, musi posiadać przyznany przez Bank odpowiedni limit transakcyjny. Limity transakcyjne przyznawane są zgodnie z procedurami i kompetencjami kredytowymi obowiązującymi w Banku, tak jak dla wszystkich innych zaangażowań kredytowych.

Do monitorowania ryzyka związanego z zawieraniem przez kontrahentów banku transakcjami, służy system CRS (Credent Risk System). CRS jest globalnym systemem Ryzyka, używanym przez Grupę ING, w którym rejestrowane są wszystkie limity FM (Financial Markets) oraz transakcje zawarte przez dealerów.

Transakcje rodzące po stronie kontrahenta ryzyko (rozliczeniowe, przed-rozliczeniowe), wprowadzane do systemów bankowych, wymagają rejestracji w CRS-ie.

Z perspektywy pomiaru ryzyka, można podzielić je na:

- ryzyko przed-rozliczeniowe (pre-settlement) – występujące przy transakcjach walutowych, derywatywach i transakcjach na papierach wartościowych jako rezultat zamiany transakcji na rynku przy potencjalnie niekorzystnej cenie,
- ryzyko kredytowe – powstające przy plasowaniu pieniędzy na rynku (depozyty).

Ryzyko przedrozliczeniowe

Ryzyko przedrozliczeniowe jest ryzykiem wynikającym z naruszenia warunków transakcji przez Kontrahenta, przed jej rozliczeniem, co powoduje konieczność jej zamiany poprzez transakcję z innym Kontrahentem po cenie obowiązującej na rynku (ewentualnie niekorzystnej).

W celu kontrolowania ryzyka Kontrahenta, określa się nie tylko koszt zastąpienia, w razie naruszenia warunków w chwili bieżącej (bieżąca wartość rynkowa „MtM”), lecz także jak bardzo wzrośnie MtM w ciągu trwania transakcji.

Ponieważ jednak rynki finansowe nie do końca są przewidywalne, i nie można do końca być pewnym wyznaczonego, maksymalnego MtM, używa się modeli statystycznych, które określają poziom zaufania. Według polityki Grupy ING ten poziom zaufania wynosi 97,5%.

Ryzyko kredytowe związane z plasowaniem środków (Money Market Risk)

Ryzyko kredytowe związane z plasowaniem środków (Money Market Risk) powstaje gdy Bank plasuje depozyty u innego kontrahenta (banku). W razie naruszenia warunków przez kontrahenta, Bank traci pieniądze. W związku z tym ryzyko to jest mierzone po prostu jako wartość nominalna depozytu.

Ryzyko rozliczeniowe

Ryzyko rozliczeniowe jest ryzykiem, przy którym kontrahent nie dostarczy aktywów, które ma obowiązek dostarczyć w związku z rozliczeniem transakcji i Bank może stracić do 100% spodziewanych wartości. Ryzyko to powstaje wtedy, kiedy ma nastąpić wymiana wartości (środki lub inne instrumenty) w tej samej dacie dostawy bądź różnej i dostawa ta jest niesprawdzona lub spodziewana aż do momentu, kiedy Bank dostarczył nieodwołalną instrukcję płatności lub sam zapłacił lub dostarczył swoją część zobowiązania wynikającego z transakcji.

Niektóre produkty zawsze rodzą ryzyko rozliczeniowe, niektóre nigdy a są takie, przy których wystąpienie tego ryzyka związane jest z mechanizmem rozliczeń. Ryzyko rozliczeniowe powstaje zawsze, gdy transakcja angażuje dwustronną wymianę środków pieniężnych/papierów wartościowych, ale ta wymiana nie odbywa się na bazie DVP (Dostawa za Zapłatę - Delivery Versus Payment).

Ryzyko związane z kupnem/sprzedażą papierów wartościowych

Ryzyko związane z kupnem/sprzedażą papierów wartościowych występuje wtedy, gdy wymiana środków pieniężnych na papiery wartościowe nie odbywa się na bazie DVP. Występuje wtedy ryzyko rozliczeniowe w dniu rozliczenia transakcji, chyba że rozliczenie odbywa się w ten sposób, iż Bank może kontrolować transakcję tak, aby nie dopuścić do przepływu środków/papierów przed potwierdzeniem wykonania zobowiązania przez Kontrahenta.

Wagi Ryzyka

Wagi Ryzyka używane do monitorowania wykorzystania poszczególnych limitów ustalane są dla poszczególnych produktów, walut i czasu trwania transakcji, na poziomie Grupy ING. Wagi ryzyka są szacunkiem potencjalnej przyszłej ekspozycji (PFE) kontraktu „at-the-money”, jako część wartości nominalnej transakcji w czasie pozostałym do jej rozliczenia.

Ryzyko przed-rozliczeniowe na poziomie transakcji jest obliczane jako:

$$\text{Ryzyko przed-rozliczeniowe} = \text{Wartość Rynkowa} + \text{Wartość Nominalna} \times \text{Waga Ryzyka}$$

gdzie waga ryzyka jest oparta na okresie czasu pozostałym do rozliczenia transakcji.

Wagi ryzyka „używane” są przez system CRS do monitorowania poziomu wykorzystania limitów kontrahentów.

Portfel transakcji, zawartych z kontrahentami Banku, znajdujący się w CRS-ie (transakcje nie rozliczone), przedstawiał się następująco (wszystkie dane w mln EUR):

	31.12.2008^{*)}	31.12.2007
Depozyty oddane (Money Market)	1 873,6	4 363,8
Bieżąca wartość rynkowa transakcji (MtM)	1 145,7** / 91,7***	3 156,4
Potencjalna przyszła wartość transakcji (PFE)	1 607,0	1 190,1
Wartość bieżąca + przyszła (FM Value)	2 170,7	5 692,0

**) W roku 2008 Grupa zmieniła podejście do monitorowania ryzyka, dlatego dane dotyczące wartości MtM, zaprezentowane w powyższej tabeli dotyczące 31.12.2008 r. są nieporównywalne z danymi za okresy wcześniejsze.*

***) Kwota brutto – tylko transakcje gdzie wycena jest dla banku pozytywna (bank jest „in-the-money”).*

****) Kwota netto – transakcje z wyceną pozytywną dla banku (in-the-money”) są netowane z transakcjami o wycenie dla banku negatywnej („out-of-the-money”).*

Ryzyko kredytowe związane z instrumentami pochodnymi

W związku ze znaczącym wzrostem ryzyka kredytowego w zawartych przez Grupę z klientami transakcjach pochodnych (głównie opcji walutowych), Grupa postanowiła dokonać przeglądu znaczącej części portfela tych instrumentów. Aby wyniki przeglądu pozwoliły precyzyjnie odzwierciedlić poziom ryzyka, Grupa ustrukturyzowała zastosowane podejście.

Podejście zastosowane przez Grupę do szacowania ryzyka kredytowego związanego z instrumentami pochodnymi mającymi datę rozliczenia w przyszłości (transakcje aktywne, nierozliczone wg stanu na dzień bilansowy) jest zgodne z podejściem stosowanym przez Grupę dla celów oceny ryzyka kredytowego wynikającego z należności kredytowych. Korekty wycen są szacowane na poziomie pojedynczego kontrahenta z wykorzystaniem formuły bazującej na współczynnikach PD, LGD i EAD, co zostało szczegółowo opisane w „znaczących zasadach rachunkowości” w punkcie opisującym zastosowanie szacunków.

Korekta wyceny niezapadłych transakcji pochodnych zawartych z klientami Grupy na dzień 31.12.2008 r. wyniosła 163 mln zł i została odniesiona do „wyniku na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat”.

Dodatkowo, dla transakcji zapadłych lub zerwanych i nierozliczonych wg stanu na dzień bilansowy Grupa dokonała odpisów wykorzystując metodologię stosowaną dla oceny ryzyka kredytów, dla których stwierdzono utratę wartości. Na dzień 31.12.2008 r. wartość utworzonych odpisów wynosiła 71,6 mln zł i została ujęta w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w pozycji „odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe”.

II. Zarządzanie ryzykiem rynkowym

1. Informacje ogólne

Głównymi celami zarządzania ryzykiem rynkowym w ING Banku Śląskim są: zapewnienie, że istnieje świadomość i zrozumienie ekspozycji banku na ryzyko rynkowe oraz że ta ekspozycja jest odpowiednio zarządzana i tam gdzie ma to zastosowanie mieści się w granicach przyjętych limitów.

Ryzyko rynkowe definiuje się jako potencjalną stratę, którą może ponieść bank w związku z niekorzystnymi zmianami cen rynkowych (takich jak krzywe dochodowości, kursy walutowe, ceny na rynku kapitałowym) i/ oraz parametrów rynkowych (zmienności cen rynkowych, korelacji pomiędzy ruchami poszczególnych cen) i/ oraz zachowań klientów (np. wcześniejsze spłaty kredytów).

Proces zarządzania ryzykiem rynkowym w banku obejmuje identyfikację, pomiar, monitorowanie oraz raportowanie ryzyka. Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym dostarcza menedżerom Rynków Finansowych, wybranym członkom Zarządu oraz Komitetu ALCO regularne raporty ryzyka. Ponadto, ALCO, Zarząd Banku oraz Rada Nadzorcza otrzymują okresowe raporty zawierające najważniejsze miary ryzyka rynkowego. Pracownicy Departamentu Zarządzania Ryzykiem Rynkowym są wykwalifikowanymi specjalistami a niezależność departamentu jest zapewniona poprzez jego oddzielenie od jednostek generujących ryzyko. Ważną rolę konsultanta w procesie zarządzania ryzykiem rynkowym pełni większościowy akcjonariusz banku - ING Bank NV.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym w banku również obejmuje funkcję Kontroli Produktów Rynków Finansowych („Product Control”), która zapewnia poprawność wyceny produktów Rynków Finansowych. Obejmuje ona niezależną ocenę (porównanie do rynku) cen/kursów stosowanych do wyceny pozycji oraz parametrów rynkowych używanych do kalkulacji wyniku finansowego pokazywanego w raportach finansowych. Decyzje związane z kwestiami dotyczącymi procesu wyceny takie jak: źródła wykorzystywanych danych rynkowych, kalkulacji rezerw dotyczących modeli wycen rynkowych są podejmowane przez Komitet Parametrów, któremu przewodniczy naczelnik Wydziału Kontroli Produktów, a w którego skład wchodzi również przedstawiciele Rynków Finansowych i Pionu Finansów.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym w banku skupia się przede wszystkim na potencjalnych zmianach wyniku ekonomicznego (to znaczy na zmianach wartości bieżącej przyszłych przepływów finansowych), ale uwaga jest również skoncentrowana na przypadkach, gdy na skutek stosowanych zasad księgowych efekt zmian cen rynkowych na raportowany wynik finansowy jest inny niż w przypadku jego oddziaływania na wynik ekonomiczny.

2. Struktura ksiąg banku w kontekście zarządzania ryzykiem rynkowym

Bank utrzymuje strukturę ksiąg bazującą na intencji, co przekłada się na wiele procesów, w tym zarządzanie ryzykiem rynkowym. Struktura ksiąg jest odzwierciedleniem typów ryzyka rynkowego, które są oczekiwane oraz akceptowane w poszczególnych obszarach banku oraz tego, gdzie ryzyko rynkowe powinno być wewnętrznie transferowane/zabezpieczane. Księgi są pogrupowane według intencji utrzymania pozycji na „handlowe” (pozycje zajmowane w celu uzyskania korzyści w krótkim okresie wynikających z ruchów cen rynkowych) oraz „bankowe” (wszystkie pozostałe pozycje). Ogólna struktura ksiąg banku wygląda następująco:

Cały Bank

- ☐ Księgi Handlowe
- ☐ Księgi Bankowe
 - ☐ Komercyjne Księgi Bankowe
 - ☐ Księgi Bankowe Rynków Finansowych

Księgi Handlowe

Są to księgi obszaru Rynków Finansowych (walutowe, opcji walutowych oraz stopy procentowej) oraz ING Securities (biuro maklerskie banku) - pozycje arbitrażowe oraz animatora rynku kapitałowego (raportowane w ramach Rynków Finansowych). Księgi te zawierają pozycje utrzymywane w krótkim okresie w celu odsprzedaży bądź uzyskania korzyści finansowych na aktualnych lub oczekiwanych w krótkim okresie zmianach cen bądź pozycje zawarte w celach arbitrażowych. Przykłady to własne pozycje handlowe, pozycje wynikające z obsługi klienta i/lub animowania rynku. Otwarte pozycje w księgach handlowych są limitowane poprzez limity VaR na pozycje handlowe lub w przypadku pozycji arbitrażowych oraz animatora rynku kapitałowego ING Securities - limity pozycyjne.

Komercyjne Księgi Bankowe

Są to księgi bankowe części detalicznej oraz korporacyjnej, zawierające komercyjne depozyty oraz kredyty. Ryzyko wynikające z tych pozycji jest transferowane do ksiąg bankowych obszaru Rynków Finansowych poprzez transakcje wewnętrzne, co zapewnia, iż w księgach tych nie pozostaje istotne ekonomiczne ryzyko rynkowe. Jednakże, jak zostanie to opisane bardziej szczegółowo później, krótko-terminowy wynik finansowy w tych księgach jest wrażliwy na zmiany stawek rynkowych.

Księgi Bankowe Rynków Finansowych

Są to księgi służące do zarządzania pozycją płynnościową oraz finansowania ("LMF"), a także do zarządzania aktywami i pasywami („ALM”). Ich podstawowym celem jest zarządzanie pozycją płynnościową oraz stopy procentowej wynikającą z pozycji komercyjnych banku. Utrzymywanie otwartych pozycji jest tu dopuszczalne w granicach przyjętych limitów VaR. Podobnie jak w przypadku ksiąg komercyjnych istnieje różnica pomiędzy wrażliwością wyniku ekonomicznego i finansowego na zmiany stawek rynkowych.

3. Podejście do zarządzania ryzykiem rynkowym w spółkach zależnych

Polityka ING Banku Śląskiego S.A. w zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym w spółkach zależnych, zakłada utrzymywanie ryzyka rynkowego na niskim poziomie. Główne kategorie ryzyka rynkowego, jakie mogą wystąpić w związku z działalnością spółek zależnych to *ryzyko kursowe*, *ryzyko stopy procentowej*. Bieżąca kontrola i monitorowanie poziomu ryzyka rynkowego odbywa się poprzez okresowe pomiary kategorii ryzyka rynkowego związanego z działalnością spółek zależnych. W procesie zarządzania ryzykiem rynkowym biorą udział Zarząd Banku, Komitet ALCO, Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym, Departament Rachunkowości oraz inne zainteresowane jednostki banku. Jednym z bardzo istotnych elementów procesu zarządzania ryzykiem rynkowym na poziomie grupy kapitałowej ING Banku Śląskiego jest zdefiniowanie limitów ograniczających ryzyko rynkowe dla każdej ze spółek zależnych jak i na skonsolidowanym poziomie. Stosowane techniki pomiaru ryzyka rynkowego na poziomie grupy są takie same jak na poziomie banku solo. Zgodnie z polityką banku monitorowanie wielkości ryzyka oraz przestrzeganie zdefiniowanych limitów ryzyka jest dokonywane miesięcznie

4. Koncepcja wartości narażonej na ryzyko ("VaR")

VaR jest główną metodologią wykorzystywaną do pomiaru ryzyka rynkowego w księgach obszaru Rynków Finansowych, zarówno dla ksiąg „handlowych”, jak i „bankowych”. VaR pokazuje wielkość potencjalnej straty, która nie powinna zostać przekroczona przy założeniu określonego poziomu ufności (prawdopodobieństwa). Bank kalkuluje osobno poziomy VaR dla portfeli stopy procentowej, pozycji walutowej oraz pozycji wynikającej z opcji walutowych stosując następujące założenia: 99% poziom ufności, 250 dniowy okres obserwacji wykorzystywany do pomiaru zmienności oraz korelacji. Pomiar VaR stosowany przez bank jest zgodny ze standardami Grupy ING oraz najlepszymi praktykami rynkowymi. Adekwatność modelu VaR dla ksiąg handlowych jest sprawdzana podczas dziennego testowania wstecznego (tzw. „VaR backtesting”). Wynik finansowy, „dzienny” oraz „hipotetyczny lub teoretyczny” (wyznaczany jako dzienna zmiana wartości pozycji utrzymywanej na koniec dnia a więc wykluczający wszystkie transakcje intra-day) jest porównywany z miarą VaR. Przypadki przekroczeń (wszystkie negatywne oraz duże pozytywne) są szczegółowo badane i wyjaśniane.

VaR w sytuacji kryzysowej („stress-tests”)

Bank jest świadomy faktu, iż miara VaR nie pokazuje pełnego obrazu ryzyka rynkowego poszczególnych portfeli ponieważ nie uwzględnia potencjalnych strat w ekstremalnych przypadkach. W związku z powyższym bank kalkuluje VaR w sytuacji kryzysowej. Miara ta pokrywa możliwe negatywne wyniki portfeli banku w przypadku zaistnienia zdefiniowanych scenariuszy kryzysowych uwzględniających zmiany jednego lub kilku parametrów rynkowych mających wpływ na wartość danego portfela. Najgorszy rezultat wynikający z przyjętych scenariuszy jest raportowany jako VaR w sytuacji kryzysowej dla danego portfela.

*Ryzyko rynkowe ksiąg handlowych (statystyki VaR)**

Miara VaR w 2008 roku (kwoty w PLN)

Obszar	Limit	Stan na 31.12.2008	Średnia	Min	Max
Stopa	2 920 680	1 370 337	645 336	290 239	1 555 432
FX**	2 127 924	380 740	154 898	15 930	492 077
FX Opcje	3 129 300	1 118 203	878 934	158 730	3 720 330

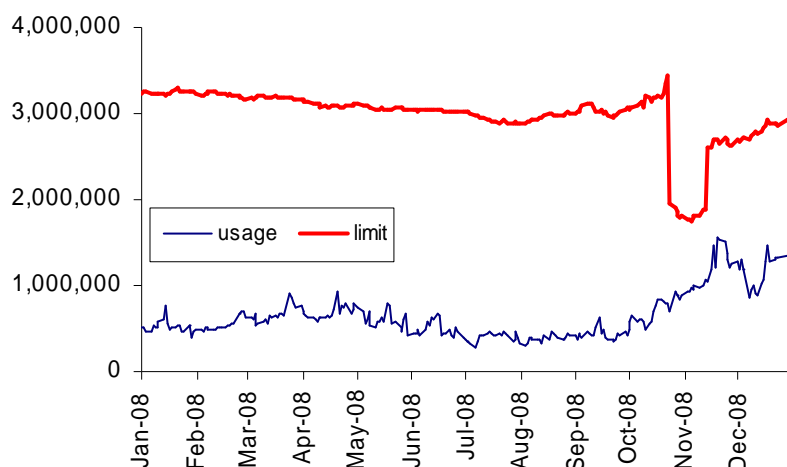
Miara VaR w 2007 roku (kwoty w PLN)

Obszar	Limit	Stan na 31.12.2007	Średnia	Min	Max
Stopa	3 405 870	672 818	359 267	175 953	1 424 258
FX**	2 119 208	16 692	506 475	16 692	1 185 349
FX Opcje	1 892 150	222 084	359 047	135 679	982 722

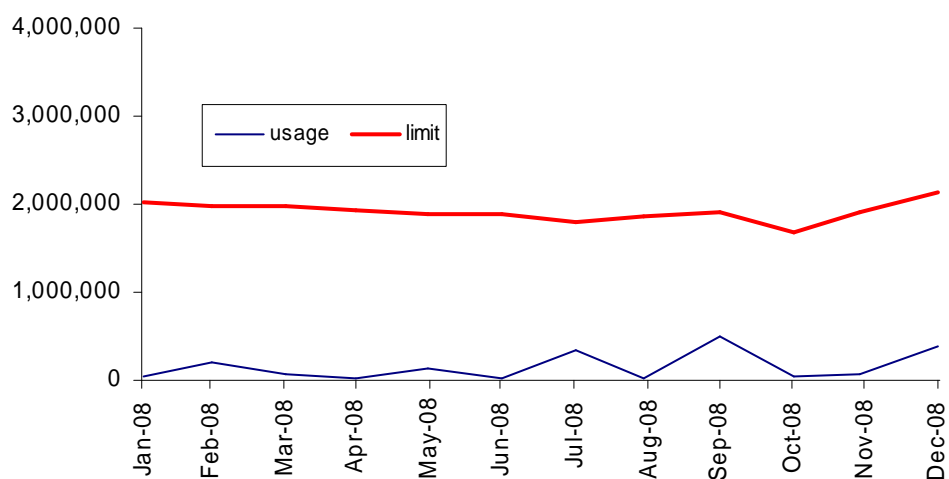
* Wszystkie limity VaR i ich wykorzystanie w ING Banku Śląskim są wyrażone w EUR. Poziomy limitów oraz ich wykorzystanie w tabelach i na wykresach specjalnie dla celów tego dokumentu zostały przeliczone na PLN z wykorzystaniem dziennych kursów fixingowych NBP.

** Dane uwzględniają pozycję walutową spółek zależnych, pomiar miesięczny

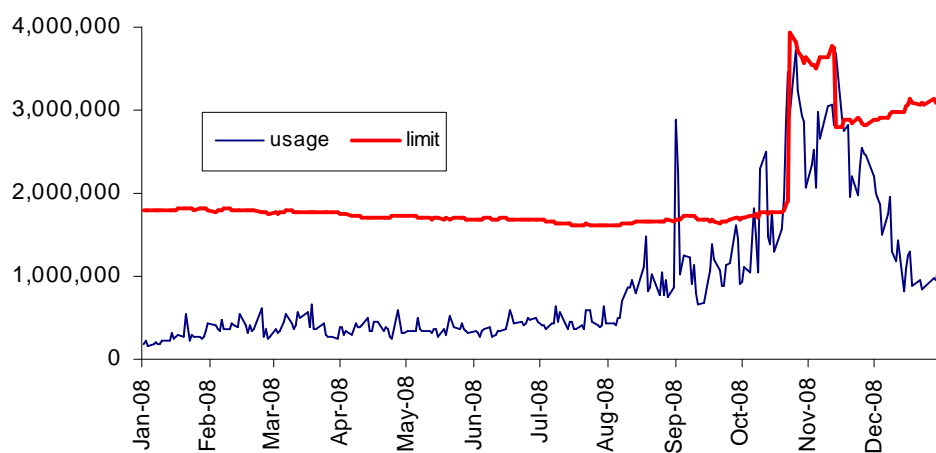
Ryzyko stopy procentowej VaR (PLN)

Ryzyko walutowe VaR (PLN)

Ryzyko opcji walutowych VaR (PLN)

Przekroczenia limitu VaR dla opcji walutowych były wynikiem sytuacji na rynku w drugim półroczu 2008. Na skutek kryzysu finansowego na rynku obserwowano niezwykle ruchy poziomów kursów walutowych i zmienności implikowanych. Wynikiem powyższego był wzrost zmienności kursów spot, zmienności zmienności oraz zwiększenie obszaru objętego pomiarem VaR wyznaczanego zgodnie z przyjętym modelem. Z drugiej strony rynek charakteryzował się bardzo ograniczoną płynnością – liczba potencjalnych kontrahentów zmniejszyła się a „spready” wzrosły znacząco. Rynki Finansowe miały bardzo ograniczone możliwości zabezpieczania portfela. Portfel opcyjny w większości składał się z opcji barierowych, które są bardzo wrażliwe na zmienne warunki rynkowe. W celu zwiększenia limitu VaR dla obszaru opcji walutowych dokonano realokacji limitów z pozostałych obszarów działalności zachowując łączny poziom limitów na ryzyko na stałym poziomie. Realokacja wraz z działaniami obszaru Rynków Finansowych mających na celu ograniczenie ryzyka spowodowały usunięcie przekroczenia.

Ryzyko rynkowe ksiąg bankowych Rynków Finansowych (statystyki VaR)***

Miara VaR w 2008 roku (kwoty w PLN)

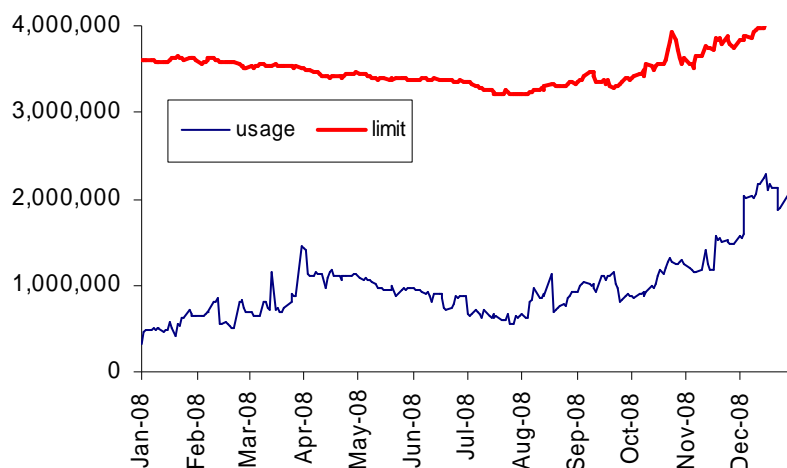
Obszar	Limit	Stan na 31.12.2008	Średnia	Min	Max
LMF	4 172 400	2 068 676	987 948	315 386	2 278 421
ALM	4 172 400	3 044 730	1 599 531	510 465	4 467 401

Miara VaR w 2007 roku (kwoty w PLN)

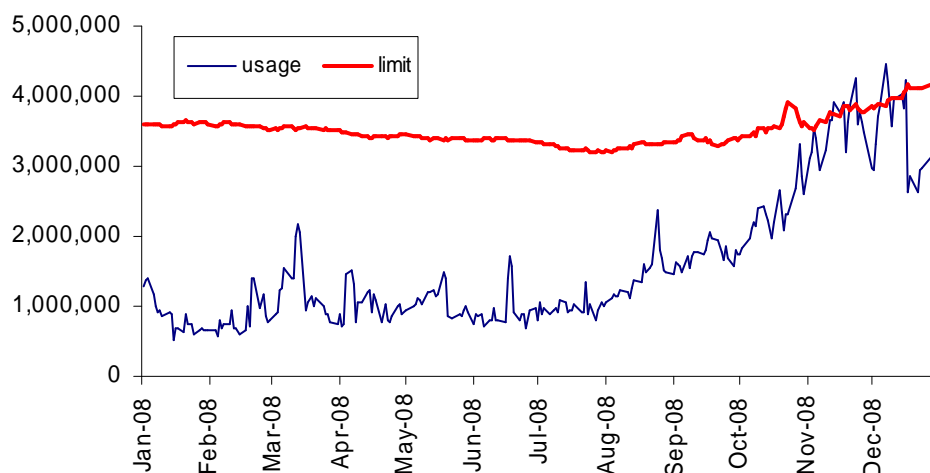
Obszar	Limit	Stan na 31.12.2007	Średnia	Min	Max
LMF	3 784 300	714 276	749 507	214 458	1 432 153
ALM	3 784 300	1 395 945	533 356	144 281	1 755 009

*** W przypadku pozycji LMF (zarządzanie pozycją płynnościową i finansowaniem) oraz ALM (pozycja zarządzania aktywami i pasywami) kwoty podane są miarami Delta VaR, ponieważ tylko ta miara ta podlega formalnemu limitowaniu (Delta VaR uwzględnia jedynie zmiany krzywej swap).

LMF VaR (PLN)

ALM VaR (PLN)

Przekroczenia limitu w obszarze ALM wynikały z rozbieżności pomiędzy sposobem uwzględniania depozytów wewnętrznych w pomiarze VAR a ich wyceną w systemie transakcyjnym. Pozycje stóp procentowych przekazywane są z obszaru poza Rynkami Finansowymi do ALM w Rynkach Finansowych za pomocą wewnętrznych depozytów. ALM inwestuje środki w polskie papiery skarbowe. Obie strony bilansu ALM są wyceniane w systemie transakcyjnym z wykorzystaniem krzywej dla papierów wartościowych. Jednocześnie w pomiarze ryzyka rynkowego standardowo zdefiniowane krzywe są przypisane do poszczególnych typów produktów, tzn. krzywa papierowa dla papierów, krzywa swapowa dla depozytów. Problem ten został rozwiązany przed końcem roku.

Statystyki VaR dla ryzyka rynkowego ksiąg bankowych poza obszarem Rynków Finansowych*

Miara VaR w 2008 (kwoty w PLN)

Obszar	Limit	Stan na 31.12.2008	Średnia	Min	Max
Stopa procentowa	834 480	243 268	95 385	40 877	243 268

Miara VaR w 2007 (kwoty w PLN)

Obszar	Limit	Stan na 31.12.2007	Średnia	Min	Max
Stopa procentowa	756 860	34 573	25 278	12 642	50 593

-pomiar uwzględnia pozycje na stopie procentowej w spółkach zależnych

Ryzyko rynkowe bankowych ksiąg komercyjnych

Ponieważ księgi te są zabezpieczane na wypadek zmian wyników ekonomicznych, główną miarą służącą do pomiaru ekspozycji na ryzyko stóp procentowych jest pomiar dochodu narażonego na ryzyko („Earnings at Risk – EaR”) – wyniki tych pomiarów są zaprezentowane w tabelach wrażliwości na ryzyko stopy procentowej w dalszej części dokumentu. Pozycje w bankowych księgach komercyjnych podlegają również pomiarowi nieliniowego ryzyka stopy procentowej. W szczególności: bank mierzy ryzyko opcyjności (potencjalne straty na tych pozycjach wynikające z wcześniejszego wycofywania depozytów i/lub wcześniejszej spłaty kredytów) oraz ryzyko bazowe (potencjalna strata na tych pozycjach wynikająca ze stosowania niestandardowych mechanizmów cenowych). Zdaniem banku w obydwu przypadkach nie jest to istotne ryzyko (potencjalne straty mają bardzo nieznaczny udział w historycznych i prognozowanych wynikach)

5. Koncepcja dochodu narażonego na ryzyko (EAR)

Pomiar dochodu narażonego na ryzyko jest stosowany dla pozycji w księgach bankowych, dla których wycena jest przeprowadzana z wykorzystaniem metody zamortyzowanego kosztu. Jak zostało to opisane poniżej, stosowane są dwa podejścia do pomiarów. Obydwa podejścia obejmują roczny horyzont czasowy i pokazują możliwe zmiany wyniku w przypadku szokowych zmian rynkowych (+/- 1% oraz +/- 2%):

- Podejście „bazowe” jest wykorzystywane dla pozycji złożonych z transakcji terminowych oraz niewielkich wolumenów pozycji na żądanie. Podejście to zakłada, iż każda przyszła luka bądź nadwyżka będzie finansowana/inwestowana na termin miesięczny.
- Podejście „zaawansowane” jest stosowane do znacznych wolumenów pozycji na żądanie. Obecnie jest to złotowa baza depozytów na żądanie oraz ich wewnętrzne inwestycje w księgach bankowych Rynków Finansowych. Pomiar wyznacza zmiany w wynikach banku wynikające z :
 - Obecnych (wewnętrznych) inwestycji tych funduszy oraz inwestycji odnawialnych ponieważ dokonane inwestycje wygasają i/lub pojawiają się nowe wolumeny. Przyszłe inwestycje (re-inwestycje) są prognozowane przy założeniu kontynuacji obecnie obowiązujących reguł inwestycyjnych
 - Oceny relacji pomiędzy zmianami stawek rynkowych oraz stawek, które bank musi płacić klientom celem utrzymania wolumenów.

Wrażliwość na ryzyko stopy procentowej – ogółem

Poniższe tabele prezentują przegląd skonsolidowanej wrażliwości banku na zmiany stopy procentowej. Pierwsza tabela pokazuje wrażliwość wyników banku na zmiany stóp procentowych uwzględniając następujące elementy:

- Pozycje zostały podzielone na „bankowe” i „handlowe”. Pozycje zawierają wszystkie istotne waluty. Pozycje złotowe reprezentują zdecydowaną większość wrażliwości banku na ryzyko stopy procentowej.
- Wartość punktu bazowego (BPV) została pokazana dla każdej pozycji. Wartość punktu bazowego oznacza zmianę wartości ekonomicznej pozycji dla równoległego przesunięcia krzywej dochodowości o 0,01%.
- Pozycje są w dalszej kolejności podzielone, tam gdzie jest to niezbędne według stosowanej metody księgowej: zamortyzowanego kosztu bądź wartości rynkowej. Dla pozycji wycenianych według wartości rynkowych wrażliwość ekonomiczna i finansowa jest identyczna. Zmiany w wartości rynkowej są w pełni odzwierciedlane w raportowanych wynikach. Pozycje wyceniane według zamortyzowanego kosztu pokazują asymetrię pomiędzy efektem ekonomicznym i finansowym przy danym ruchu krzywej dochodowości. Jest to efekt regulacji księgowych, który jest nie do uniknięcia. Efekty finansowe przesunięcia krzywej dochodowości są kalkulowane zgodnie z definicją dochodu narażonego na ryzyko prezentowaną wcześniej. Zaawansowane podejście do kalkulacji dochodu narażonego na ryzyko jest wykorzystywane dla złotych depozytów na żądanie. Podejście „bazowe” jest stosowane dla wszystkich pozostałych pozycji wycenianych wg metody zamortyzowanego kosztu. Wynik ekonomiczny jest pokazany jako prognozowana zmiana wartości bieżącej przyszłych dochodów kalkulowana w długim horyzoncie czasowym.
- Jak widać w tabeli poniżej w przypadku ksiąg bankowych występuje duża rozbieżność pomiędzy wrażliwością ekonomiczną a finansową. Chociaż bank jest świadomy wrażliwości krótkoterminowego wyniku finansowego na zmiany stóp procentowych, najważniejszą miarą jest – co jest w zgodzie z podejściem „Managing For Value” grupy ING - wrażliwość wyniku ekonomicznego banku w perspektywie długoterminowej.

Druga tabela pokazuje wrażliwość kapitału banku na zmiany wartości rynkowej instrumentów dłużnych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży (AFS) w portfelu Rynków Finansowych (jest tu zdecydowana większość papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży). Należy podkreślić, iż prezentowane potencjalne zmiany w bazie kapitałowej banku odnoszą się jedynie do kapitału regulacyjnego. Kalkulacje banku związane z kapitałem ekonomicznym nie zawierają pozytywnego/negatywnego wpływu rewaluacji instrumentów dłużnych dostępnych do sprzedaży. Wynika to z faktu, iż pozycje w papierach dostępnych do sprzedaży w dużej mierze wynikają z inwestowania środków ze złotych depozytów na żądanie zgodnie z modelem ekonomicznym banku dla tych depozytów.

Wrażliwość wyników skonsolidowanych na zmiany stóp procentowych

koniec roku 2008

Księga	Kategoria księgowa	BPV	Zmiana w wyniku ekonomicznym przy zmianie krzywej				Zmiana w raportowanym wyniku finansowym przy zmianie krzywej			
			-2%	-1%	1%	2%	-2%	-1%	1%	2%
BANKOWA	Wartość rynkowa	-0,57	118,57	58,05	-56,36	-111,33	118,57	58,05	-56,36	-111,33
	Zamortyzowany koszt	0,10	-42,58	-12,30	9,15	17,37	361,90	180,95	-180,95	-361,90
	<i>Łącznie</i>	-0,47	75,99	45,75	-47,21	-93,96	480,47	239,00	-237,31	-473,23
HANDLOWA	Wartość rynkowa	-0,06	11,91	5,95	-5,95	-11,91	11,91	5,95	-5,95	-11,91
BANK RAZEM	Wartość rynkowa	-0,63	130,48	64,00	-62,31	-123,24	130,48	64,00	-62,31	-123,24
	Zamortyzowany koszt	0,10	-42,58	-12,30	9,15	17,37	361,90	180,95	-180,95	-361,90
ŁĄCZNIE		-0,53	87,90	51,70	-53,16	-105,87	492,38	244,95	-243,26	-485,14

wszystkie kwoty w mln PLN, wrażliwości uwzględniają pozycje na stopie procentowej w spółkach zależnych

koniec roku 2007

Księga	Kategoria księgowa	BPV	Zmiana w wyniku ekonomicznym przy zmianie krzywej				Zmiana w raportowanym wyniku finansowym przy zmianie krzywej			
			-2%	-1%	1%	2%	-2%	-1%	1%	2%
BANKOWA	Wartość rynkowa	-0,83	172,22	84,61	-81,79	-160,95	172,22	84,61	-81,79	-160,95
	Zamortyzowany koszt	0,82	-168,54	-83,07	80,75	159,26	-18,21	-9,00	9,00	18,00
	<i>Łącznie</i>	-0,01	3,69	1,54	-1,04	-1,69	154,02	75,61	-72,80	-142,96
HANDLOWA	Wartość rynkowa	0,04	-8,94	-4,47	4,47	8,94	-8,94	-4,47	4,47	8,94
BANK RAZEM	Wartość rynkowa	-0,79	163,28	80,13	-77,32	-152,01	163,28	80,13	-77,32	-152,01
	Zamortyzowany koszt	0,82	-168,54	-83,07	80,75	159,26	-18,21	-9,00	9,00	18,00
ŁĄCZNIE		0,03	-5,26	-2,94	3,43	7,25	145,07	71,14	-68,32	-134,01

wszystkie kwoty w mln PLN, wrażliwości uwzględniają pozycje na stopie procentowej w spółkach zależnych

Wrażliwość kapitału na zmiany stóp procentowych

koniec roku 2008

Pozycja	BPV	Przybliżona zmiana w bazie kapitału regulacyjnego przy ruchu krzywej			
		-2%	-1%	+1%	+2%
Dostępne do sprzedaży papiery dłużne Rynków Finansowych	-1,88	376,29	188,15	-188,15	-376,29
Transakcje IRS zaklasyfikowane do portfela zabezpieczającego <i>macro cash flow hedge</i>	-0,34	67,48	33,74	-33,74	-67,48
Razem	-2,22	443,78	221,89	-221,89	-443,78

wszystkie kwoty w mln PLN

koniec roku 2007

Pozycja	BPV	Przybliżona zmiana w bazie kapitału regulacyjnego przy ruchu krzywej			
		-2%	-1%	+1%	+2%
Dostępne do sprzedaży papiery dłużne Rynków Finansowych	-2,24	447,50	223,75	-223,75	-447,50

wszystkie kwoty w mln PLN

III. Zarządzanie ryzykiem płynności

Ryzyko płynności rozumiane jest w ING Banku Śląskim jako ryzyko niemożności zrealizowania – po rozsądnej cenie – zobowiązań gotówkowych wynikających z pozycji bilansowych i pozabilansowych. Polityka zarządzania ryzykiem płynności banku polega na utrzymaniu swoich pozycji płynności w taki sposób, aby zawsze można było wypełnić zobowiązania gotówkowe banku za pomocą środków w kasie, wpływów z transakcji o danej dacie zapadalności i/ lub za pomocą sprzedaży zbywalnych aktywów.

Realizację niniejszej polityki wspomagają następujące procesy określone szczegółowo w dokumencie *Polityka ING Banku Śląskiego w zakresie płynności i finansowania*:

- Tworzenie i przegląd wewnętrznie zdefiniowanych sprawozdań na temat ryzyka płynności i struktury finansowania, monitorowanie koncentracji depozytów z uwzględnieniem segmentacji klientów banku jak i oferty produktowej dla klientów oraz stosowanie się do wszelkich nałożonych na te sprawozdania formalnych limitów.
- Utrzymywanie jasnej struktury zarządczej określającej zakres obowiązków i odpowiedzialności w sytuacji normalnej i trudnej pod względem płynności.
- Tworzenie i przegląd ustawowo obligatoryjnych sprawozdań na temat ryzyka płynności i finansowania zdefiniowane przez polski i holenderski Bank Narodowy oraz stosowanie się do wszelkich nałożonych na nie formalnych limitów.
- Działania zapewniające prawidłowe zaopatrzenie Banku w gotówkę.
- Aktywizacja – w pewnych określonych okolicznościach – działań mających na celu zachowanie ciągłości finansowania i płynności w banku zgodnie z planem awaryjnym.

Istniejąca *Polityka w zakresie płynności i finansowania* została zweryfikowana i poszerzona w oparciu o

- rekomendacje Departamentu Audytu Wewnętrznego przekazane po przeprowadzeniu wewnętrznej kontroli z zakresu procesu zarządzania ryzykiem płynności;
- wprowadzoną przez NBP Uchwałę 9/2007 z dnia 13 marca 2007 w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności oraz
- wprowadzony przez ING Bank NV, obowiązujący od kwietnia 2008, nowy raport na temat środków gotówkowych i zabezpieczeń „Cash and collateral report”.

Organy regulacyjne lub bank definiują limity formalne na różnorodne wskaźniki pomiarowe obejmujące profil ryzyka płynności. Komitet ALCO podejmuje decyzję o włączeniu wskaźników pomiarowych profilu ryzyka płynności do swojego sprawozdania nt. wskaźników ryzyka KRI (Key Risk Indicator). W raporcie tym, wskaźniki ryzyka, są prezentowane w 3 możliwych statusach: jako „możliwe do przyjęcia”, „pod obserwacją” lub „niemożliwe do przyjęcia”. Określenie powyższych statusów jest dokonywane w oparciu o wstępnie zdefiniowane wielkości progowe/limity. Sprawozdanie nt. wskaźników ryzyka KRI Komitetu ALCO jest również przedstawiane Zarządowi i Radzie Nadzorczej Banku.

W przypadku przekroczenia twardych limitów i/lub sklasyfikowania wskaźników ryzyka KRI dotyczących profilu płynności jako „niemożliwe do przyjęcia”, podejmowane są następujące działania:

- Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym – z pomocą innych departamentów, jeżeli jest to konieczne, upewnia się, czy faktycznie zostały przekroczone limity (upewnia się, czy nie mamy do czynienia z błędem sprawozdawczym).
- Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym informuje miejscowy i regionalny Komitet ALCO o przekroczeniu limitu lub wskaźnika ryzyka KRI, o przyczynie przekroczenia tego wskaźnika, oraz o proponowanych działaniach naprawczych.

- Spotkanie Komitetu ALCO ad hoc zwołuje się w celu uzgodnienia kroków naprawczych oraz zakresu odpowiedzialności za przeprowadzenie uzgodnionych działań. Regionalny Komitet ALCO zostaje poinformowany o podjętych decyzjach

Jednym z istotnych procesów zarządzania ryzykiem płynności jest opracowanie planu utrzymania płynności banku. Plan zachowania płynności banku określa wytyczne dotyczące identyfikacji kryzysu płynności poprzez sygnały ostrzegawcze oraz – w przypadku dokonania takiej identyfikacji – plan działań, które należy podjąć w celu przetrwania kryzysu płynności. Rodzaj działań podjętych zgodnie z planem zachowania płynności banku zależy od charakteru i natężenia kryzysu płynności.

Ostatni kwartał 2008 roku był okresem, gdzie zostały przetestowane podstawowe elementy procesu utrzymania płynności banku zapisane w *Polityce ING Banku Śląskiego w zakresie płynności i finansowania*. Ze względu na zaistniałą sytuację na krajowym i międzynarodowym rynku międzybankowym oraz w celu oceny charakteru i natężenia sytuacji płynnościowej banku oraz podjęcia adekwatnych decyzji, został powołany specjalny zespół do spraw zarządzania płynnością banku.

Od stycznia 2008 weszła w życie uchwała 9/2007 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 13 marca 2007 roku w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności. Powyższa uchwała wprowadza 4 miary ryzyka płynności: lukę płynności krótkoterminowej (wartość minimalna: zero), współczynnik płynności krótkoterminowej (wartość minimalna: 1,00), współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych funduszami własnymi (wartość minimalna: 1,00) i współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi (wartość minimalna: 1,00). Bank jest zobligowany do dziennego monitorowania tych miar i przestrzegania limitów określonych w uchwale KNB. W okresie przejściowym obowiązywania uchwały jak i od dnia obowiązywania przestrzegania limitów (30 czerwca 2008) Bank utrzymywał wszystkie normy płynnościowe powyżej wartości minimalnych. Na dzień 31 grudnia 2008 nadzorcze miary płynnościowe dla ING Banku Śląskiego wynosiły:

Miary płynności		Wartość minimalna	Wartość
M1	Luka płynności krótkoterminowej (w mln PLN)	0,00	14 947,02
M2	Współczynnik płynności krótkoterminowej	1,00	1,33
M3	Współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych funduszami własnymi	1,00	3,17
M4	Współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi	1,00	1,99

Kolejnym istotnym elementem procesu zarządzania ryzykiem płynności banku, są wewnętrznie zdefiniowane raporty, które prezentują szczegółowe i wielorakie podejście banku do pomiaru i zarządzania ryzykiem w sytuacji trudnej pod względem płynności. Takie podejście jest przedstawione w tabelach poniżej, które obejmują raporty na temat ryzyka płynności w trudnej sytuacji.

Najbardziej istotne informacje w wewnętrznie zdefiniowanych raportach na temat luki płynnościowej w trudnej sytuacji są przedstawione w następnym ustępie.

Profil płynnościowy przepływów pieniężnych (Liquidity Cash Profile)

Poniżej przedstawiamy informację o sytuacji płynnościowej banku na koniec grudnia 2008. Raporty obrazują dwa podejścia: według umownych terminów płatności oraz w trudnej sytuacji płynnościowej. Opis poniżej:

Raport luki według umownych terminów płatności: Raport ten zawiera wszystkie pozycje bilansowe narażone na ryzyko płynności; wszystkie prezentowane w raporcie pozycje są uzgodnione do odpowiednich pozycji w bilansie banku. W raporcie pozycje są alokowane do odpowiednich przedziałów czasowych zgodnie z czasem pozostałym do daty wymagalności lub zapadalności (odpowiednio: pasywa lub aktywa). Pozycje o nieznanym terminie wymagalności np.: rachunki na żądanie lub rachunki oszczędnościowe są kwalifikowane do pierwszego przedziału (do 1mca).

Raport luki w trudnej sytuacji płynnościowej banku: W opinii banku, raport ten dostarcza bardziej adekwatną informację dotyczącą profilu płynności banku. Raport ten przygotowywany jest zgodnie z *Polityką ING Banku Śląskiego w zakresie płynności i finansowania*. Najważniejsze różnice w odniesieniu do raportu luki według umownych terminów płatności to:

- Pozycje pozabilansowe prezentowane są w przypadku gdy posiadają potencjalną wartość zagrożenia dla płynności banku. Przykładowo, w raporcie zakłada się konieczność zapewnienia środków dla klientów mogących korzystać z dostępnych im linii kredytowych, poprzez oszacowanie poziomu potencjalnego wypływu środków.
- Niektóre pozycje bilansowe nie są prezentowane w raporcie, dzieje się tak w przypadku pozycji, które nie mają wpływu na płynność banku. Przykładowo: 1) aktywa trwałe nie są ujmowane w raporcie, ponieważ nie można ich traktować jako bezpośrednie źródło gotówki; 2) kapitały nie są ujmowane w raporcie gdyż bank nie spodziewa się wycofania tych środków; 3) kwota wymaganej rezerwy obowiązkowej na rachunku Nostro w NBP nie jest wykazywana jako dostępna dla banku w przedziale czasowym do 1miesiąca, aktywa te traktowane są jak środki „zamrożone” i nie mogą być traktowane jako źródło gotówki dla pokrycia wymagalnych pasywów.
- Niektóre pozycje bilansowe są urealniane w celu dokładnego zobrazowania pozycji płynnościowej banku w trudnej sytuacji. Urealnienie to może skutkować dwójako: zarówno w przypadku kwalifikacji do odpowiedniego przedziału jak i w odniesieniu do przedstawianej w raporcie wartości. Przykładowo: 1) rachunki na żądanie oraz depozyty terminowe dla klientów niebankowych są kwalifikowane do odpowiednich przedziałów czasowych uwzględniając zarówno wcześniejsze podejmowanie środków przez klientów jak i odnawialność depozytów; 2) zbywalne papiery wartościowe są alokowane do pierwszego przedziału, wartość rynkowa papierów jest redukowana („haircut”) do wielkości możliwej do uzyskania przez Bank w przypadku sprzedaży portfela w trudnej sytuacji płynnościowej

Luka płynnościowa według umownych terminów płatności (w mln PLN)

Koniec roku 2008

	<i>do 1 m-ca</i>	<i>1- 3 m-cy</i>	<i>3 - 12 m-cy</i>	<i>pow. 1 roku</i>	<i>RAZEM</i>
BILANS AKTYWA					
- Kasa, środki w Banku Centralnym	1 888,7	0,0	0,0	0,0	1 888,7
- Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	5 975,3	535,3	150,0	607,7	7 268,3
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 944,3	691,3	3 944,1	7 548,9	15 128,6
- Inwestycje	0,0	19,8	892,4	17 138,7	18 050,9
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	8,8	0,0	92,9	95,3	197,0
- Kredyty i inne należności udzielone klientom	9 371,3	1 726,0	2 789,4	11 856,1	25 742,8
BILANS PASYWA					
- Zobowiązania wobec Banku Centralnego	1 400,2	4 531,9	0,0	0,0	5 932,1
- Zobowiązania wobec innych banków	2 967,6	2 852,8	208,7	31,8	6 060,9
- Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 341,0	309,6	1 086,2	1 409,9	5 146,7
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	0,0	0,0	0,0	420,0	420,0
- Zobowiązania wobec klientów	38 803,2	3 944,5	3 318,5	1 000,7	47 066,9
POZABILANS					
- Pozabilansowe zobowiązania udzielone	3 159,9	495,3	4 683,5	5 762,2	14 100,9
LUKA NETTO	-28 483,5	-9 161,7	-1 428,1	28 622,1	X
SKUMULOWANA LUKA	-28 483,5	-37 645,2	-39 073,3	-10 451,2	X

koniec roku 2007

	<i>do 1 m-ca</i>	<i>1- 3 m-cy</i>	<i>3 - 12 m-cy</i>	<i>pow. 1 roku</i>	<i>RAZEM</i>
BILANS AKTYWA					
- Kasa, środki w Banku Centralnym	1 841,7	0,0	0,0	0,0	1 841,7
- Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	11 932,0	737,6	2 512,4	1,7	15 183,7
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	872,9	192,7	743,8	6 098,2	7 907,6
- Inwestycje	8,0	0,0	1 877,2	7 503,1	9 388,3
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	0,0	0,0	0,0	4,6	4,6
- Kredyty i inne należności udzielone klientom	5 648,7	1 304,6	2 427,6	6 998,2	16 379,1
BILANS PASYWA					
- Zobowiązania wobec innych banków	1 642,1	123,1	45,0	0,0	1 810,2
- Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	248,9	155,5	431,4	379,2	1 215,0
- Zobowiązania wobec klientów	40 361,4	1 699,4	1 594,0	847,0	44 501,8
POZABILANS					
- Pozabilansowe zobowiązania udzielone	10 242,5	168,1	781,7	1 641,6	12 833,9
LUKA NETTO	-32 191,6	88,8	4 708,9	17 738,0	X
SKUMULOWANA LUKA	-32 191,6	-32 102,8	-27 393,9	-9 655,9	X

Luki płynnościowe Banku w trudnej sytuacji płynnościowej według modeli Banku (w mln PLN)

Koniec roku 2008

	<i>do 1 m-ca</i>	<i>1- 3 m-cy</i>	<i>3 - 12 m-cy</i>	<i>pow. 1 roku</i>
BILANS				
AKTYWA				
- Papiery wartościowe	21 326,1	0,0	392,3	5 093,8
- Depozyty międzybankowe udzielone	7 617,8	468,6	0,0	313,6
- Kredyty terminowe / na żądanie	2 945,2	1 334,5	2 587,6	18 291,9
- Inne aktywa	277,2	0,0	0,0	260,3
PASYWA				
- Depozyty międzybankowe otrzymane	2 824,5	7 353,8	208,6	179,4
- Depozyty terminowe	9 667,5	3 304,1	1 650,3	3 274,5
- Depozyty na żądanie	3 369,3	817,2	4 071,5	897,3
- Detaliczne rachunki oszczędnościowe	5 971,0	0,0	8 606,0	5 198,9
- Inne pasywa	1 543,2	0,0	0,0	0,0
POZABILANS				
AKTYWA				
- FX SWAPS / CC-IRS	26 271,5	3 724,0	6 286,5	1 373,6
- Depozyty międzybankowe / kl. strategicznych	722,2	0,0	0,0	0,0
- Spłata zobowiązań pozabilansowych	2 240,5	277,5	593,7	2 659,8
PASYWA				
- FX SWAPS / CC-IRS	27 446,9	3 614,4	6 041,3	1 427,3
- Depozyty międzybankowe / kl. strategicznych	722,2	0,0	0,0	0,0
- Finansowanie zobowiązań pozabilansowych	5 597,4	0,0	0,0	0,0
LUKA NETTO	4 258,5	-9 284,8	-10 717,6	17 015,7
SKUMULOWANA LUKA	4 258,5	-5 026,3	-15 743,9	1 271,8

koniec roku 2007

	<i>do 1 m-ca</i>	<i>1- 3 m-cy</i>	<i>3 - 12 m-cy</i>	<i>pow. 1 roku</i>
BILANS				
AKTYWA				
- Papiery wartościowe	12 883,8	0,0	94,7	319,3
- Depozyty międzybankowe udzielone	11 024,0	760,1	2 410,7	0,0
- Kredyty terminowe / na żądanie	2 639,4	1 048,4	2 189,5	10 700,0
- Inne aktywa	114,6	0,0	0,0	1 371,8
PASYWA				
- Depozyty międzybankowe otrzymane	1 390,6	123,1	45,0	0,0
- Depozyty terminowe	12 407,4	1 313,9	928,1	1 961,9
- Depozyty na żądanie	2 213,7	1 710,9	3 832,9	843,2
- Detaliczne rachunki oszczędnościowe	3 193,9	2 221,4	8 642,4	5 013,7
- Inne pasywa	76,9	0,0	0,0	0,0
POZABILANS				
AKTYWA				
- FX SWAPS / CC-IRS	14 355,0	3 282,1	5 866,2	380,5
- Depozyty międzybankowe / kl. strategicznych	2 358,7	0,0	0,0	0,0
- Spłata zobowiązań pozabilansowych	937,3	115,8	252,7	1 571,2
PASYWA				
- FX SWAPS / CC-IRS	14 059,4	3 249,4	5 501,2	466,3
- Depozyty międzybankowe / kl. strategicznych	2 358,6	0,0	0,0	0,0
- Finansowanie zobowiązań pozabilansowych	2 876,9	0,0	0,0	0,0
LUKA NETTO	5 735,5	-3 412,3	-8 135,8	6 057,6
SKUMULOWANA LUKA	5 735,5	2 323,2	-5 812,6	245,0

W przypadku Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. Bank stosuje podejście zgodne z wymaganiami regulatora Holenderskiego Banku Centralnego, co do pomiaru ryzyka płynności z uwzględnieniem charakterystyk płynności dla określonych pozycji bilansu w trudnej sytuacji płynnościowej. W celu pomiaru ryzyka płynności podmiotów Grupy ustalane są obligatoryjne limity dla luki płynności tygodniowej i miesięcznej. Poniżej prezentujemy zestawienie luki płynności tygodniowej i miesięcznej na poziomie skonsolidowanym.

Ryzyko płynności na koniec 2008 roku

Obszar	Stan na 31.12.2008	Średnia	Min	Max
Tygodniowa luka płynności	18 487 548	18 141 805	15 208 830	22 493 168
Miesięczna luka płynności	17 414 358	14 170 666	11 102 852	17 536 133

w tys. PLN

Ryzyko płynności na koniec 2007 roku

Obszar	Stan na 31.12.2007	Średnia	Min	Max
Tygodniowa luka płynności	19 734 014	11 642 737	7 404 877	19 734 014
Miesięczna luka płynności	19 282 546	11 678 353	8 439 852	18 544 512

w tys. PLN

IV. Zarządzanie Kapitałem Regulacyjnym i Ekonomicznym

Działając zgodnie z polityką zarządzania kapitałem Grupa prowadzi swoją działalność utrzymując odpowiedni poziom kapitału (bazę kapitałową) zarówno w ujęciu regulacyjnym jak i ekonomicznym. Baza kapitałowa i wymogi kapitałowe dotyczące kapitału regulacyjnego oszacowane są zgodnie z wytycznymi określonymi przez aktualne regulacje prawne (Uchwała 1/2007 KNB z 13 marca 2007 r.). Zarządzanie kapitałem ekonomicznym w dużym stopniu oparte jest na regulacjach wewnętrznych.

Na potrzeby zarządzania kapitałem Grupa dokonuje rozróżnienia na pozycje księgi bankowej oraz pozycje księgi handlowej. Podział ten ma kluczowe znaczenie dla kalkulacji kapitału regulacyjnego jednocześnie pozostając bez wpływu na kapitał ekonomiczny.

Zakres procesu zarządzania kapitałem obejmuje Bank oraz wszystkie spółki Grupy ING Banku Śląskiego.

Podział aktywów Banku na pozycje Księgi Bankowej i Handlowej

Rozróżnienie na księgę bankową i handlową jest istotnie nie tylko z przyczyn regulacyjnych, znajduje również odzwierciedlenie w rachunkowości zarządczej prowadzonej przez jednostkę dominującą Grupy oraz w obszarze zarządzania ryzykiem. Powyższe elementy są immanentną cechą procesu zarządzania kapitałem regulacyjnym jednocześnie pozostając bez wpływu na kalkulację kapitału ekonomicznego. Omawiany podział może być scharakteryzowany w następujący sposób:

- Księga bankowa obejmuje pozycje wynikające z komercyjnej działalności kredytowej i depozytowej oraz pozycje rynków finansowych, które są rezultatem zarządzania i finansowania tymi pozycjami.
- Księga handlowa zawiera pozycje o charakterze krótkoterminowym (spekulacja, arbitraż) i handlowym.

Nowa Umowa Kapitałowa (NUK)

Jednostka dominująca Grupy zaimplementowała postanowienia Nowej Umowy Kapitałowej - NUK (Dyrektywa 2006/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 14 czerwca 2006 oraz Dyrektywa 2006/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 14 czerwca 2006). Wymogi związane z NUK znajdują odbicie w trzech filarach:

- Filar 1 odzwierciedla wymogi regulacyjne.

W zakresie ryzyka kredytowego na potrzeby sprawozdawcze roku 2009 jednostka dominująca Grupy będzie stosowała metodę standardową, obejmującą wykorzystanie parametrów regulacyjnych wskazanych w wymienionych wyżej Dyrektywach oraz Uchwale 380/2008 KNB (zastępującą obowiązującą do końca roku 2008 Uchwałę 1/2007 KNB). Obszar ten jest zarządzany i monitorowany przez Departamenty wchodzące w skład Pionu Ryzyka.

Trwają prace nad osiągnięciem zgodności z wymogami metody A-IRB (Advanced Internal Rating Based Approach). Rozpoczęcie stosowania metody A-IRB dla portfela korporacyjnego planowane jest od sierpnia 2009 roku. Zgodność z wymogami Basel II została osiągnięta poprzez implementację:

- Modeli globalnych opracowanych na poziomie Grupy i zaakceptowanych przez Holenderski Bank Centralny (DNB).
- Modeli lokalnych opracowanych na poziomie ING Banku Śląskiego i zaakceptowanych przez Narodowy Bank Polski.

W obszarze ryzyka operacyjnego jednostka dominująca Grupy wykorzystuje metodę wskaźnika bazowego BIA (Basic Indicator Approach). Za zarządzanie i monitorowanie tego ryzyka odpowiedzialny jest Departament Ryzyka Operacyjnego i Compliance.

Postanowienia NUK nie narzucają znaczących zmian w zakresie pomiaru, zarządzania i modelowania ryzyka rynkowego. Wszystkie wymogi nowych regulacji zostały zaimplementowane i są realizowane przez Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym.

- Filar 2 stawia nowe wymagania w zakresie kalkulacji kapitału ekonomicznego oraz nadzoru i zarządzania, zwłaszcza w obszarze ryzyk. Struktura organizacyjna jednostki dominującej Grupy oraz model zarządzania instytucją jest zgodny z wytycznymi NUK. Zgodność ta jest rozumiana jako prawidłowy podział obowiązków oraz mechanizm sprawozdawczości wewnętrznej, który zapewnia, iż Zarząd oraz Rada Nadzorcza Banku są dokładnie informowane o rodzaju i poziomie poszczególnych ryzyk na jakie Bank jest narażony. Filar obejmuje swoim zakresem zarówno ryzyka Filaru 1 jak i ryzyka nie objęte nim, wśród nich wyróżnić można ryzyko biznesowe, transferowe, rezydualne, modeli czy warunków skrajnych.
- Filar 3 narzuca nowe wymogi sprawozdawcze oraz wprowadza obowiązek publikacji opracowania polityki informacyjnej dotyczącej zakresu, częstotliwości i formy ogłaszania i prezentowania informacji sprawozdawczej. Jednostka dominująca Grupy osiągnęła zgodność z wymogami Basel II poprzez zbudowanie aplikacji Financial Data Mart (FDM) oraz wdrożenie sprawozdawczości Finrep i Corep na potrzeby KNF (Komisji Nadzoru Finansowego).

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe kalkulacje wielkości bazowych kapitału regulacyjnego oraz współczynnika wypłacalności według stanu na 31.12.2008 r.. W chwili obecnej Grupa posiada odpowiedni poziom kapitału, o czym świadczy wysokość współczynnika wypłacalności powyżej 8% (wymóg regulacyjny). W ciągu całego roku 2008 jak i 2007 poziom współczynnika nie spadł poniżej wymaganego poziomu regulacyjnego.

Regulacyjna baza kapitałowa i współczynnik wypłacalności w ujęciu skonsolidowanym

		31.12.2008
Składniki kapitału		
Kapitał akcyjny		130 100
Premia emisyjna		956 250
Pozostałe składniki kapitału zapasowego		74 889
Kapitał rezerwowy łącznie z niepodzielonym zyskiem z lat ubiegłych		1 887 836
Zysk netto bieżącego okresu w części zaudytowanej		407 470
Kapitały mniejszości		2 299
Fundusz ogólnego ryzyka		730 179
Fundusze własne z aktualizacji wyceny		-100 996
Korekta funduszy o wartości niematerialne		-316 186
Zaangażowania kapitałowe w instytucje finansowe		-40 000
Kapitał krótkoterminowy		79 691
Razem fundusze własne		3 811 532
Wymogi kapitałowe		
Wymogi kapitałowe dla ryzyka kredytowego, kredytowego kontrahenta, rozmycia i dostawy instrumentów do rozliczenia w późniejszym terminie		2 580 271
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka rozliczenia - dostawy		1 319
Wymogi kapitałowe dla ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych, ryzyka cen instrumentów dłużnych, walutowego i cen towarów		27 707
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego		274 247
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka ogólnego stóp procentowych		51 984
Całkowity wymóg kapitałowy		2 935 528
Współczynnik wypłacalności		10,39%

Poniżej przedstawiona jest szczegółowa kalkulacja współczynnika wypłacalności grupy według stanu na koniec roku 2007.

Do końca 2007 roku Bank kalkulował bazę kapitałową oraz wymogi kapitałowe zgodnie z postanowieniami Basel I i w związku z tym współczynnik wypłacalności ustalony według stanu na 31.12.2007 r. jest nieporównywalny ze współczynnikiem ustalonym według stanu na 31.12.2008 r. zaprezentowanym w poprzedniej tabeli.

31.12.2007	
Składniki funduszy	
Kapitał akcyjny	130 100
Premia emisyjna	956 250
Pozostały kapitał zapasowy	73 825
Kapitał rezerwowy	1 505 970
Fundusz ogólnego ryzyka	530 179
Niepodzielony wynik lat ubiegłych	103 328
Fundusz z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-149 591
Fundusz z aktualizacji wyceny aktywów trwałych	57 998
Korekta funduszy o wartości niematerialne	-318 825
Kapitały mniejszości	1 719
Kapitał krótkoterminowy	91 761
Razem fundusze własne	2 982 714
Wymogi kapitałowe	
Ryzyko kredytowe	1 727 660
Ryzyko rynkowe	64 078
Ryzyko rozliczenia dostawy oraz kontrahenta	27 683
Całkowity wymóg kapitałowy	1 819 421
Współczynnik wypłacalności	13,12%

Regulacyjne i ekonomiczne wymogi kapitałowe

Wartość wymogów kapitałowych różni się w zależności od podejścia regulacyjnego lub ekonomicznego. Wyróżnia się dwie zasadnicze przyczyny różnic:

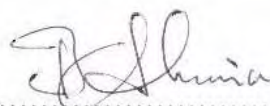
- Metody stosowane do oceny i pomiaru regulacyjnych wymogów kapitałowych określone są przez NBP/KNB, podczas gdy metodologia pomiaru wymogów kapitału ekonomicznego opiera się na wewnętrznych modelach Banku.

- Regulacje prawne ściśle określają rodzaje ryzyk dla jakich powinien być kalkulowany regulacyjny wymóg kapitałowy, sytuacja ta nie dotyczy oszacowań kapitału ekonomicznego kalkulowanego w sposób zdefiniowany przez Bank. Kapitał ekonomiczny obejmuje zatem szerszy zakres ryzyk, uwzględniając te, które cechują się istotnością (materialnością), ale nie są uwzględnione w kapitale regulacyjnym.

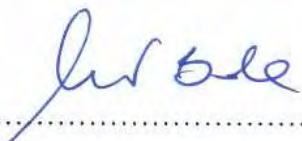
Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe liczy 162 kolejno ponumerowanych stron.

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.

2009-02-25 **Brunon Bartkiewicz** Prezes

.....

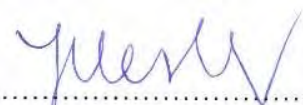
2009-02-25 **Mirosław Boda** Wiceprezes

.....

2009-02-25 **Michał Bolesławski** Wiceprezes

.....

2009-02-25 **Justyna Kesler** Wiceprezes

.....

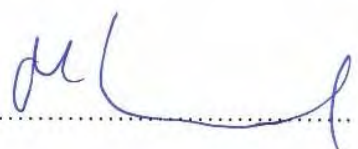
2009-02-25 **Małgorzata
Kołakowska** Wiceprezes

.....

2009-02-25 **Oscar Edward Swan** Wiceprezes

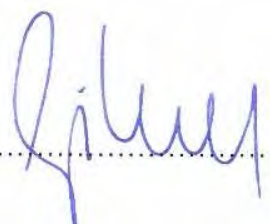

.....

2009-02-25 **Michał Szczurek** Wiceprezes

.....

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

2009-02-25 **Eugenia
Sikora** Dyrektor Banku
Główny Księgowy Banku

.....